

Милица Пузовић

Јуја

Збирка задатака из српског језика за 3. разред

Збирка задатака из српског језика

Одавно се у наставној пракси указује потреба за једном целовитом збирком задатака која садржи сав радни материјал за ученике 3. разреда основне школе.

Збирка задатака је намењена ученицима за вежбање и проверу знања, учитељима као додатан материјал за припрему часа, а родитељима за рад са ученицима код куће. Садржи 560 задатака подељених у три целине: граматика, књижевност и говорне и писане вежбе. Геометријским облицима је обележено градиво по разредима.

1. разред

2. разред

3. разред

Пре сваке наставне теме, дата је дефиниција и пример како би ученици имали подсетник. У задацима су коришћена стара српска имена и песме ученице Јане Китановић која је тада похађала 3. разред Основне школе „Васа Пелагић“ у Београду.

Обрађена су сва дела из књижевности по важећем плану и програму. Почиње од емоционално-интелектуалне припреме за увод на часу, а затим следи биографија писца. Са леве стране су непознате речи. Анализа књижевног дела се врши усмено. Следи језик и стил, самостални стваралачки рад и на крају домаћи задатак.

Циљ ове збирке је да помогне учитељима да развију креативне могућности ученика, а посебно даровитих ученика.

Желим вам срећан и успешан рад!

аутор

Милица Пузовић

Садржај

Предговор	2
Грамматика српског језика и књижевност ..	4
ИМЕНИЦЕ	
Властите и заједничке именице	16
ГЛАГОЛИ	
Глаголи (радња, стање, збивање)	21
Лице и број глагола	26
ПРИДЕВИ	
Описни придеви	29
Род и број описних придева	33
Присвојни придеви	36
Род и број присвојних придева	40
РЕЧЕНИЦЕ	
Реченице према значењу	41
Обавештајне (изјавне) реченице	41
Упитне реченице	42
Узвичне реченице	44
Заповедне реченице	46
СЛУЖБА РЕЧИ У РЕЧЕНИЦИ	
Време, место и начин вршења радње	51
ПРАВОПИС	
Писање имена народа	55
Писање имена планина, океана, мора, река, језера и бара	57
Писање имена празника	59
Писање књига, часописа, новина, прича, песама	60
Писање датума	62
Писање имена установа, предузећа, клубова	63
Писање улица, тргова и булевара	64
Писање бројева словима	66
Писање речце <i>ли</i> и <i>не</i>	67
Писање сугласника <i>ј</i>	68
Скраћенице	69
КЊИЖЕВНОСТ	
<i>Женидба врапца Подунавца</i> , шаљива народна песма	71
<i>Двије сеје брата не имале</i> , народна породична песма	72
<i>Циц, Рибарчета сан</i> , Бранко Радичевић .	73
<i>Пролећница</i> , Јован Јовановић Змај	74
<i>Први снег</i> , Војислав Илић	75
<i>Какве је боје поток</i> , Григор Витез	76
<i>Вожња</i> , Десанка Максимовић	77
<i>Шта је отац</i> , Драган Лукић	78
<i>Зима</i> , Душан Васиљев	79

<i>Замислите</i> , Душан Радовић	80
<i>Септембар</i> , Душан Костић	81
<i>Љутито мече</i> , Бранислав Црнчевић	82
<i>Домовина се брани лепотом</i> , Љубивоје Ршумовић	83
<i>Славуј и сунце</i> , Добрица Ерић	84
<i>Љубавна песма</i> , Милован Данојлић	85
<i>Песма о цвету</i> , Бранко Миљковић	86
<i>Шта је највеће</i> , Мирослав Антић	87
Обичајне народне лирске песме	88
Избор из поезије Душана Радовића	89
<i>Марко Краљевић и бег Костадин</i> , епске народна песма	90
<i>Вук и јагње</i> , народна басна	91
<i>Корњача и зец</i> , Езоп	92
<i>Свети Сава и сељак без среће</i> , народна прича	93
<i>Ветар и Сунце</i> , народна приповетка	94
<i>Свијету се не може угодити</i> , народна приповетка	95
<i>Чардак ни на небу ни на земљи</i> , народна приповетка	96
<i>Прича о Раку Кројачу</i> , Десанка Максимовић	97
<i>Мачак отишао у хајдуке</i> , Бранко Ћопић .	98
<i>Бајка о белом коњу</i> , Стеван Раичковић ...	99
<i>Самоћа</i> , Бранко В. Радичевић	100
<i>Стакларева љубав</i> , Гроздана Олујић	101
<i>Прича о доброј роди</i> , Стојанка Грозданов Давидовић	102
<i>Лав и човек</i> , арапска народна прича	103
Бајке (избор) Браће Грим	104
<i>Врапчић</i> , Максим Горки	105
<i>Себични џин</i> , Оскар Вајлд	106
<i>Свитац тражи пријатеља</i> , Сун Ју Ђун	107
<i>Заљубљене ципеле</i> , Пјер Грипари	108
<i>А зашто он вежба</i> , Душан Радовић	109
<i>Лед се топи</i> , Александар Поповић	110
<i>Никад два добра</i> , Јованка Јоргачевић	111
ГОВОРНА И ПИСАНА ВЕЖБА	
Драги члан породице	112
Причање по задатим речима	112
Филм који ми се свидео	113
Причање прича према низу слика	113
Посматрамо природу.....	114
Писање писма, честитке и разгледнице .	114

Граматика српског језика

▲ Вук Стефановић Караџић је обликовао наше писмо које се назива **ћирилица**. Наше писмо се назива **азбука** и има 30 слова. Примењивао је правило „Пиши као што говориш, а читај као што је написано“. **Глас** је звук који се чује у говору, а знак којим обележавамо глас назива се **слово**. Смислио је да је свако слово један глас:

а, б, в, г, д, ђ, е, ж, з, и, ј, к, л, љ, м, н, њ, о, п, р, с, т, ћ, у, ф, х, ц, ч, џ, ш.

■ У нашем језику има 30 гласова и деле се на:

1. **самогласнике**: а, е, и, о, у;

2. **сугласнике**: б, в, г, д, ђ, ж, з, ј, к, л, љ, м, н, њ, п, р, с, т, ћ, ф, х, ц, ч, џ, ш.

Наше друго писмо назива се **абецета**. Редослед овог писма које називамо и **латиница** је:

а, б, с, ч, ђ, д, дж, ђ, е, ф, г, х, и, ј, к, л, љ, м, н, њ, о, р, с, ш, т, у, в, з, ж.

Слог

а → слово А-на → слогови Ана → реч Ана пише. → реченица

■ **Слог** је најмањи део речи који се изговара једним дахом. У нашем језику носиоци слога су самогласници. Сваки самогласник образује слог за себе. Никад два самогласника нису у једном слогу: *а-у-то-бус*. Понекад слово **р** може имати улогу самогласника: *црв, трн, крст, прст, пр-ви, кр-мак, р-ва-ти, р-за-ти*.

Једносложна реч (реч има један слог): *шах, дан, зец, миш, коњ, врт, сом, знак, глад*.

Двосложна реч (реч има два слога): *у-во, о-чи, ру-ка, ше-ћер, мај-мун, зр-но, бр-до*.

Тросложна реч (реч има три слога): *ле-по-та, ма-ши-на, ка-ши-ка, ле-те-ти, пе-ва-ти*.

Вишесложна реч (реч која има више слогова): *до-мо-ви-на, ла-ста-ви-ца, у-чи-о-ни-ца*.

Наглашен и ненаглашен слог

■ Обрати пажњу на друге људе док говоре. Приметићеш да се слогови у речима не изговарају исто. Јаче изговорени слогови називају се **наглашени**, а слабије изговорени су **ненаглашени**. У речима српског језика последњи слог се никад не наглашава. Кратке речи имају ненаглашен слог: *и, па, у, са, не, ли...*

У двосложним речима увек се наглашава први слог: *клуна, табла*.

I слог	оловка, шољица	II слог	лепота, слобода	III слог	учитељица, ослободиоци

Преношење речи у нови ред

■ Реч је скуп гласова или само један глас који има неко значење. Када у писању морамо поделити реч и један њен део пренети у нови ред то увек чинимо на граници слога. Слог од једног гласа никада не преносимо у нови ред.

Коначно нам је дошао месец април и априлске пролећне слике нам улетшавају паркове.

Именице

■ Именице су речи које означавају имена бића, предмета и појава.

● **Властите именице:**

а) означавају имена људи, животиња, небеских тела, држава, градова, села, планина, река и пишу се великим почетним словом: *Ненад, Жућа, Сунце, Србија, Београд, Банатско Ново Село, Златибор, Дунав;*

б) имена река пишу се великим почетним словима: *Велика Морава, Бели Дрим;*

в) означавају имена океана, мора, језера и планина, а састоје се од више речи и пишу се само великим почетним словом: *Атлантски океан, Јадранско море, Палићко језеро, Стара планина.*

● **Заједничке именице** означавају више заједничких бића, предмети и појаве који су исти или слични и пишу се малим словом: *дечак, нас, јабука, књига, ветар.*

Речца **не** се пише заједно са именицама: *невоља, незнање, непријатељ, наред* и сл.

Род именица

■ У природи постоји само мушки и женски род. Када се роди дете, оно је бата или сека. Природни родови су само мушки и женски. У граматички постоји мушки, женски и средњи род. Граматички род може бити мушки, женски и средњи.

Мушки род

Све именице у једнини које се завршавају на сугласник и слажу се са речју **тај** су граматичког мушког рода: *отац, Бојан, телевизор, мраз.* Именице које се завршавају на самогласник, а слажу се са речју **тај** су мушког рода: *Илија, деда.*

Женски род

Све именице које се у једнини завршавају на **-а** су граматичког женског рода: *мама, машина.* Именице које се завршавају на сугласник, а слажу се са речју **та** су женског рода: *маст, љубав.*

Средњи род

Речи које се завршавају на **-о** или **-е** граматичког су средњег рода: *село, дете.*

* И у животињском свету, младунчад, имају природни мушки и женски род, а у граматички су средњег рода: *пиле, прасе, маче, лане, теле, паче, гушце.*

Род именица	Број именица	
	Једнина	Множина
Мушки род	ТАЈ (<i>син, прозор, ветар, сто</i>)	ТИ (<i>синови, прозори, ветрови, столови</i>)
Женски род	ТА (<i>бака, свеска, ствар</i>)	ТЕ (<i>баке, свеске, ствари</i>)
Средњи род	ТО (<i>место, село, брдо</i>)	ТА (<i>места, села, брда</i>)

Број именица

Граматички број су једнина и множина.

Број именице	Род именице		
	Мушки род	Женски род	Средњи род
Једнина	<i>паињак</i>	<i>ливада</i>	<i>поље</i>
Множина	<i>паињаџи</i>	<i>ливаде</i>	<i>поља</i>

Глаголи

Глаголи означавају радњу, стање и збивање:

- а) радња је када субјекат активно учествује у некој радњи: *писати, радити, сећи* и сл.;
 - б) стање је када се нешто дешава независно од воље субјекта: *знојити се, црвенети* и сл.;
 - в) збивање представља природне појаве: *грмети, севати, снежити, кишити* и сл.
- Глаголи се завршавају на *-ти (певати, свирати), -ћи (рећи, доћи), -сти (јести, плести)*.
- Глаголи су променљива врста речи и мењају се по лицима, а јављају се у облицима једнине и множине. Глаголи имају три лица (1, 2. и 3), број (једнина, множина) и глаголска времена.

Једнина	Множина
1. Ја	1. Ми
2. Ти	2. Ви
3. Он, она, оно	3. Они, оне, она

Речца *не* се пише одвојено од глагола: *не певам, не певаш, не пева* и сл.

Речца *не* се пише заједно у глаголима: *нисам, нећу, немам, немој, недостајати, нестати*.

Садашње време

Садашње време означава радњу која се дешава у тренутку говора. *Сада певам. Данас учим. Управо тренирам.*

Једнина		Множина	
1. Ја	<i>-м (певам)</i>	1. Ми	<i>-мо (певамо)</i>
2. Ти	<i>-ш (певаш)</i>	2. Ви	<i>-те (певате)</i>
3. Он, она, оно	<i>- / (пева)</i>	3. Они, оне, она	<i>-у, -ју, -е (певају)</i>

Прошло време

Прошло време означава радњу која се десила у прошлости. *Јуче сам певао. Пре три дана сам учила. Прошле године је тренирао.*

Једнина		Множина	
1. Ја	<i>сам певао/ла</i>	1. Ми	<i>смо певали /певале</i>
2. Ти	<i>си певао/ла</i>	2. Ви	<i>сте певали/певале</i>
3. Он, она, оно	<i>је певао/ла</i>	3. Они, оне, она	<i>су певали/певале</i>

Будуће време

■ **Будуће време** означава радњу која ће се десити у будућности.

Глаголи који се завршавају на *-ћи*, пишу се одвојено од скраћеног облика глагола *хтети* (*ћу, ћеш, ће, ћемо, ћете, ће*): *Ја ћу доћи. Доћи ћу. Ја ћу рећи. Рећи ћу.*

Глаголи који се завршавају на *-ти*, пишу се заједно са скраћеним обликом глагола *хтети* (*ћу, ћеш, ће, ћемо, ћете, ће*): *неваћу, свираћу.*

Једнина		Множина	
1. Ја	<i>ћу невати (неваћу), доћи ћу</i>	1. Ми	<i>ћемо невати (неваћемо), доћи ћемо</i>
2. Ти	<i>ћеш невати (неваћеш), доћи ћеш</i>	2. Ви	<i>ћете невати (неваћете), доћи ћете</i>
3. Он, она, оно	<i>ће невати (неваће), доћи ће</i>	3. Они, оне, она	<i>ће невати (неваће), доћи ће</i>

Придеви

○ **Придеви** су несамосталне речи, стоје уз именице и ближе их одређују: *бео снег, лепа девојка, шарено јаје*. Придеви су променљива врста речи и увек стоје уз именице. Имају мушки, женски и средњи род, а у роду се слажу са именицама уз које стоје: *вредан човек, вредна жена, вредно дете*. Придев има исти род и број као и именица уз коју стоји.

Род придева	Број придева	
	Једнина	Множина
Мушки род	<i>огроман град</i>	<i>огромни градови</i>
Женски род	<i>висока планина</i>	<i>високе планине</i>
Средњи род	<i>мало село</i>	<i>мала села</i>

Врсте придева

- Описни придеви** описују какав је неко и какво је нешто: *добра књига, велика кућа*.
- Присвојни придеви** означавају чије је нешто: *мамин ауто, татини кључеви*.
Присвојни придеви који су настали од властитих именица, а завршавају се на *-ски, -чки, -шки*, пишу се малим словом: *београдски, панчевачки, нишки*.
* Осим властитих назива манифестација, установа, предузећа: *Београдски сајам, Панчевачки џез фестивал, Нишка тврђава*.
Присвојни придеви који су настали од властитих именица, а завршавају се на *-ов, -ев, -ин*, пишу се великим словом: *Марков, Милошев, Анин*.
* Правилно написани присвојни придеви су: *Миличин, Љубичин, Даничин* (сат).
Речца *не* се пише заједно са придевима: *немиран* (дечак), *нерасположен* (човек).

Реченице

▲ **Реченица** је мисао или порука исказана речима. Реченица се пише великим почетним словом и завршава се знаком интерпункције. Знакови интерпункције су: тачка, узвичник, упитник. Свака реченица треба да садржи предикат.

Реченице према облику

- **Потврдне реченице** су реченице којима се нешто тврди и потврђује: *Ја волим одбојку.*
- **Одричне реченице** показују да нешто није извршено, истичу одрицање: *Ја не волим.*

Реченице према саставу

- **Просто непроширене (просте) реченице** се састоје од субјекта и предиката: *Ана пише.*
- **Просто проширене реченице** имају и додатке, поред субјекта и предиката: *Ана лепо пише.*
* Сложене реченице имају најмање два предиката: *Ана пише и чита.*

Реченице према значењу

- **Обавештајне реченице** казују неко обавештење и завршавају се тачком: *Данас је петак.*
- **Упитне реченице** су реченице којима нешто питамо и завршавају се упитником: *Идеш ли?*
- **Узвичне реченице** исказују неку емоцију и завршавају се узвичником: *Јуи, данас је петак!*
- **Заповедне реченице** су реченице којима изричемо неку наређење, молбу, забрану.
Донеси ми оловку! Молим те, донеси ми оловку! Не доноси ми оловку!

Узвичним реченицом исказујемо неко осећање, а заповедном реченицом наређујемо.

Реченице по значењу	Реченице по облику	
	Потврдан облик	Одричан облик
Обавештајна реченица	<i>Ана је одличан ђак</i>	<i>Ана није одличан ђак.</i>
Упитна реченица	<i>Да ли је Ана одличан ђак?</i>	<i>Зар Ана није одличан ђак?</i>
Узвична реченица	<i>Победићемо!</i>	<i>Нећемо победити!</i>
Заповедна реченица	<i>Уради то!</i>	<i>Не ради то!</i>

Главни делови реченице

- **Субјекат** је реч или група речи у реченици којом се саопштава ко врши радњу или о коме и чему се говори. Подвлачи се једном линијом. Петра пева.
- **Предикат** је реч у реченици која казује шта субјекат ради. Предикатом се саопштава шта неко ради, у каквом је неко или нешто у стању и шта се дешава (збива). Подвлачи се двема линијама. Петра пева.

Глаголски додаци (време, место и начин вршења радње)

- Глаголски додаци су за време, место и начин вршења радње.

а) **Време** (Када?): Јуче сам ишла. Данас седим. Сутра ћу ићи у биоскоп.

б) **Место** (Где? Куда?): Ишла сам у продавницу. Седим код куће. Ићи ћу у биоскоп.

в) **Начин** (Како?): Брзо сам ишла. Радом седим код куће. Радосно ћу ићи у биоскоп.

Писање имена, презимена и надимака

- △ Имена, презимена и надимци пишу се великим почетним словом. *Јован Јовановић Змај је био дечји писац. Новак Ђоковић Ноле је најбољи тенисер. Чувени математичар је Михаило Петровић Алас.* Имена светаца се пишу великим словом: *Свети Сава, Свети Никола, Свети Лука, Свети Петар.* Прво се пише име, па презиме. *Добрица Ерић је песник. Дечји песник је Добрица Ерић.* Када је реч о азбучним списковима, пише се прво презиме, па име. *Арсид Ена, Богид Лука...*

Писање имена животиња

- Заједничка имена животиња пишу се малим почетним словом: *коњ, крава, мрав.*
- Име животиње настало по боји или некој другој особини постане властито име, оно се пише великим почетним словом: *Белка, Шарац, Јаблан, Шаруља.*

Писање имена држава, градова, села, бања и насеља

- △ Имена држава, градова, села, бања и насеља се пишу великим почетним словом: *Србија, Београд, Купиново, Сокобања, Котез.*
- У вишечланом имену држава, градова, села и бања, свака реч пише се великим почетним словом: *Црна Гора, Нови Сад, Банатско Ново Село, Врњачка Бања.*
- У вишечланом имену насеља (градске четврти) само прво слово се пише великим словом: *Старо сајмиште, Баново брдо, Савски венац.*

Писање имена народа и становника

- Имена народа и припадника народа пишу се великим почетним словом.

Држава	Народ	Становник мушког рода	Становник женског рода
<i>Србија</i>	<i>Срби</i>	<i>Србин</i>	<i>Српкиња</i>

- Имена житеља градова и села се пишу великим словом.

Град/село	Житељи	Становник мушког рода	Становник женског рода
<i>Београд</i>	<i>Београђани</i>	<i>Београђанин</i>	<i>Београђанка</i>
<i>Кушићи</i>	<i>Кушићани</i>	<i>Кушићанин</i>	<i>Кушићанка</i>

Писање имена планина, океана, мора, река, језера и бара

- Ако се назив састоји од једне речи, пише се великим словом: *Златибор, Дунав, Газиводе, Засавица.*
- Ако се назив састоји од више речи, само прва реч се пише великим почетним словом, а остале речи се пишу малим словима ако су заједничке именице: *Стара планина, Атлански океан, Јадранско море, Палићко језеро, Обедска бара.*
- Ако се назив састоји од више речи, у чијем саставу су властите именице, све речи се пишу великим почетним словом: *Дели Јован, Велика Морава, Ада Циганлија.*

Писање имена празника

- Ако се име празника састоји од једне речи, пише се великим словом: *Божих, Спасовдан.*
- Ако се име празника састоји од две речи, прва реч се пише само великим словом, а друга реч, која је заједничка именица, пише се малим словом: *Први мај, Дан школе.*
- Ако се име празника састоји од две речи, прва реч се пише великим словом, а друга реч, која је властита именица, пише се великим словом: *Свети Сава, Свети Никола.*

Писање књига, часописа, новина, прича, песама

- Ако се назив састоји од једне речи, пише се великим почетним словом и са наводницима: *„Хајди“, „Витез“, „Политика“, „Биберче“, „Коњаник“.*
- Ако се назив састоји од више речи, прва реч се пише великим словом, а друга реч ако је заједничка именица пише се малим словом: *„Мачак у чизмама“, „Политикин забавник“, „Математички лист“.*
- Ако се назив састоји од више речи, прва реч се пише великим словом, а друга реч ако је властита именица пише се такође великим словом: *„Пчелица Маја“, „Књига за Марка“, „Мали Крцко“.*
*Великим словима се пишу ликови из уметничких дела: *Бела Грива, Ружно Паче, Паја Патак.*
- Када куцамо на рачунару правилно је откуцати и без наводника називе књига, часописа или новина (италик): *Хајди, Витез, Политика, Политикин забавник, Књига за Марка.*

Писање датума

04. 02. 2008. 4. 2. 2008.	☐ Када датум пишемо арапским цифрама, иза сваког броја пишемо тачку и остављамо размак (белину).
4. II 2008.	☐ Датум можемо написати и тако што ћемо месец записати римским бројем иза кога никада не пишемо тачку, јер ионако означава редни број.
4. фебруар 2008.	☐ Датум можемо написати и тако што ћемо назив месеца у години записати словима.

* Тачка се не пише иза арапских бројева када означавају редне бројеве ако се налазе испред неког другог знака интерпункције.

Када је одржана Дечја недеља 3–9. октобра 2016, ученици сеоске школе су освојили 1, 2. и 5. место у спортским играма.

Писање имена установа, предузећа, клубова

Назив установа, предузећа, клубова се пише великим почетним словом и обележава се наводницима. Ако у свом саставу има и властитих именица, оне се такође пишу великим словом: Основна школа „Васа Пелагић“, Индустрија кекса „Бамби“ из Пожаревца, Одбојкашки клуб „Комете“ из Београда.

Писање имена улица, булевара и тргова

- Ако су речи *улица*, *булевар* или *трг* у називу, пишу се великим словом: *Улица Јована Цвијића*, *Улица липа*, *Булевар Николе Тесле*, *Булевар краља Александра*, *Трг републике*, *Трг ослобођења*.
 - Ако речи *улица*, *булевар* или *трг* у називу нису на првом месту, пишу се малим словом: *Вишеградска улица*, *Војвођански булевар*, *Студентски трг*.
 - Титуле се пишу се малим словом: *владика Данило*, *апостол Павле*, *краљ Милутин*.
 - Титуле владара у називима улица пишу се малим словом: *Улица кнеза Михаила*.
 - Када се титуле нађу на почетку назива, пишу се великим словом: *Кнез Михаилова улица*.
- * Реч *улица* пише се малим словом ако је сувишна у називу. *Станујем у улици Зелени венац*.

Писање бројева словима

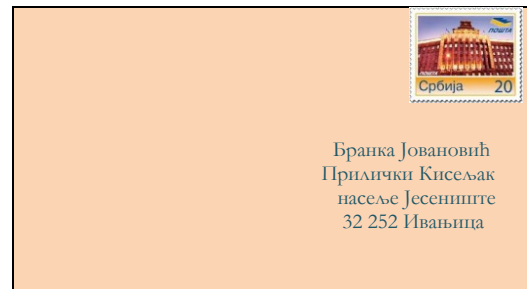
- Спојено се пишу бројеви: *шеснаест*, *шездесет*, *шестсто*.
- Бројеви који се састоје од две или више речи пишу се одвојено: *седамдесет осам*, *сто четрдесети*, *шест стотина*.
- Између претпоследње и последње речи може, али не мора, да се пише реч **и**: *триста педесет и шест*, *петсто осамдесет и три*.
- Тачка се не пише иза редних бројева написаних арапским цифрама када се иза њих нађе неки други знак (запета, заграда, црта): *Домаћи задатак је на 119, 120. и 121. страни. На нашим спратовима (2, 4. и 6) живе странци. На 10 – 12. км ћеш видети тек знак.*
- Тачка се не пише иза римских бројева: *Освојили смо IV место на такмичењу.*

Писање речце *ли* и *не*

- Речца *ли* се пише одвојено од речи: *Радиш ли? Да ли си прочитао? Је ли истина?*
- Речца *не* се пише одвојено од глагола: *не знам, не можеш, не жели, не радимо, не учите.*
Речца *не* се пише одвојено од глагола осим: *нисам, нећу, немам, немој, недостајати, нестати.*
- Речца *не* се пише заједно са именицама: *небрига, несрећа, нечовек, нерад* и сл.
- Речца *не* се пише заједно са придевима: *некултуран* (човек), *непозната* (жена).

Писање писама, честитки и разгледница

- Наставак писма, честитке, разгледнице иза наслова ако се наставља у новом реду, без обзира што се ставља после наслова запета, пише се великим словом: *Драга бако,*
Пишем ти ово писмо...

Писање сугласника *ј*

- Сугласник *ј* се не пише између самогласника *и-о*: *виолина, учионица, такмичио.*
- Сугласник *ј* се пише између самогласника *о-и*: *који, броји, стоји.*

Скраћенице

- Скраћенице** су речи које у писању скраћујемо на једно или више слова.
- Скраћенице за мерне јединице се пишу малим латиничним словом или ћириличким словом:
m – метар, **м** – метар, **kg** – килограм, **кг** – килограм.

Мерење дужине			Мерење запремине течности			Мерење масе		
милиметар	mm	мм	милилитар	ml	мл	грам	g	г
центиметар	cm	цм	центилитар	cl	цл	килограм	kg	кг
дециметар	dm	дм	децилитар	dl	дл	тона	t	
метар	m	м	литар	l	л			
километар	km	км	хектолитар	hl	хл			

- Скраћенице које садрже почетна слова скраћене речи пишу се са тачком: **бр.** – број, **св.** – свети, свеска, **једн.** – једнина, **мн.** – множина, **ул.** – улица, **проф.** – професор, **срп.** – српски, **чл.** – члан, **мин.** – минут, **дин.** – динар, **инж.** – инжењер, **стр.** – страна, **гл.** – глагол, **шк.** – школски.

Правопис

Неправилно	Правилно
Врло добар (4)	Врлодобар (4)
Кушила сам малу торбицу .	Кушила сам торбицу . Кушила сам малу торбу .
Кушила сам велику торбетину .	Кушила сам торбетину . Кушила сам велику торбу .
Прочитала сам у приповетци .	Прочитала сам у приповетки или приповеци .
Ја треба да учим . Ти требаш да учиш .	Ја треба да учим . Ти треба да учиш .
Ја сам прва, ти си задњи у реду.	Ја сам прва, ти си последњи у реду.
Наћи ћемо се у 17:15 или 17 30h .	Наћи ћемо се у 17.15 или 17.30 .
Имам тамно плаву мајцу , а ти црнобели шал.	Имам тамноплаву мајицу , а ти црно-бели шал.
Добродошли , прваци!	Добро дошли , прваци!
Јер све у реду?	Је ли све у реду? Је л' све у реду?
То је Евицина свеска, а књига је Ивицина .	То је Евичина свеска, а књига је Ивичина .
Био сам на журци .	Био сам на журки .
У оделењу сви знамо делење .	У одељењу сви знамо дељење .
Он је гледаоц , а од гледаоца све зависи.	Он је гледалац , а од гледалаца све зависи.
Воће је донешено , а јабука је загрижена .	Воће је донесено , а јабука је загризена .
Добио сам пет еура .	Добио сам пет евра .
Погрешијо сам и извиную сам ти се.	Погрешио сам и извинио сам ти се.
Пишем састав са хемиском оловком.	Пишем састав хемијском оловком.
Кући сам и једем бонбоне .	Код куће сам и једем бомбоне .
Ја би урадио, а ми би могли заједно то.	Ја бих урадио, а ми бисмо могли заједно то.
Гледала сам на телевизору Малу сирену .	Гледала сам на телевизији Малу Сирену .
Ниским ни сам у лошим односима.	Ни са ким нисам у лошим односима.
Претцедник се потпишао .	Председник се подпишао .
Посетио сам цркву светог Марка.	Посетио сам Цркву Светог Марка.
Он је радосан , а ти си радостна .	Он је радостан , а ти си радосна .
Највишњи је у разреду.	Највиши је у разреду.
Бака има шест десет година.	Бака има шездесет година.
Сумња је само препоставка .	Сумња је само претпоставка .
Имали смо пречас (предчас) .	Имали смо претчас .
Цело време пишем зарезе .	Све време пишем запете .
Ићићеш с' мнош. Ићи ћеш самном .	Ићи ћеш са мнош .
Једампут сам купио кило бонбона .	Једанпут сам купио килограм бомбона .
Добар дан! Милан крај телефона.	Добар дан! Милан на телефону.
Изузетци су они који имају потсетник .	Изузеци су они који имају подсетник .
Најачи дечак се зафалио на помоћи.	Најјачи дечак се захвалио на помоћи.
Предпостављам да си ишао са колима.	Претпостављам да си ишао колима .

Књижевност

- **Наслов** је назив неке књиге, песме, приче.
- **Садржај** се налази на почетку или крају сваке књиге и служи да се лакше снађемо.
- **Речник** је књига у којој су речи поређане по азбучном реду и садрже њихово објашњење.
- **Текст** је свако дело које се чита. Текст може бити написан у **у поезији** (песма) и **прози** (прича, бајка, басна).
- **Поезију** представљају књижевна дела која су писана у стиховима (песма).
- ▲ **Писац** је човек који пише књиге, песме, приче...
- ▲ **Песник** је писац који пише само песме.
- ▲ **Песма** може да има једну или више строфа.
- ▲ **Строфа** је састоји од више стихова.
- ▲ **Стих** је један ред у песми.
- ▲ **Место радње** је место на коме се збива нека прича.
- ▲ **Време радње** је време у којем се збива прича.
- ▲ **Лик** (јунак) је личност у књижевном делу.
- **Карактеризација** је приказивање особина лика.
- **Главни ликови** су ликови у причи о којима се највише говори, а **споредни ликови** су остали ликови који се спомињу.
- **Рима** представља гласовно подударане на крају стихова: *друг – круг, тепа – лепа*.
- **Песничка слика** је сваки надахнути опис у песми и постиже сликовитост песничког језика. То је заокружен целовит приказ неког дела, стварности или неког личног доживљаја.
- **Фабула** је повезаност догађаја у јединствен ланац.
- **Наратор** је приповедач и он приповеда у тексту.
- **Пишчев говор (говор наратора)** је део текста који говори писац.
- **Говор лица** су речи које изговарају ликови.

Народна поезија

- ▲ Народна песма је песма која нема познатог аутора. То су песме које су настале у народу, али их није смислио народ као маса, већ истакнути појединац. Оне су се преносиле с генерације на генерацију. То је песма са пуно емоција, сликовитих израза која описује свакодневне догађаје и опевана су сва људска осећања: срећа, туга, радост, жалост. Када се појавио Вук Караџић и његова азбука, те песме су записане и захваљујући томе ми их данас можемо читати. Вук Караџић је поделио народну поезију на:
 - **Мушке (јуначке) песме** су епске народне песме у којима су опевани јунаци и њихове битке. Стихови су обично у десетерцу (10 слогова у једном стиху). Народне песме су певали гуслари: *Марко Краљевић и орао*.
 - **Женске песме** су лирске песме поседују осећања и краће су од мушких песама.

Народне лирске песме (женске песме)

- ▲ Шаљиве песме певају о догађајима из живота људи који су описани са шаљиве и веселе стране: *Ја сам чудо видео*.
- Породичне песме певају о љубави у породици: *Двије сеје брата не имале*.

Народна проза

■ **Басне** су приче у којима главни јунаци су животиње који приказују људе. Свака басна има поуку (поруку, нараваоученије, тј. поучан савет) који представља мудар савет који усвајамо читајући басне: *Лав и миш*.

■ **Шаливе народне приповетке** су приповетке у којима су описани стварни догађаји, али смешно: *Радознали сусед*. **Народне приче** су написали непознати талентовани појединци. Не знамо име аутора и зато кажемо да их је измислио народ. Некада су људи причали приче са жељом да се забаве. Баке су причале унуцима, а унуци кад порасту својој деци. Тако народне приче из давних времена дођоше до нас. Вук Стефановић Караџић је сакупљао и записивао народне приче које је назвао приповеткама: *Голуб и пчела*, *Седам прUTOва*.

○ **Бајке** су приче о чудним догађајима и ликовима, где увек добро побеђује зло, почиње стереотипним почетком: *Чардак ни на небу ни на земљи*.

Народне умотворине

- ▲ **Брзалица** је реченица која се брзо изговара: *На врх брда, врба мрда*.
- **Пословица** је кратка и мудра народна изрека о животу: *Пријатељ се у невољи познаје*.
- **Загонетка** је игра речи која се састоји од необичног питања у којем се крије одговор: *Пуна школа ћака ни од куда врата (лубеница)*.
- **Ребус** је загонетка у облику цртежа и слова.
- **Успаванка** је песма која се пева деци пред спавање: *Мајка Јову у ружу родила*.
- **Питалица** је пословица дата кроз дијалог и чине је питање и одговор који је мудар. Питали пса: „Зашто много лајеш?“ „Другог заната немам“, рече пас.

Уметничка (ауторска) књижевност

❖ **ЛИРИКА**: описне песме.

■ **Описна песма** помоћу слика природе приказује унутрашњи доживљај песника, његова осећања и мисли: *Пролећно јутро у шуми*, *Момчило Тешић*.

❖ **ЕПИКА**: бајка, басна.

■ **Басне** су приче у којима главни јунаци су животиње који приказују људе и свака басна има нараваоученије (поуку): *Пас и његова сенка*, *Доситеј Обрадовић*.

○ **Бајке** су приче о чудним догађајима и ликовима, где увек добро побеђује зло, почиње стереотипним почетком: *Сликарка зима*, *Десанка Максимовић*.

❖ **ДРАМА**

■ **Драма** је књижевно дело намењено извођењу на сцени (у позоришту, на филму, на телевизији). **Комад** је позоришно дело.

■ **Драмски текст** (драма) је драмски текст који се изводи на позорници и изводе га глумци.

■ **Драмски писац** пише драмски текст.

■ **Глумци** играју драмски текст према упутствима редитеља. Глумци играју улоге.

■ **Гледалац** посматра позоришну представу.

■ **Лица** су ликови (драмски јунаци) у драми и носиоци радње. Лица се пишу великим словима.

■ **Дијалог** је разговор између два лица.

■ **Сукоб** представља неслагање лица у мишљењу у књижевном делу.

○ **Драмска радња** је низ повезаних догађаја који чине целину драмског текста.

Властите и заједничке именице

● Властите именице:

а) означавају имена људи, животиња, небеских тела, држава, градова, села, планина, река и пишу се великим почетним словом: *Ненад, Жућа, Сунце, Србија, Београд, Банатско Ново Село, Златибор, Дунав;*

б) имена река пишу се великим почетним словима: *Велика Морава, Бели Дрим;*

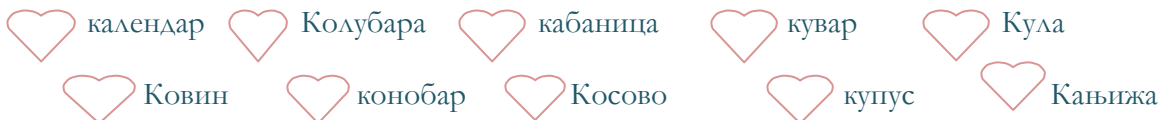
в) означавају имена океана, мора, језера и планина, а састоје се од више речи и пишу се само великим почетним словом: *Атлантски океан, Јадранско море, Палићко језеро, Стара планина.*

● **Заједничке именице** означавају више заједничких бића, предмети и појаве који су исти или слични и пишу се малим словом: *дечак, пас, јабука, књига, ветар.*

1. Како називамо именице као што су: Србија, Биљана, Ниш? _____
2. Властите именице се пишу _____ словом.
3. Како називамо именице као што су: поплава, прслук, дечак? _____
4. Заједничке именице се пишу _____ словом.
5. **Заокружи заједничке именице:** Вишња, вишња, коса, Коса, Бор, бор, јела, Јела, Лала, лала, лука, Лука, кост, Коста, Вук, вук, Роса, роса, мина, Мина, Козара, коза, ружа, Ружа, Јагода, јагода, Дуња, дуња.
6. **Подвуци црвеном бојом властите именице:** ВОЈНИК, ВАЉЕВО, ВРАЊЕ, ВЕТЕРИНАР, ВЛАДИКА, ВАЗДУХ, ВЕЉКО, ВЛАДИЧИН ХАН, ВИР, ВОДА, ВАРЈАЧА, ВРБАС, ВРЧИН, ВЕТАР.
7. Упиши црвеном бојом велико слово тако да сви називи буду правилно написани.

Државе	Градови	Села	Реке	Планине	Предмети
бугарска	прибој	баваниште	гружа	тара	каса
грчка	ужице	шајкаш	скрапез	јавор	кутија
шпанија	сурдулица	сталаћ	ћетиња	маљен	крофна

8. Обој срца црвеном бојицом која стоје испред властитих именица.

9. Повежи правилно.

Пећ
село
река
Грабовица

→ Властита именица
Заједничка именица

Ариље
планина
Гоч
бара

10. Јабуку испред заједничке именице обој зеленом бојицом, а испред властите именице жутом.

11. Обој поље црвеном бојом у којем је властита именица, а плавом бојом у којем је заједничка именица.

Маријан

мотор

маска

Моравица

мир

Мира

Манасија

медуза

Месец

морнар

Милица

мода

маказе

12. Разврстај именице: Саша, Сава, бик, веш, Суботица, Нови Сад, тест, застава, висибоба, Тиса, бајка.

Властите именице: _____

Заједничке именице: _____

13. Разврстај дате именице: ЗАПАДНА МОРАВА, ЛЕПТИР, ИБАР, ЗЕЦ, ШНАЛА, ВРЊАЧКА БАЊА, ВАТРА, ЛЕД, БОШКО, МОТИКА, БОЦА, КОНЦЕРТ, ЗДРАВКО, АЛИБУНАР, МЛАВА.

Властите именице: _____

Заједничке именице: _____

14. Разврстај следеће именице.

Црвенка	цврчак	цево
Градац	Грмеч	гумица
јасен	Јабланица	јорган
Лозница	Лидија	лаванда
жирафа	жалфија	Жаклина

Властите именице: _____

Заједничке именице: _____

15. Разврстај дате именице: прстен, Парафин, Падинска Скела, балон, хаљина, чигра, Зајечар, сабља, стонога, Мироч, Зрењанин, љубичица, скуша, чешаљ, ценарика, поштар, алигатор, Бојан, Јухор, кутија.

Властите именице	Заједничке именице

16. Црвеном бојом подвучи властите, а плавом заједничке именице: хлеб, Далибор, Неготин, Књажевац, Ртањ, ћилим, клавир, глумац, папагај, рак, пушка, Тимок, Столови, столови, глиста, Блажо.

17. Међу следећим речима заокружи:

- а) властиту именицу: Косовска Митровица, краставац, коза, краба, камилица, Кикинда, Космај, кофер;
 б) заједничку именицу: Гњилане, Гацин Хан, голуб, Голубац, грашак, гуштер, град, грудва, грицкалица.

18. Подвучи заједничке именице, а заокружи властите именице: покривач, Петра Пузовић, прстен, Петко, Пера, перо, писмо, пуњач, пенкало, патике, полица, Прокупље, Павле, Проклетије, пас, Призрен.

19. Промени прво слово у речи тако да заједничку именицу претвориш у властиту.

- а) гора – _____ в) бука – _____ д) чаша – _____
 б) мана – _____ г) миш – _____ ђ) бара – _____

20. Подвучи уљеза.

- а) воз, машиновођа, путник, Вера б) мост, канал, тунел, Јагодина в) Тања, Сања, кондуктер, Ања

21. Наброј пет градове у којима си био/ла. _____

22. Састави именице и одреди којој врсти припада.

а) АИЛМК – _____, _____ б) ЈСТКУА – _____, _____ в) АУМР – _____, _____

23. Попуни табелу тако што ћеш на основу властитих имена извести заједничке именице.

Властите именице	Заједничке именице	Властите именице	Заједничке именице
Зорана	зора	Братољуб	
Храстимир		Цветко	
Крстивоје		Момчило	

24. Играј се игре „На слово, на слово“ и попуни табелу.

Слово	Имена људи	Надимци	Имена биљака	Имена животиња	Имена предмета
А					
Т					
Б					
В					
Д					
Р					

25. Напиши надимке твојих другара из одељења по абecedном реду у свеску.

26. На линије напиши тражене речи.

а) Властите именице

_____ живи у _____.

б) Заједничке именице

_____ живи у _____.

27. а) Од слова из дате речи АЛЕКСАНДАР, састави више властитих именица: _____

б) Од слова из дате речи ВАЗДУХОПЛОВСТВО, састави више заједничких именица: _____

28. Напиши пет заједничких именица у множини које означавају животиње: _____

29. У наведеној реченици подвуци властите именице.

Моја бака Бранка из Ивањице ми пошаље по компаници Мири малине и кромпир.

30. Подвуци заједничке именице.

Другарице Лела и Јана из Смедерева тренирају одбојку у спортском клубу.

31. У следећим реченицама подвуци властите именице плавом, а црвеном бојом заједничке именице.

а) Веселин у школи пише састав.

б) Били смо на излету на Авали.

в) Никола Тесла је рођен у Смиљану, од оца Милутина, православног свештеника и мајке Георгине.

г) Јован Јовановић Змај је уређивао часописе и објављивао је своје песме.

д) Јулија путује возом од Београда до Пожеге.

ђ) Наш златар је на Златару отворио златару.

32. Црвеном бојом заокружи властите именице, а плавом бојом заједничке именице.

Коста на Тамишу пеца рибу. Сандра посматра бродове. Ујак Кепа намешта мамац на удици за улов.

33. Допуни текст властитим именицама водећи рачуна о правилној употреби великог слова.

Зовем се _____, али ми је надимак _____. Живим у _____.

34. У следећем тексту подвуци све именице и разврстај их.

Данка и Огњен су путовали са родитељима у Нову Варош. Ишли су преко Лазаревца и Чачка. Видели су планину Рудник. Прошли су поред Кокиног Брода. Чекали су их бака Вида и деда Урош. Обишли су реку Увац близу које живе белоглави супови.

Властите именице	
Заједничке именице	

35. Из текста препиши властите именице.

Љубомир има млађу сестру Иву. Распусте проводе у селу Брежђе код Мионице. Обилазе и Дивчибаре.

36. Из текста препиши заједничке именице.

Костадин и Вукашин су два брата. Живе у Љигу. То је градић близу планине Сувобор.

37. Подвуци црвеном бојицом заједничке именице, а плавом властите у датој песми.

Да имам чаробну моћ,
куда бих све могла поћ!
Моћ да измислим на пример
нешто што би одобрио неки лидер.
Да деца на свету не буду гладна,
е то није моћ јадна.
Да обиђем Лондон, Париз и свет,
а можда на Монт Еверест се попет!

Нико на свету да не буде лењ
и да деца порасту здрава као дрен.
Моћи има преко сто,
не може да их има било ко.
Ја бих урадила корисно нешто,
моћ да свако заврши школу вешто.
Да се не дешавају несреће кад год се треба поћи,
па то су најкорисније моћи.

38. Попуни празна поља у табели.

Именице	Властите именице	Заједничке именице	Род	Број
хеликоптер		*	мушки род	једнина
кутлача				
Рзав				
Илија				
Прокупље				
Бељаница				

39. Одреди врсту, род и број свакој од наведених именица.

Речи	Врсте именице	Род	Број	Речи	Врсте именице	Род	Број
јато				Ресава			
креда				печат			
Вукмир				Свилајнац			

40. Попуни табелу следећим именицама: лекови, Петровац, Јелисавета, чело, комада, Челарево.

Заједничка именица	Род	Број	Властита именица	Род	Број

41. У тексту подвуци именице, а затим одреди њихову врсту, род и број у табели.

Борко је од стрица Лазе добио корпу. У њој је пронашао пса. Назвао га је Лео.

Заједничка именица	Род	Број	Властита именица	Род	Број

42. Из следећег текста подвуци именице и одреди род и број.

Јасмина и Јанко су другови. Заједно иду у школу. Често им Милић прави друштво. Ове године ће ићи на планину Јавор. Проћи ће поред реке Моравице и града Ивањице.

Именица	Род именице	Број именице	Именица	Род именице	Број именице

43. Из датог текста издвој властите и заједничке именице и одреди им род и број.

Моја школа се зове „Васа Пелагић“. Добила је назив по народном учитељу. Школа се налази у Улици Милана Зечара 2 у насељу Котеж у Београду. Моју школу похађају сви моји другови и другарице, а међу њима су Бојан, Бранко, Јадранка и Горан. Ускоро ћемо ићи на рекреативну наставу у Сокобању.

Речи	Врсте именице	Род	Број

44. Из песме „Маштам да...“ издвој именице и одреди род именица.

Маштам да...

Маштам да имам крила
и да одлетим до Нила.
Маштам да будем к'о Гонзалес брзи
и да ме трчање не мрзи.
Маштам да више немам језе
и да имам одећу као принцезе.
Маштам да идем на море
са делфинима да водим разговоре.
Маштам да одбојкашица будем ја
и да златна медаља буде моја.

Маштам да имам куцу ја
као што је има Каја.
Маштам да живим у вили,
а око ње да буду цветови мили.
Маштам да завршим школу сјајно
то би било баш бајно.
Маштам да пријатеља да имам сто
и да буде лепо свако пријатељство.
Има машта твоја,
али ово је само моја.

- а) Мушки род: _____
 б) Женски род: _____
 в) Средњи род: _____

45. Напиши причу у свеску која ће у свакој реченици имати две властите и једну заједничку именицу.

Глаголи (радња, стање, збивање)

- Глаголи су речи које означавају: а) бића; б) предмете; в) радњу.
- Глаголи су променљиве врсте речи које означавају _____, _____ и _____.
- Од ових речи само једна је глагол: а) возња; б) возити; в) возач. (заокружи слово)
- Подвуци речи које означавају глаголе: играти, надиграти, игра, игарије, играч, игрица, игранка.
- Пронађи и подвуци глаголе двама линијама међу следећим речима: плитка, уједати, крупна, ружа, садити, мараме, певати, празна, летети, мислити, велика, узбуђење, икона, смислити, лежати.
- Међу понуђеним речима заокружи речи које нису глаголи: забава, забављач, позабавити се, забављати се, друг, другарица, дружити се, другарство, веслати, весло, веслач, завеслати, одвеслати.
- Обој само поља у којима су речи које означавају радњу.

шунка	сервирати	виршле	правити	паштета	доручковати	јести	печеница

8. Звездицом * обележи значење датих глагола.

Глагол	Радња	Стање	Збивање	Глагол	Радња	Стање	Збивање
фарбати				умити се			
осећати				волети			
наоблачити се				снежити			

9. Поред сваког глагола напиши да ли означава радњу, стање или збивање.

- а) пазити – _____ г) зујати – _____ е) свитати – _____
 б) мрзети – _____ д) бринути се – _____ ж) желети – _____
 в) вејати – _____ ђ) загрмети – _____ з) лајати – _____

10. Подвуци црвеном бојом глаголе који означавају радњу, плавом глаголе стања, а зеленом глаголе збивања: грицкати, пуштати, нервирати се, руковати се, мрзнути, свађати се, купати се, сазрети, писати, смрзнути се, поправљати, пупити, опадати, замарати се, чистити, мерити, стрепети, грмети.

11. Поља која означавају радњу обој црвеном бојом, стање жутом, а збивање зеленом бојом.

ићи	разболети се	бацати	падати	трнути
расти	ницати	дати	свањивати	смрквати
тутњати	скакати	љуљати се	очајавати	туговати

12. Дате глаголе разврстај у табелу: сећи, победити, уморити се, дрхтати, пљуштати, њихати се, заливати, звиждати, слушати, најезити се, смрачити, разданити, припремати, подмладити се, лечити.

Радња	
Стање	
Збивање	

13. Разврстај глаголе према значењу: ломити, дисати, грмити, севати, спавати, дувати, шити, летети.

Радња: _____

Стање: _____

Збивање: _____

14. Следеће глаголе разврстај у табелу: ударати, седети, фијукати, лежати, шиштати, гребати.

Радња	Стање	Збивање

15. Заокружи уљезе.

а) учити, узети, сапун, трчати б) ставити, чешаљ, кувати, садити в) кекс, имати, причати, сејати

16. Пронађи уљеза у свакој колони.

Радња	Стање	Збивање	Радња	Стање	Збивање
прати	патити	плести	завонити	уплашити се	трулити
срамотити се	плакати	росити	кишити	радовати се	пиркати
рећи	свирати	разведрити	звати	брати	чучати

17. Разврстај речи: ход, ходати, мирисати, мирис, плес, плесати, мерити, мера, Сања, сања.

Именице: _____ Глаголи: _____

18. Од датих именица изведи глаголе.

Именица	Глагол	Именице	Глагол	Именице	Глагол
куповина		ручак		храна	
пуг		телефон		лист	
вечера		санке		слика	
певач		плес		смех	
коса		боја		лето	
цртеж		глас		препорука	

19. Од именица напиши глаголе.

а) поклон – _____

г) сан – _____

е) зид – _____

б) читач – _____

д) цвет – _____

ж) пегла – _____

в) мисао – _____

ђ) број – _____

з) туш – _____

20. Разврстај именице и глаголе: путник, пловити, пливати, Првослав, пецаљка, пећи, пливач.

Именице	
Глаголи	

21. Следеће речи разврстај: качкет, келнер, краставац, куцкати, клавир, кобасица, кокошка, катао, крокодил, колевка, корачати, кукуруз, комарац, клијати, кокодакати, копати, кочити, кум, капија, кухиња.

Имена бића: _____

Имена предмета: _____

Речи које означавају радњу: _____

22. Допиши ко шта ради.

а) Доктор _____ г) Цвеће _____ е) Сунце _____

б) Ловац _____ д) Болесник _____ ж) Снег _____

в) Авион _____ ђ) Биљке _____ з) Ветар _____

23. Допуни следеће реченице глаголима.

Он треба да _____. Ти не можеш да _____. Ја нећу _____. Они знају да _____.

24. Допуни реченице одговарајућим глаголом.Љубица _____ у школу. Милорад _____ из кревета. Киша непрестано _____.
(радња) (стање) (збивање)**25. Уз наведене речи напиши што више одговарајућих речи које означавају радњу.**

а) киша – _____

б) ученик – _____

в) лопта – _____

26. Допуни реченице речима које означавају радњу (глаголима).

а) Луталица _____ светом. г) _____ све рачуне. е) Дечак _____ песму.

б) Родитељи _____ поклоне. д) Бака _____ кифле. ж) Брод _____.

в) _____ по парку. ђ) Беба _____ по поду. з) Пролеће _____.

27. Свакој именици додели одговарајући глагол и напиши правилно реченице.звono
кројач
ветар
поток
риба
зецскаче
плива
жубори
лахори
кроји
скаче

Зец скаче.

28. Од датих речи спој именицу са одговарајућим глаголом. Именице обој црвеном бојом, а глаголе плавом.

виолиниста

беба

рони

свира

глуми

судија

суди

плаче

водител

глумац

говори

ронилац

Биолиниста свира. _____

29. Допуни пословице одговарајућим глаголима.

- а) И ћорава кока неко зрно _____. г) Ко рано _____, две среће _____.
 б) Вук длаку _____, а ћуд никад. д) Боље је добро _____, него лоше _____.
 в) _____ као пас на звезде. ђ) _____ па _____.

30. Напиши најмање пет глагола. Мачка може да _____

31. Из овог низа пронађи 6 глагола и напиши их.

градити испразнити осећати храбрити глумити осрамотити

32. Заокружи слово испред реченице у којој се налази реч која означава стање.

- а) Немања цепа дрва. б) Родољуб сади цвеће. в) Они раде и зноје се.

33. Подвуци двама линијама глаголе у следећим реченицама.

- а) Пчела зуји. г) Она прескаче вијачу. е) Богосав једе крушке.
 б) Шума листа. д) Ми побеђујемо. ж) Бранимир има брата.
 в) Река тече. ђ) Ти пишеш поруке. з) Богдана свира, а Дивна плеше.

34. Из следећег текста препиши речи које именују радњу, стање и збивање.

Ветар јако дува. Зећ трчи ка огради. Владан га посматра.

Радња	Стање	Збивање

35. Двама линијама подвуци глаголе радње.

Добрила и Никола седе код куће. Она кува ручак, а он ложи ватру. Отоледе гране се њишу и повијају под ударима ветра. Хладна киша лије. Врапци дремају под крововима кућа.

36. Двама линијама подвуци глаголе стања.

Напољу смркава. Невенка се стиди што касни. Мајка ће је грдити. Ходе убрзано. Види мајку испред куће.

37. Двама линијама подвуци глагол збивања.

Тата вози ауто. Сунце обасјава пут. Ћерка пије сок. Брат гледа кроз прозор. Мајка размишља о њима.

38. Подвуци у датим реченицама црвеном бојом глаголе који означавају радњу, плавом глаголе стања, а зеленом глаголе збивања.

Радојка узима књигу. Томислав је истерао овце из тора. Њена сестра се нада успеху у спорту. Напољу се смрачило. Чеда јаше коња. Бака је остарила. Плашим се мрака. Одмарам свако поподне. Деда је оседео.

39. Из дате реченице издвој глаголе и напиши да ли означавају радњу, стање или збивање.

Седим на столици и учим док напољу пљушти киша.

40. Из дате реченице издвој именице и глаголе: Свако вече мајка прича приче деци.

Именице: _____ Глаголи: _____

41. У датим реченицама подвуци именице једном, а двама линијама подвуци глаголе.

Крста гледа филм. Купујем шарене балоне. Верка слуша веселе песме. Деца праве Снепка. Бојана плете чарапе. Писац пише причу. Родитељи саветују и критикују. Дечак куца текст на рачунару.

42. Подвуци глаголе у реченицама плавом бојом, а именице црвеном.

Снег пада. Гледам представу. Цртам цртеж. Под столом седи мачка. Носимо тешке торбе у школу. На реци пецају деца. Лептири спавају на латицама. Напољу грми и сева. Бисенија свира виолу. Воја тренира.

43. У датом тексту подвуци именице, а двама линијама подвуци глаголе. Из датог текста препиши властите именице.

Јован има брата Андреја. Живе у Краљево. Свакога дана шетају и играју се поред реке Ибар. Њихов пас Тео весело скакуће. Викендом гледају одбојкашке утакмице. Навијају за свој клуб.

44. У датом тексту подвуци именице, а двама цртама подвуци глаголе. Из текста препиши заједничке именице.

Анђела седи на треседу, а Јоца на поду. Мачка спава на фотељи. Бака носи вазу са жутим ружама. Мајка пегла мајице, док отац поправља транзистор. Све то посматра папагај из кавеза.

45. Подвуци двама цртама глаголе у следећој песми „Ја сам дете и имам права да ...“.

Свако дете има право,
може велико, а може и мало.
Имам право да слободно
и живим и дишем,
као што и цвет има
право да лепо мирише.

Имам право да једем и пијем,
али немам право да неког бијем.
Поносим се и овим лепим правом
да размишљам бистро својом главом.
Имам једно право које није мало
да се играм кад год би ми време дало.

Имам право да у школу идем,
учим, пишем и ништа не бринем.
Свако дете право има
да правог пријатеља има.
Још једно право на жеље дете има,
а ја желим лепу школску годину свима.

46. Напиши две реченице тако што ћеш у првој употребити глагол *оставити*, а у другој глагол *доћи*.**47. Напиши четири реченице користећи следеће глаголе: *знати*, *изненадити*, *маштати*, *поћи*.**

а) _____ в) _____

б) _____ г) _____

48. Напиши реченицу користећи два глагола: *сејати*, *донети*.**49. Напиши пет глагола који се завршавају на *-ати*: свирати, _____****50. Напиши пет глагола који почињу са *из*: изгрдити, _____****51. Од глагола *учити* састави нове глаголе: научити, _____****52. Напиши што више глагола од глагола *радити*: израдити, _____****53. Од речи *кос* напиши што више именица и глагола.**

а) Именице: **коси**дба, _____

б) Глаголи: **косити**, _____

54. Правилно напиши реченицу и подвуци двама линијама реч која означава радњу.

- а) опало, ветар, лишће, разноси – _____
 б) пропланку, деца, на, се, играју – _____
 в) домаћи, Велибор, пише, задатак – _____

55. Напиши десет глагола који почињу на слово *м*: _____

56. Напиши по две именице и по два глагола који су настали од именица *слика, лед, час*.

Именице: _____

Глаголи: _____

57. У песми „Септембар“ Душана Костића подвуци глаголе који казују радњу, стање и збивање и разврстај их.

Радња	
Стање	
Збивање	

58. Напиши у свеску три реченице користећи глагол пуцати тако да у првој реченици тај глагол означава радњу, у другој стање, а у трећој збивање.

59. Напиши у свеску три реченице, тако да у првој буде глагол који означава радњу, у другој стање, а у трећој збивање.

60. Састави кратку причу на основу датих речи користећи одговарајуће глаголе радње, стања и збивања: *књига, брдо, другови, снег, ветар, санке*. Напиши причу у свеску.

Лице и број глагола

Глаголи се завршавају на *-ти (певати, свирати), -ћи (рећи, доћи), -сти (јести, плести)*.

Глаголи су променљива врста речи и мењају се по лицима, а јављају се у облицима једине и множине. Глаголи имају три лица (1, 2. и 3), број (једину и множину) и глаголска времена.

Једнина	Множина
1. Ја	1. Ми
2. Ти	2. Ви
3. Он, она, оно	3. Они, оне, она

1. Напиши глаголска лица.

Једнина	
Прво лице	
Друго лице	
Треће лице (мушки род)	
Треће лице (женски род)	
Треће лице (средњи род)	

Множина	
Прво лице	
Друго лице	
Треће лице (мушки род)	
Треће лице (женски род)	
Треће лице (средњи род)	

2. Допуни.

Једнина
 1. Ја _____
 2. Ти _____
 3. Он, она, оно _____

Множина
 1. Ми причамо
 2. Ви причате
 3. Они, оне, она причају

3. Одреди лице и број глагола.

Глагол	Лице	Број	Глагол	Лице	Број
Ја фарбам.			Ми фарбамо.		
Ти фарбаш.			Ви фарбате.		
Он фарба.			Они фарбају.		

4. Повежи правилно лице и облик глагола.

Ја	свираш	свирате	Ми
Ти	свира	свирају	Ви
Он, она, оно	свирам	свирамо	Они, оне, она

5. Повежи сваки глагол са њему одговарајућим лицем и бројем.

користим	друго лице једнине	решаваш
гута	треће лице једнине	стрепи
везујеш	прво лице једнине	веселим се

6. Повежи глагол са њему одговарајућим лицем и бројем.

ломим	2. лице једнине	отварају
гребеш	3. лице множине	куцам
бацају	1. лице једнине	премешташ

7. Упиши испред глагола редним бројем којем лицу припада дати глагол.

а) ____ – посматраш б) ____ – посматрају в) ____ – посматрам г) ____ – посматрамо

8. Подвуци глаголе двома линијама у датим реченицама и изнад глагола напиши редним бројем лице које означава.

Ти тренираш? Тренирам. Где тренираш? Тренирамо у клубу. Тренирате и ви нешто?

9. Препознај и напиши у ком лицу и броју се налазе следећи глаголи.

Глагол	Лице	Број	Глагол	Лице	Број
живим	_____	_____	сушите	_____	_____
жалe	_____	_____	вену	_____	_____
чезнемо	_____	_____	гребе	_____	_____

10. Одреди лице и број следећих глагола.

Глаголи	Лице	Број	Глаголи	Лице	Број
чупам			понесу		
одговара			ловиш		
лебдиш			пеца		
везујете			тресемо		
сређују			скачете		
напуштамо			скијам		

11. Напиши сва лица у једнини за глаголе санкати и кречити. _____

12. Напиши сва лица у множини за глаголе бежати и гурати. _____

13. Попуни табелу.

Множина		
Прво лице	Друго лице	Треће лице
клизамо се		
	станујете	
		ломе

14. Напиши у ком лицу и броју су написани следећи глаголи.

Глаголи	клече	укључујемо	прскам	пишају се	плевите	облачиш се
Лице						
Број						

15. Допуни реченице.

Ја милујем, ти милујеш, а она _____. Ја _____, ти посећујеш, а они _____. Ми притискамо, ви притискате, а оне _____. Ми _____, ви _____, а они завршавају.

16. Заокружи слово испред исправно написане реченице.

- а) Ја мирујеш у стану. г) Ми спапавате. е) Оне поклањате куче.
 б) Ти испуњаваш жељу. д) Он се постидео. ж) Она одбацујеш поклоне.
 в) Они су ублажили пад. ђ) Ви сте се удостојимо. з) Оно избавља из воде.

17. Допиши наставак за облик глаголима да би реченице биле написане правилно.

- а) Ви призива__ невољу. в) Оне одлаз__ кући. д) Он пит__ пролазнике.
 б) Ти мириш__ цвет. г) Ми вуч__ санке. ђ) Ја се упознај__ са градивом.

18. Допуни реченице одговарајућим обликом глагола дремати.

Ја дремам у спаваћој соби. Ти _____ код куће. Он _____ на каучу.
 Ми _____ на фотељи. Ви _____ на столици. Они _____ на треседу.

19. Допуни реченице водећи рачуна о лицу и броју глагола.

- а) Ти _____ о цвећу, а он _____ траву. б) Ми _____ писма, а ви _____ у пошту.
 (бринути) (косити) (писати) (послати)

20. Реченице су написане у множини. Напиши их у 3. лицу једнине мушког рода.

Немам светло на бицикли. Спремам кућу. Купујем нове уџбенике.

21. Из датог текста:

- а) напиши глаголе који су у 3. лицу: _____
 б) напиши глаголе који су у множини: _____
 в) напиши све глаголе који су у женском роду: _____

Звездана је моја компаница. Дружим се са њом. Идемо свакодневно на тренинге. Пише редовно домаће задатке. Добија петице. Тренира тенис, а свира и клавир. Родитељи су поносни на њу и подржавају је.

Придеви

- Придеви су несамосталне речи, стоје уз именице и ближе их одређују: *бео снег, лепа девојка, шарено јаје*. Придеви су променљива врста речи и увек стоје уз именице. Имају мушки, женски и средњи род, а у роду се слажу са именицама уз које стоје: *вредан човек, вредна жена, вредно дете*. Придев има исти род и број као и именица уз коју стоји.

Род придева	Број придева	
	Једнина	Множина
Мушки род	<i>огроман град</i>	<i>огромни градови</i>
Женски род	<i>висока планина</i>	<i>високе планине</i>
Средњи род	<i>мало село</i>	<i>мала села</i>

Описни придеви

- Описни придеви описују какав је неко и какво је нешто: *добра учитељица, велика кућа*.

- Шта су описни придеви? _____
- Уз које речи стоје описни придеви? _____
- Уочи придеве и подвуци их: сова, Сава, саможив, сусрет, сањати, Сомбор, Споменка, сањив, столица.
- Прецртај речи које није придеви: Панчево, Предраг, пуначак, приватан, посуђе, постоље, правити.
- Спој одговарајући придев са именицом.

весео	мајка	сив	угаљ
добар	човек	бела	цвеће
несташно	ћак	плаво	пахуља
марљива	чедо	црн	миш
- Допиши какво је шта.

а) Млеко је _____.	в) Сирће је _____.	д) Небо је _____.
б) Шећер је _____.	г) Јабука је _____.	ђ) Кров је _____.
- Наведи по пет описних придева за следеће именице.

8. Од следећих именица напиши придев тако да се слаже са именицом Милка.

а) старост – _____	в) брзина – _____	д) пажња – _____
б) срећа – _____	г) грубост – _____	ђ) брига – _____

9. Додај по пет речи којима се описују дате именице.

- а) породица – _____
 б) играчка – _____
 в) јагње – _____

10. Разврстај речи: Часлав, чешљати се, чист, чулав, чудестан, читан, чула, чита, чапа, чавка, Чачак.

- а) Именице: _____
 б) Глаголи: _____
 в) Придеви: _____

11. Уз именице додај одговарајућу реч која означава какво је нешто.

- а) _____ креда в) _____ пас д) _____ лимун
 б) _____ ватра г) _____ река љ) _____ ветар

12. Уз коју именицу би се слагали дати описни придеви.

- а) јако, жуто, огрејано, топло – _____ в) округао, бео, стабилан, практичан – _____
 б) сед, строг, драг, стар – _____ г) зелено, младо, олистало, разгранато – _____

13. Поред сваког описног придева, напиши придев супротног значења.

- а) млад – _____ в) гласан – _____ д) ухрањен – _____
 б) нежан – _____ г) тврда – _____ љ) зрео – _____

14. Уз реч која означава какво је нешто додај одговарајућу именицу.

- а) критична _____ г) срећен _____ е) збуњено _____
 б) себичан _____ д) поносно _____ ж) опуштена _____

15. Допуни придевима дата поређења.

- а) Препреден као мачка. г) _____ као пас. е) _____ као рис.
 б) _____ као пуж. д) _____ као лабуд. ж) _____ као лисица.
 в) _____ као гавран. љ) _____ као пчела. з) _____ као зец.

16. Од датих именица напиши придеве.

- а) плач – _____ г) снага – _____ е) тајна – _____
 б) мода – _____ д) слога – _____ ж) нега – _____
 в) влага – _____ љ) снег – _____ з) прашина – _____

17. Од датих описних придева изведи именице.

- а) паметни – _____ в) топао – _____ д) јак – _____
 б) кишни – _____ г) висок – _____ љ) тих – _____

18. Прецртај уљезе.

- а) љут, љубичаст, љуљашка, љубазан б) намрштен, немиран, насмејан, намрштити

19. Сложи слова тако да добијеш описни придев.

- а) ВЉТЋУИ – _____ г) НМЧРАА – _____ е) ААЖНСУ – _____
 б) СТРВАЉПИ – _____ д) НПВКРОАЕ – _____ ж) ВБТСЛИА – _____
 в) ШРМВА – _____ љ) ДДСНААО – _____ з) ХЖВНИАА – _____

20. Сложи дата слова тако да добијеш описни придев и додај именицу уз придев. Заокружено слово је почетно слово придева.

В Љ Р А Е И
У Ж Б У **А**

Т Г Љ А Е У
У С **А**

А А О О В В
Р Т Н Ж **П**

21. Спој именице са одговарајућим придевима: сладак, струк, духовит, танак, размажено, јабука, сталожен, дете, незрела, толерантна, укус, отац, кишобран, старомодан, ученик, мајка, одговоран, младић.

22. Направи од следећих именица придеве и глаголе.

Именица	Придев	Глагол	Именица	Придев	Глагол
стрпљење			осећај		
правда			досада		
број			критика		

23. Изведи глаголе од следећих именица и придева.

Придев	Глагол	Придев	Глагол	Придев	Глагол
богат		растављен		блистав	
отворен		вољен		завејан	
храбар		збуњен		заљубљен	

24. Напиши по две добре и лоше твоје особине.

Врлине: _____ Мане: _____

25. Пронађи и уоквири описни придев у реченици. Не волим неодговорне људе. Драгана је умиљата девојчица која има густу косу, светао тен и прелепо лице.

26. У следећој реченици подвуци све именице, а заокружи описне придеве.

Успешан и познат глумац је одиграо сјајну представу.

27. Подвуци именице једном линијом, глаголе двама линијама, а придеве уоквири у следећим реченицама.

Поспана мачка дрема поред вреле пећи. Високи Радисав тренира одбојку. На столу стоји огроман часовник. Низак пас лаје у дворишту. Читам занимљиву књигу. Станка се играла са црвеном лоптом.

28. Из датих реченица издвој именице и придеве.

Купио је леп бицикл. Бојажљив голуб стоји на грани. Био је радосна беба. Беремо крупан пасуљ.

а) Именице: _____

б) Придеви: _____

29. Из следећег текста издвој глаголе и придеви и упиши их у табелу.

Лето је омиљено доба. Бојио сам светле шкољке. Дуги зраци сунца ми милују лице. Мама је читала интересантан роман, а тата је ронио у широком базену. Непознати дечак ми је позајмио душек.

Придеви	
Глаголи	

30. Допиши речи које казују какво је нешто.

Далиборка иде у _____ град. Возила сам _____ тротинет. Спустила се _____ магла.
 Жељка сади _____ малине. Падала је _____ киша. Љубивоје гледа _____ филм.

31. Препиши реченицу тако да сваку именицу прошириш придевима.

У шуми се детлић сусрео са веверицом.

32. Подвучи описне придеве у следећим реченицама и препиши их заједно са именицама уз које стоје.

- а) Плашљив зец је трчкарао по густој шуми. _____
 б) Маштовита девојчица је написала квалитетан састав. _____

33. Дечак шета.

- а) Измени реченицу тако да именица у њој буде у множини – _____
 б) У измењеној реченици уз именицу додај описни придев – _____
 в) Сада претходну реченицу измени тако да она буде у прошлом времену – _____

34. Допуни реченице понуђеним описним придевима: топлијем, голом, нови, шарене, укусан, вредне.
 _____ пчелице слећу на _____ цветиће. Узимају полен и праве _____ мед. На _____ дрвећу се рађају _____ листови. Људи се радују _____ времену.**35. Допуни описним придевима следеће пословице.**

- а) У лажи су _____ ноге. б) _____ дрво се савија, а _____ ломи.

36. Допуни описним придевима следеће загонетке.

- а) _____ јарац по кошари скаче. (језик) б) _____ коке испод стрехе вире. (зуби)

37. Именице подвучи једном линијом, глаголе подвучи са двама линијама, а придеве заокружи у датом тексту.

Зима нас поздравља хладним и ситним снегом. Општар мраз нас штима за румене образе.

38. Пронађи у тексту и препиши.

Тамни и мрачни облаци прекрише небо. По уским улицама је падала снажна киша. Расан пас се сакрио.

- а) Придеви: _____
 б) Глаголи: _____
 в) Именице: _____

39. Издвој описне придеве из датог текста.

Моја мама има равну и кратку косу и браон очи. Сви је знају као сналажљиву и спретну особу. Носи туфнасте, круте сукње и меке кошуљице. Прави укусна јела. Трудим се да будем као моја мама.

Описни придеви: _____

40. Препиши текст без описних придева.

Јосиф и Доситеј су добри другари. Јосиф је сигуран голман, а Доситеј је издржљив ватерполиста. Окупљени и бројни навијачи навијају за овај одличан тим. _____

41. Користећи следеће придеве, састави четири реченице: лош, задовољан, паметан, сиромашан.

42. Напиши у свеску кратак састав на тему „Јесен у мом крају“, користећи што више описних придева.

Род и број описних придева

○ Придеви су променљива врста речи и увек стоје уз именице. Имају мушки, женски и средњи род, а у роду се слажу са именицама уз које стоје: *вредан* човек, *вредна* жена, *вредно* дете. Придев има исти род и број као и именица уз коју стоји.

Род придева	Број придева	
	Једнина	Множина
Мушки род	<i>огroman</i> град	<i>огромни</i> градови
Женски род	<i>висока</i> планина	<i>високе</i> планине
Средњи род	<i>мало</i> село	<i>мала</i> села

1. Попуни табелу одговарајућим придевима и именицама.

Придев	Именица	Придев	Именица	Придев	Именица
дебело	стабло	велико		горак	
ружан			кључ		дрво
	слика	излизана		мала	

2. Заокружи придеве који се слажу са именицом.

- а) осветљен соба г) јасно порука е) блиска рођак
 б) тиха ноћ д) срећно детињство ж) лењо дечак
 в) чврста ограда ђ) мирно дете з) лак корак

3. Повежи линијом именице и одговарајуће придеве.

ПЛАВ(И)

ПЛАВА

ПЛАВО

ЦРВЕН(И)

ЦРВЕНА

ЦРВЕНО

брод река бара море чамац језеро

јабука воће поврће паприка парадајз грејпфрут

4. Одреди род и број описним придевима.

	Род	Број		Род	Број
а) тешки (послови)	_____	_____	г) глатко (тесто)	_____	_____
б) скупо (одело)	_____	_____	д) исправан (говор)	_____	_____
в) јефтине (ципеле)	_____	_____	ђ) чудесне (справе)	_____	_____

5. Разврстај придеве: глуп, смеђа, луд, бледо, живо, изгребано, мека, дугуљаста, гладан, безобзиран, благ, праведна, мила, несигурно, несташно, племенита, убрзан, нормално, маштовито, обучена, уплакан.

Мушки род	
Женски род	
Средњи род	

6. **Разврстај следеће придеве и уз њих именице:** модар прст, бесна кобила, мокар кишобран, кићени сватови, пријатан глас, туп ударац, сув џемпер, лукава девојчица, право име, крив нос, повољно време.

Мушки род	
Женски род	
Средњи род	

7. **Допиши одговарајуће придеве уз дате именице здрав, нов, врућ и прљав у одговарајућем роду и броју.**

ЗДРАВ	НОВ	ВРУЋ	ПРЉАВ
_____ човек	_____ доба	_____ чело	_____ под
_____ породица	_____ књига	_____ рингла	_____ хаљина
_____ друштво	_____ капут	_____ ветар	_____ посуђе

8. **Одреди број придева.**

- а) брзоноги (зец) – _____ г) стидљива (девојчица) – _____
 б) плодно (земљиште) – _____ д) стрпљиви (родитељи) – _____
 в) глатка (кожа) – _____ љ) пространо (игралиште) – _____

9. **Одреди род и број и упиши знак * у одговарајуће поље.**

Придев	Именица	Род			Број	
		Мушки род	Женски род	Средњи род	Једнина	Множина
свеже	воће					
разнобојна	писма					
омиљена	емисија					
витке	јеле					
сед	деда					
досадни	комарци					

10. **Одреди род и број придева.**

Придев	Род придева	Број придева
неспретан		
упорна		
истрајни		
пусте		
домишљао		
затворена (села)		

11. **Уз дате именице напиши одговарајући придев. Одреди род и број тих именица.**

Именица	Придев	Род придева	Број придева
кревети			
столице			
дугме			

12. Следећим придевима одреди род и број и сврстај их у одговарајуће место у табели: јак, сањиви, славна, смела, кисело, опасне.

Једнина			Множина		
Мушки род	Женски род	Средњи род	Мушки род	Женски род	Средњи род

13. Следеће придеве напиши у множини женског рода.

- а) разгранат – _____ в) ограђено – _____ д) бујна – _____
 б) окречена – _____ г) срећен – _____ њ) поносно – _____

14. Следеће придеве напиши у једнини мушког рода.

- а) разиграни – _____ в) раздрагане – _____ д) врлодобри – _____
 б) чупава – _____ г) довољна – _____ њ) недовољне – _____

15. Напиши придеве и именице у множини.

- а) завејано брдо – _____ г) жуто жито – _____
 б) усамљена жена – _____ д) опрезан потез – _____
 в) искрен одговор – _____ њ) роза мајица – _____

16. Одреди род и број следећим придевима посматрајући именицу на коју се односе: тајанствена жена, осећајно срце, скривени број, откривена поља, кривудава реке, црноок дечак.

Придев	Именица	Род	Број

17. Напиши придеве и именице у једнини.

- а) дивље животиње – _____ г) огромна имања – _____
 б) ишпарана јаја – _____ д) пуне трибине – _____
 в) гласни навијачи – _____ њ) поломљени прозори – _____

18. Следеће придеве напиши у множини и у ком су роду.

Једнина	Множина	Род придева	Једнина	Множина	Род придева
исписан			сићушан		
гарава			радно		
тврдоглаво			оптерећена		

19. Реченице у једнини напиши у множини и обрнуто, а затим уоквири придеве.

- а) Она има блистав осмех. _____
 б) У кући је срећен орман. _____
 в) Украсени су зидови у школама. _____
 г) Комшија има офарбану ограду. _____
 д) Ђак има уредан ранац. _____
 њ) Јели су масне пите. _____

Присвојни придеви

○ Присвојни придеви означавају чије је нешто: *мамин* ауто, *татини* кључеви.

Присвојни придеви који су настали од властитих именица, а завршавају се на *-ски*, *-чки*, *-шки*, пишу се малим словом: *београдски*, *панчевачки*, *нишки*.

* Осим властитих назива манифестација, установа, предузећа: *Београдски сајам*, *Панчевачки цез фестивал*, *Нишка тврђава*.

○ Присвојни придеви који су настали од властитих именица, а завршавају се на *-ов*, *-ев*, *-ин*, пишу се великим словом: *Марков*, *Милошев*, *Анин*.

* Сугласник *д* испред сугласника *с* и *ш* не прелази у сугласник *т*: *председник*, *градски*, *подишишати*.

* Правилно написани присвојни придеви су: *Миличин*, *Љубичин*, *Даничин*, *Веричин*.

1. Придеви су речи које стоје уз _____ и могу бити: _____ и _____.

2. Речи које означавају какво је нешто или чије је нешто су: а) именице; б) глаголи; в) придеви.

3. Допуни реченице.

Тата је купио ауто.

Војин има качкет.

Шабац има вапхар.

Ауто је _____. (Чији је?) Качкет је _____. (Чији је?) Вапхар је _____. (Чији је?)

4. Упиши одговор.

Придеви *шумадијски*, *суботички* и *рашки* су изведени од властитих именица _____, _____, _____. Придеви *Милутинов*, *Урошев*, и *Живкин* изведени су од властитих именица _____, _____, _____.

5. Попуни табелу.

Именице	Присвојни придеви	
	Малим почетним словом	Великим почетним словом
Иван	/	Иванов
стока		
Ђурђица		
девојчица		
Кина		
овца		

6. Подвуци у сваком низу један присвојни придев.

а) Сунце, сунчати се, сунчани б) стар, старчева, старост, старити в) месечарити, Месец, месечев

7. Од датих именица направи присвојне придеве.

а) Валерија – _____ г) Инђија – _____ е) Војводина – _____

б) Војислав – _____ д) Сава – _____ ж) Копаоник – _____

в) Ваљево – _____ ђ) Тиса – _____ з) Авала – _____

8. Допуни реченице присвојним придевима.

а) Сутра је _____ рођендан. (Вук) г) _____ осмех је најлепши. (деца)

б) _____ професија је одговорна. (лекар) д) Прешла је _____ праг. (кућа)

в) Видели смо _____ репертоар. (позориште) ђ) Свирам _____ хармонику. (ујак)

9. **Одреди да ли следеће речи значе какво је нешто или чије је нешто:** Лолин, родна, разноврсна, краљевачки, банатски, уснуло, лепршав, Верољубов, теткин, пробуђена, учено, моравски, неустрашив.

Какво је нешто?	Чије је нешто?

10. **Од следећих именица изведи присвојне придеве.**

Именица	Присвојни придев	Именица	Присвојни придев
Пријеполје	(школа)	Тамиш	(кеј)
Сјеница	(сир)	војник	(чизма)
Златибор	(кајмак)	школа	(програм)
Добрица	(шнала)	багрем	(мед)
Драшко	(шоља)	птица	(песма)
Голија	(шума)	родитељ	(љубав)

11. **Напиши присвојне придеве од датих именица.**

- а) Лепа (брат) – _____ г) прозор (окно) – _____
 б) радник (класа) – _____ д) људи (слабост) – _____
 в) Новак (победа) – _____ е) храст (крошња) – _____

12. **У следећим скуповима речи истакнуте су поједине именице. Изведи од њих придеве и упиши их на одговарајуће место.**

- а) репрезентација Русије – _____ г) књижица ђака – _____
 б) улице Панчева – _____ д) лопта одбојкаша – _____
 в) дани лета – _____ е) сир од краве – _____

13. **Уоквири одговор у којем учаваш присвојни придев:** торта од Маје, сир из Бачке, Мајина торта, Месечев сјај, балкански ратови, Петрова свеска, фестивали у Нишу, сјај Месеца, ратови на Балкану, бачки сир, нишки фестивал, свеска од Петра, риболовачки прибор, прибор од риболоваца.

14. **У датој табели обој црвеном бојицом описне придеве, а плавом бојицом присвојне придеве.**

пасји	опрезан	речни	бакин	раднички
влажно	богаташки	поцепано	разигран	провидан
рашчупан	исписано	народни	планински	заљубљен

15. **Попуни табелу.**

Именице	Какво је?	Колико је?	Чије је?
балон			
шљива			
одело			

16. **На линији испред придева напиши број групе којој припада.**

1 – описни придев 2 – присвојни придев

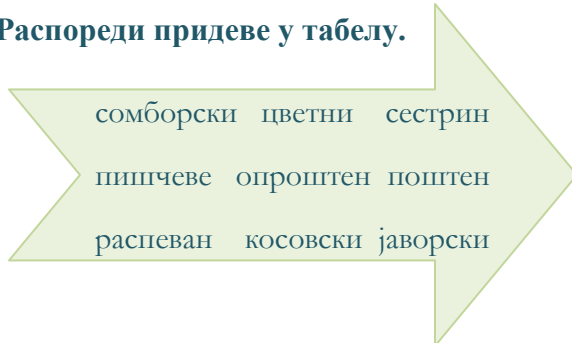
- а) _____ – пожаревачки г) _____ – савестан е) _____ – козји
 б) _____ – искрен д) _____ – спортски ж) _____ – златарски
 в) _____ – Теодорин ђ) _____ – отресита з) _____ – вијугаво

17. Разврстај придеве: гусарски брод, неискрена жеља, Савкина оловка, Сретенова колиба, препредена лисица, поломљена ваза, ружин пупољак, хуман гест, руски језик, бакин рецепт, успешан спортиста, фабрички димњак, шаљива песма, пољски миш, браон чивилук, италијански ресторан, чобански пси.

а) Описни придеви: _____

б) Присвојни придеви: _____

18. Распореди придеве у табелу.

Описни придеви	Присвојни придеви

19. Подвуци придеве и одреди којој врсти припадају.

- а) поверљива информација – _____ г) дугокоси дечак – _____
 б) смедеревски виногради – _____ д) мајчин глас – _____
 в) похлепно дете – _____ е) ариљски веш – _____

20. Уз дату именицу допиши по два описна придева. Од дате именице изведи присвојни придев.

- а) мајка – _____, _____, _____ в) мачка – _____, _____, _____
 б) Ужице – _____, _____, _____ г) Лим – _____, _____, _____

21. Допуни присвојним придевима дате реченице.

Моје омиљене бајке су „_____ ново одело“, „_____ чаробна лампа“.

Најгледанији српски филмови протеклих година били су „Зона _____” и „_____ слава”.

22. Напиши велико слово тамо где је потребно: немица, немачки, немачка, сремци, срем, сремски.

23. Напиши реченице у којима ћеш користити присвојне придеве изведене из датих именица.

- а) Жаклина – _____
 б) Желимир – _____
 в) Колубара – _____
 г) Крагујевац – _____

24. Напиши уз дате именице по два описна и присвојна придева.

- а) село – _____
 б) лутка – _____
 в) сан – _____

25. Састави и напиши по једну реченицу у којој ћеш употребити следеће придеве.

- а) сочна јабука – _____
 б) Радичин кум – _____
 в) мастан бурек – _____

26. Састави и напиши реченице у којима ћеш употребити следеће придеве.

- а) Евичин – _____
 б) културан – _____

27. За именицу кућа напиши пет присвојних придева: _____

28. Уоквири присвојне придеве у датим реченицама.

На трпезаријском столу се налази еспајг. Кенгурово младунче се налази у торби. Зимске чарапе су топле. Речни брод се приближавао обали. Никша, Рајков брат, бави се спортом. Возимо се ибарском магистралом. Зачуо се звук тренерове пиштаљке. Мој ауто има кикиндске таблеце. У свету су познати пиротски ћилими. Прошетао сам савским кејом. Најлепши су новогодишњи празници.

29. Подвуци именице иза присвојних придева.

Купила сам ливадски мед. Некада су постојале земљорадничке задруге. Зидарски посао је тежак. Комшијино двориште је непокошено. Стамбени кредити су скупи. У салону су кухињски елементи. Треба редовно проверавати очни вид. Нашле смо се на градском тргу. На северу се налази војвођанска равница.

30. У следећим реченицама црвеном бојом подвуци описне придеве, а плавом бојом присвојне придеве.

Копаркашки дрес је црвене боје. Комшијска кућа је окречена. Успешни јагодински привредници су отпутовали у Грчку. Морски таласи су преврнули мали чамац. Ружичини родитељи су посетили фрушкогорске манастире. Јели смо укусну ужичку пршуту. Тошиној сестри су најтежи кућни послови.

31. Дату реченицу прошири: Тенисер тренира.

а) Описним придевима: _____

б) Присвојим придевима: _____

32. Разврстај речи из следећих реченица.

Школски ходник је украшен шареним, ђачким ормарићима.

а) Именице: _____

б) Глагол: _____

в) Придеви: _____

33. Напиши што више описних и присвојних придева који се односе на именицу телефон.

а) Описни придеви: _____

б) Присвојни придеви: _____

34. а) Напиши једну реченицу у садашњем времену која ће садржати присвојни придев и глагол који означава стање. _____

б) Сада ту реченицу измени тако да она буде у будућем времену. _____

35. Напиши једну реченицу. Нека буде у прошлом времену, нека садржи властиту именицу и бар један придев. _____

36. Састави три реченице у којима ће бити употребљени присвојни придеви изведени од следећих властитих именица: Срем, Хелена, Рума. _____

37. Напиши једну реченицу у којој ћеш имати:

а) Један присвојни придев изведен од заједничке именице и два глагола – _____

б) Један присвојни придев изведен од властите именице који се пише малим почетним словом и један описни придев – _____

в) Један описни придев и један присвојни придев изведен од властите именице који се пише великим почетним словом – _____

38. Заокружи придеве у датом тексту и напиши их у табелу.

У главном граду Србије се одржавало републичко такмичење у одбојци. На јарболу се лепршала српска застава. Екипе из великих градова су се такмичиле. У финалу су се бориле панчевачка и зрењанинска екипа. Најбољи одбојкаши су добили пригодне медаље и огроман пехар.

Описни придеви	
Присвојни придеви	

39. Напиши десет реченица у свеску о твом одељењу користећи што више присвојних придева.

40. Састави текст у свеску у коме ће бити по десет описних и присвојних придева на тему „Летовање на мору“.

Род и број присвојних придева

- Придев има исти род и број као и именица уз коју стоји.

Род придева	Број придева	
	Једнина	Множина
Мушки род	<i>градски трг</i>	<i>градски тргови</i>
Женски род	<i>планинска вода</i>	<i>планинске воде</i>
Средњи род	<i>сеоско имање</i>	<i>сеоска имања</i>

1. Одреди род и број и врсту придева.

Придев	Род	Број	Врста придева
испијен			
раскошна			
опрезно			
братовљев			
Олино			
врбасова			

2. Одреди врсту, род и број придева у табели.

Придев	Врста придева	Род	Број
кројачки (алат)			
Славкове (сличице)			
вршачки (виногради)			
псећа (храна)			
непријатно (изненађење)			
летње (време)			

3. Одреди род и број именица и придева у датим реченицама.

Рођени смо у индустријском, загађеном граду. На журки сам упознала Златомирову мајку.

Придев	Именица	Род	Број

4. Извој присвојне придеве из следећих реченица и одреди им род и број.

- а) У малој кући живе Бисеркини родитељи. _____
 б) Стари дедин прслук је поцепан. _____
 в) Обожавам укусно слатко од шумских јагода. _____

5. Подвуци придеве у следећим реченицама и попуни табелу.

Дуго и топло лето је иза нас. Сунчеви зраци вире иза облака. Љубина бака спрема зимницу.

Описни придеви	Род	Број	Присвојни придеви	Род	Број

6. Заокружи придеве и одреди им род и број у свеску. Свети Сава је био српски принц и припадао је краљевској породици. Замонашио се у руском манастиру. Иза себе је оставио вредне задужбине.

Реченице према значењу Обавештајне (изјавне) реченице

- **Обавештајне (изјавне) реченице** казују неко обавештење и завршавају се тачком: *Данас је петак. Стигао је пакет. Купили смо поврће на пијаци.*

Реченице по значењу	Реченице по облику	
	Потврдан облик	Одричан облик
Обавештајна реченица	<i>Ана је одличан ђак</i>	<i>Ана није одличан ђак.</i>

1. Заокружи слова испред обавештајних реченица.

- а) Путујем возом на море. г) Ура, идемо на игранку! е) Зашто Олгица не спава?
 б) Идеш ли на море? д) Видимо се вечерас? ж) Спавај, Олгице!
 в) Научила сам да пливам! ђ) Вечерас је игранка. з) Олгица не воли да спава поподне.

2. Подвуци обавештајне реченице.

Ђаци путују на екскурзију. Заљубила сам се у најбољег друга. Колико килограма имаш? Ти си најбоља мама на свету! Жена воли да носи пешир. Данас није среда. Да ли играш коло? Крени за мном! Ранђија се љуља на љуљашци. Са крова цури вода. Имаш ли кредита у телефону? Пада киша! Данас је пао снег.

3. Реченицу На дрвету свакога дана црвкуће весело шарена птичица, скрати тако да има:

- а) пет речи – _____
 б) четири речи – _____
 в) три речи – _____
 г) две речи – _____
 д) једну реч – _____

4. Дате обавештајне реченице напиши у одричном облику.

- а) Кошава дува данима. _____
 б) Сутра ће бити кишовит дан. _____
 в) Маргарета прескаче вијачу. _____

5. Од датих речи састави обавештајне реченице.

- а) Не своје фотографије постављај интернету на – _____
 б) што туђе Није лепо ствари узимаш – _____
 в) са Не се треба тући другарима – _____

6. Ове реченице треба довршити. Повежи их стрелицама са другим деловима реченица.

а) Велики брод...	1) ... трешања, дивљих јагода и дуња.
б) Станимир се игра...	2) ... за зимске дане.
в) Веверица скупља храну...	3) ... споро плови.
г) Бака је спремила слатко од ...	4) ... у реци Сави.
д) Перка често са мном...	5) ... у парку.
ђ) Дедин пас Лео воли да плива...	6) ... иде на клизање.

7. Користећи следеће речи напиши обавештајне реченице.

- а) распуст, књига, плажа – _____
 б) мајстор, квар, телевизор – _____
 в) торта, рођендан, свећице – _____

8. Састави обавештајне реченице користећи следеће речи.

- а) Тренинг – _____
 б) Упорност – _____
 в) Успех – _____

9. Смисли и напиши две обавештајне реченице: једну потврдну и једну одричну. _____**10. Напиши реченицу у којој ће свака реч почети истим словом.** _____**11. Састави и напиши у свеску три изјавне реченице о омиљеном спорту.**

Упитне реченице

○ Упитне реченице су реченице којима нешто питамо и завршавају се упитником: *Идеш ли?*

Реченице по значењу	Реченице по облику	
	Потврдан облик	Одричан облик
Упитна реченица	<i>Да ли је Ана одличан ђак?</i>	<i>Зар Ана није одличан ђак?</i>

1. а) Реченица којом нешто питамо зове се _____
 б) На крају упитне реченице стоји _____

2. Напиши одговарајући знак на крају реченице.

а) Када долази Смиља	г) У колима је седела старија жена	е) Да ли редовно учиш
б) Хоћеш колач	д) Зар немаш њен број телефона	ж) Јуче ниси био у школи
в) Деда спава	ђ) Мутни Дунав споро тече	з) Зашто журиш

3. Подвуци упитне реченице.

Да ли Тина долази? Долази ли Тина? Мислим да неће доћи. Је ли Тихомир дошао? Дођи, Тихомире! Зар Цвијан не долази? Цвијан долази? Договорили смо се да сви дођу у 14.00. Цвијан ипак не може да дође.

4. Заокружи слово испред упитних реченица.

- а) Зашто ниси урадио задатак? г) Ко није на часу? е) Секула је спортиста.
 б) Дечак воли кишу. д) Оџачари доносе срећу. ж) Пожури, закаснићемо!
 в) Ух што ме боли рука! ђ) То је немогуће! з) Где си био?

5. Прецртај упитне реченице.

Откада учиш ову лекцију? Учим већ сат времена. Докад ћеш учити? Учићу цео живот!

6. Допуни реченицу једном од понуђених речи како би добио упитну реченицу: зашто, како, где, шта, куда, колико. Напиши на крају реченице одговарајући знак.

- а) _____ си платила ту тренерку в) _____ си узео брашно д) _____ си то урадио
 б) _____ ауто пролази г) _____ радиш ђ) _____ си летовала

7. Препиши правилно реченице.

ЧИКАЈОВАЗМАЈЕДЕЧЈИПЕСНИКДАЛИСИНЕКАДБИОУНОВОМСАДУГДЕЈЕОНЖИВЕО

8. Обавештајне реченице претвори у упитне не додајући им ни једну реч.

- а) Фудбалер игра одлучујућу утакмицу. _____
 б) Написала си добар састав. _____
 в) Ћирилица је писмо. _____

9. Постави питање на основу задатих изјавних реченица.

- а) Јело је било укусно. _____
 б) Јуче сам био код другара. _____
 в) Деда цепа дрва за зиму. _____

10. Настави записивање упитних реченица како је почето.

Када ће доћи?	Зар сам	Ко
Зашто си дошао?	Да ли	Могу ли
Због чега је	Јеси ли	Ниси ли

11. Запиши три упитне реченице на основу следеће реченице: Ластавица зна да се врати са југа.**12. Запиши сва питања која можеш поставити на основу реченице. Данас сам шетала ливадом и набрала сам нану и разнобојно цвеће.****13. Од реченице у потврдном облику направи одрични и од одричног направи потврдни облик.**

- а) Ко је написао песму? _____
 б) Што ниси донела јабуке? _____
 в) Имаш новца? _____
 г) Зашто си написао писмо? _____
 д) Зашто волиш тенис? _____
 ђ) Ко је поклонио играчку? _____

14. Напиши обавештајне реченице као упитне.

- а) Дечак се игра у парку. _____
 б) Милинко је снажан дечак. _____
 в) Тетка живи у селу Мраморку. _____

15. Од датих обавештајних реченица направи упитне водећи рачуна о писању речце ли.

- а) Србислав је посматрао трку коња. _____
 б) Птице селице су одлетеле на југ. _____
 в) Љубинка свира виолину. _____

16. Од следећих упитних реченица, напиши обавештајне.

- а) Да ли је та прича на осмој страни? _____
 б) Хоће ли мама да купи хлеб и јогурт? _____
 в) Је ли Озрен успешан каратиста? _____

17. Запиши узвичну реченицу која се може чути:

- а) у парку – _____
 б) на утакмици – _____
 в) у школском дворишту – _____

18. Другу из клупе постави два питања. _____**19. Напиши две упитне реченице у потврдном облику.** _____**20. Напиши две упитне реченице у одричном облику.** _____**21. Напиши питање које би поставио омиљеном спортисти.** _____**22. На дати одговор постави два питања – једно потврдном, а једно одричном упитном реченицом.**

Цвеће је у вази. _____

Узвичне реченице

- Узвичне реченице** исказују неку емоцију и завршавају се узвичником: *Јути, данас је нетак!*

Реченице по значењу	Реченице по облику	
	Потврдан облик	Одричан облик
Узвична реченица	<i>Победићемо!</i>	<i>Нећемо победити!</i>

1. Врсту реченице повежи са знаком који стоји на њеном крају.

Обавештајна реченица
Упитна реченица
Узвична реченица

?
!
.

2. Допуни реченице.

Реченица је узвична ако на крају стоји _____. Ако на крају стоји знак _____, то је упитна реченица. Међутим, ако се реченица завршава _____, онда је то обавештајна реченица. Реченице којима изражавамо осећања, повишеним тоном, зову се _____.

3. Споји реченице са одговарајућим знацима.

Какав је филм	!	То је моја гумица	!
Врати ми књигу	.	Славољуб је љут на мене	.
Милева живи у граду	?	Одакле долазиш	?

4. Повежи реченице са њиховим значењем.

Ух, како је тежак задатак!	узвична реченица
Где идемо?	обавештајна реченица
Жели да се дружи са нама.	упитна реченица

5. Подвуци узвичне реченице.

Радомир вежба свакога дана. Хоћеш ли доћи код мене? Кад долази Тимотије? Пази, ево га! Ура, победили су! Лето почиње крајем јуна. Коју књигу сада читаш? Срећан ти рођендан! Јупи, идемо у биоскоп! Колико је сати? Да ли волиш да се санкаш? Једва чекам лето! Срећан сам због медаље. Где је моја ужина?

6. У наведеном тексту подвуци узвичне реченице.

Мама и син су прелазили улицу. Погледај семафор! Црвено је! Улица се прелази само када се упали зелено светло. Да ли се ово правило учи и у школама? Хеј, чекај ме! Не треба трчати преко улице.

7. Подвуци узвичне потврдне реченице.

То није моја оловка! Бојим се неуспеха! Јупи, успео сам! Јао, пала сам случајно! Не долази учитељица!

8. У празан квадратички упиши знак X за узвичне реченице у одричном облику.

- а) Крећемо! в) Јао, нешто шушну! д) Нећу доћи!
 б) Немој ми причати! г) Сачувај ми парче торте! ђ) Немој ме срамотити!

9. Попуни табелу.

ОБАВЕШТАЈНА РЕЧЕНИЦА	Потврдан облик	Књига се налази на полици.
	Одричан облик	
УПИТНА РЕЧЕНИЦА	Потврдан облик	
	Одричан облик	Зашто не волиш фудбал?
УЗВИЧНА РЕЧЕНИЦА	Потврдан облик	
	Одричан облик	Јао, што не волим карфиол!

10. Одреди какве су по облику и значењу следеће реченице.

Реченице	Реченице по облику	Реченице по значењу
Девојчице се нису смејале шали.		
Када ти је рођендан?		
Јао, није ми добро!		

11. У следећим реченицама плавом бојом подвуци упитне реченице, црвеном бојом подвуци узвичне реченице, жутом бојом подвуци обавештајне реченице.

Пази, ауто јури! Ура, почиње журка! Где си купила трешње? Методије воли српски језик. Ура, стигао је воз! Зашто плачеш? Стално га помињем. Знаш ли то? Кад стижеш? Ученици певају у црквеном хору.

12. Подвуци узвичну одричну реченицу у датом тексту.

Када је почео распуст, радовала сам се слободном времену. Било ми је необично без школских обавеза. Брзо сам се навикла и почела да уживам на распусту. Колико ће нам трајати распуст? Нећу учити за време распуста! Хоћу да уживам! После неког времена, једва сам чекала нову школску годину.

13. У датом тексту црвеном бојом подвуци узвичне реченице, изјавне плавом бојом, а упитне зеленом бојом.

Синиша је дошао у парк. Има ли неког од мојих другара? Срећко, дођи да играмо фудбал! Зови и Милана и Наума! Где је Обрад? Да ли ће и он доћи? Јупи, игра може да почне! Деца су се играла до мрака.

14. Напиши узвичне реченице у којима ћеш изразити бол, срећу, страх и тугу.

- а) бол – _____ в) страх – _____
 б) срећа – _____ г) туга – _____

15. Напиши по једну узвичну реченицу у којима ћеш употребити речи: ух, ох, ах.

16. Напиши три реченице о школи.

- а) Изјавна реченица: _____
 б) Упитна реченица: _____
 в) Узвична реченица: _____

Заповедне реченице

- **Заповедне реченице** су реченице којима изричемо неку наређење, молбу, забрану.
Донеси ми оловку! Молим те, донеси ми оловку! Не доноси ми оловку!

Реченице по значењу	Реченице по облику	
	Потврдан облик	Одричан облик
Заповедна реченица	<i>Уради то!</i>	<i>Не ради то!</i>

1. Реченице по значењу смо поделили на:

_____ и _____.

2. Допуни следеће реченице.

На крају обавештајних реченица пише се _____. _____ реченицама постављамо питања. На крају упитних реченица пише се _____. Упитним реченицама показују радозналост, интересовање, очекивање. Узвичним реченицама изражавамо снажна осећања као што су узбуђење, страх или љутња. На њиховом крају стоји _____. У изговору узвичних реченица осећа се узнемиреност, узбуђење. _____ реченицама изричемо заповест, забрану или молбу. На њиховом крају стоји _____. Изговарају се повишеним гласом.

3. Прецртај уљеза.

- а) Потврдне реченице, упитне реченице и одричне реченице;
 б) Обавештајне реченице, упитне реченице, потврдне реченице, узвичне и заповедне реченице.

4. Повежи реченицу са њеним значењем.

Спремите се!	упитна реченица
Јао, боли ме зуб!	заповедна реченица
Антоније пише песме.	узвична реченица
Колико часова имаш данас?	обавештајна реченица

5. Напиши одговарајуће интерпункцијске знаке следећим реченицама.

- а) Аксентије фарба ограду г) Хеј, додај ми балон е) Ко је научио песму напамет
 б) Пожурите са градњом д) Потрчи, Александра ж) Како си
 в) Где си њ) Анђелко је посетио музеј з) Научи лекцију

6. Састави реченице и на крају стави знак (. ? !).

- а) пегла Анка веш – _____
 б) представа почиње Ура – _____
 в) си Да ли куће код – _____

7. Подвуци заповедне реченице.

Трчи по парку! Деца су се играла на ливади. Шта си донела? Улази у кућу! Спреми собу! Семафор је на раскрсници. Понеси ранац! Ура, идемо у биоскоп! Јеси ли уморан? Андријана је убрала цвет. Једва чекам лето! Обуј ципеле! Кад почиње јесен? Павле и Тиосав не живе у истој улици, али иду у исто одељење.

8. Подвуци тачно написану реченицу.

Докле путујеш. Зашто се смејеш! Хеј, то је мој сат. Крећемо! За који клуб навијаш! Ура, успели смо?

9. Реченицу написану као наредбу, напиши као молбу и обрнуто.

- а) Не дирај пса! _____
 б) Молим те, затвори врата! _____
 в) Бане, сачекај ме! _____

10. Квадратић испред потврдне реченице обој плавом, а квадратић испред одричне реченице обој црвеном бојом.

☐ Нисам добила петицу!	☐ Позајми ми лењир!
☐ На небу је високо Сунце.	☐ Ко није на часу?
☐ Да неће сутра падати киша?	☐ Не ударај се!

11. Дате реченице напиши у супротном облику.

- а) Ух, то ме не боли! _____
 б) Познајеш ли мог пријатеља? _____
 в) Пас прати увек траг. _____
 г) Отвори књигу! _____

12. Попуни табелу.

Врста реченице	Потврдни облик	Одрични облик
Обавештајна реченица	Аница пише Вукана.	
Упитна реченица		Зашто ниси пазила?
Заповедна реченица	Оставите своје ствари!	
Узвична реченица		Ух, не волим хладно млеко!

13. Напиши какве су по значењу следеће реченице.

- а) Баци ми лопту! _____
 б) Ух, што је топло! _____
 в) Не сеци дрво! _____
 г) Алексија иде у други разред. _____
 д) Идете ли у позориште? _____
 ђ) Нисам купио нову свеску. _____

14. Црвеном бојом подвучи обавештајне реченице, плавом упитне, зеленом узвичне и жутом бојом заповедне реченице у датом тексту.

Пролеће је лепо годишње доба. Цвеће почиње да мирише. Да ли пчелице узимају полен за мед? Дрвеће је олистало, а трава је озеленела. Не гази траву! Не ломи грање! Не чупај цвеће! Људи, не бацајте отпатке у природи! Треба да се радују сви топлијем времену. Обожавам пролеће!

15. Обој поља у којима су:

- а) реченице којима питамо нешто – зеленом бојом;
 б) реченице које нас обавештавају о нечему – црвеном бојом;
 в) реченице којима се изражавају јака осећања, па се изговарају повишеним гласом – жутом бојом;
 г) реченице којима наређујемо – плавом бојом.

Престани да плачеш!	Зашто треба јести воће?	Не волим кишу!
Да ли имаш кућног љубимца?	Не узнемиравај компије!	Напред, Живана!
Желео сам фудбалски дрес.	Радујем се првим ластама.	Уроше, молим те, пожури!

16. Разврстај узвичне и заповедне реченице у дату табелу.

Не отварај врата! Купи ми жваке! Упомоћ, пожар! Јао, нешто се помера! Молим те, препиши текст са табле! Јупи, крећемо!

Заповедне реченице	Узвичне реченице

17. Разврстај обавештајне, упитне и узвичне реченице.

Никад не лажи! Учини ми то, молим те! Лепо се проведи! Ала сте смешни! Шта те занима? Радо путујем у Ниш аутобусом. Ко је он? Богољуб је решио проблем. Шта радиш?

- а) Обавештајне реченице: _____
 б) Упитне реченице: _____
 в) Узвичне реченице: _____
 г) Заповедне реченице: _____

18. Препиши дате реченице у табелу на одговарајуће место.

Ловац је уловио лисицу. Да ли је ово твој новчаник? Када ћемо кренути? Знам све задатке! На скачи! Додај ми хемијску оловку! Знам све задатке! Јеж се завукао у јазбину. Петра воли да игра одбојку.

Обавештајне реченице	Упитне реченице	Узвичне реченице	Заповедне реченице

19. Следећим реченицама додај одговарајући знак и одреди какве су по значењу.

- а) Ниси угасио светло – _____ г) Пази, мотор – _____
 б) Алекса је вредан ученик – _____ д) Зашто ниси био у школи – _____
 в) Ко је прочитао лектуру – _____ њ) Лустер је изнад стола – _____

20. Напиши какве су по облику и по значењу следеће реченице.

- а) Нисам добио књигу! _____
 б) Врати ми играчку! _____
 в) Јој, ево паука! _____
 г) Александра не чисти прозоре. _____
 д) Зашто ниси пожурио? _____
 њ) Волим да читам бајке. _____

21. Попуни табелу.

Реченице	Реченице по значењу
Ти си најбољи отац на свету!	
Остави ме овде!	
Благица прави ручак.	
Не дирај то!	
Аранђел вози бицикл.	
Да ли идеш на Копаоник?	

22. Попуни табелу.

Реченице по значењу	Реченице по облику	Реченице
		Јао, пукао је графит на оловци!
		Немам другу оловку.
		Немаш ни пенкало?
		Молим те, позајми ми оловку!

23. Одреди облик и значење следећих реченица.

Реченице по облику	Реченице	Реченице по значењу
	Тата, поправи ми тротинет!	
	Не иди напоље!	
	Данас није недеља.	
	Правићемо Снешка Белића.	
	Који задатак ниси урадила?	
	Чији је сат?	

24. Одреди облик и значење следећим реченицама.

- а) Јеси ли учио?
 б) Срећан пут!
 в) Не јури!
 г) Зашто нећеш да прошетамо до града?
 д) Нисам разбио вазу.
 ђ) Будимир уме да плива.

Значење реченице		Облик реченице
а)		
б)		
в)		
г)		
д)		
ђ)		

25. Од понуђених реченица састави заповедне реченице.

- а) Жељко ми је дао фломастер. _____
 б) Јеси ли урадио задатак? _____
 в) Ух, што је тешко! _____

26. Пажљиво прочитај текст.

Птице лете изнад парка. Цвеће мирише на сваком кораку. Да ли су се само деца обрадовала лету? Лето је стигло! Не излазите када је јако сунце! Деца више нису лења. Често су на игралиштима.

Препиши по једну реченицу из текста тако да је:

- а) обавештајна у потврдном облику – _____
 б) обавештајна у одричном облику – _____
 в) упитна реченица – _____
 г) узвична реченица – _____
 д) заповедна реченица – _____

27. Доврши започете реченице и стави одговарајући знак на крају.

- а) Хеј, _____
 б) Како _____
 в) Синоћ _____
 г) Брзо _____

28. Напиши по једну обавештајну, упитну, заповедну и узвичну реченицу.

- а) _____
 б) _____
 в) _____
 г) _____

29. Од дате реченице напиши упитну, заповедну и одричну реченицу. Аћим трчи.

- а) Упитна реченица – _____
 б) Заповедна реченица – _____
 в) Узвична реченица – _____
 г) Одрична реченица – _____

30. Напиши.

- а) Упитну реченицу у потврдном облику – _____
 б) Заповедну реченицу у одричном облику – _____
 в) Обавештајну одричну реченицу – _____
 г) Узвичну потврду реченицу – _____

31. Користећи реч врата напиши три заповедне реченице, тако да једна од њих изражава заповест, друга молбу, а трећа забрану.

- а) _____
 б) _____
 в) _____

32. На игралишту си, а твоји другари планирају неки несташлук. Шта ћеш им рећи? Напиши две заповедне реченице.

Време, место и начин вршења радње

○ Прилошке одредбе су глаголски додаци за време, место и начин вршења радњи.

а) **Време** (Када?): Јуче сам ишла. Данас седим. Сутра ћу ићи у биоскоп.
ПОВ ПОВ ПОВ

б) **Место** (Где? Куда?): Ишла сам у продавницу. Седим код куће. Ићи ћу у биоскоп.
ПОМ ПОМ ПОМ

в) **Начин** (Како?): Брзо сам ишла. Радо седим код куће. Радосно ћу ићи у биоскоп.
ПОН ПОН ПОН

1. Допуни.

- а) Време се одређује постављањем питања _____ се врши радња.
 б) Место се одређује постављањем питања _____ се врши радња.
 в) Начин се одређује постављањем питања _____ се врши радња.

2. Класификуј речи у табели: сутра вече, у Панчеву, тихим гласом, зимус, иза куће, с љубављу.

Прилошка одредба за		
Време	Место	Начин

3. Запиши речи као одговоре на питања за сваку реченицу.

а) Дечак је изненада прошлог викенда отпутовао на село.

Ко? _____ Како? _____ Када? _____ Шта је радио? _____ Где? _____

4. Допуни реченицу речима које одговарају на питања испод линије.

_____ Достана _____ трчи _____.

Када? _____ Како? _____ Где? _____

5. Понуђене предикате допуни речима које означавају време, место и начин вршења радње.

а) _____ се лисица прикрада. б) Ласте стално лете _____. в) Деца доручкују _____.
(начин) (место) (време)

6. Из датих реченица издвој речи које означавају место, време и начин.

а) Јутрос сам пажљиво слушао учитељицу у школи.

Место: _____ Време: _____ Начин: _____

б) Киша је непрестано пљуштала синоћ у граду.

Место: _____ Време: _____ Начин: _____

в) Сваког јутра петао гласно кукуриче у дворишту.

Место: _____ Време: _____ Начин: _____

7. На линији испод подвучене речи напиши да ли та реч означава место, време или начин вршења радње.

- а) У суботу ће Дринка ићи аутобусом код баке. б) Вечерас ћу путовати до Ниша с нестрпљењем.

8. Одреди службу речи у реченици: Јесенас су ласте брзо одлетеле према југу.

Субјекат: _____ Предикат: _____ Место: _____ Време: _____ Начин: _____

9. Одреди шта означавају истакнуте речи у реченицама.

- а) **Током недеље** учим. _____ г) Јордан **уредно** пише. _____
 б) Браћам се **пешке** кући. _____ д) **Испред стана** је отирач. _____
 в) Допутовао је **са мора**. _____ ђ) **За Ускрс** ћу офарбати јаја. _____

10. Издвој прилошке одредбе за време, место и начин у следећим реченицама.

- а) Летос је Снежана вредно брала воће у бапти.
 б) Са задовољством ће сутра вече Мирослава месити у кухињи.
 в) Сваког јутра риболовац у чамцу стрпљиво чека улов.

Место	Време	Начин

11. Подвуци прилошке одредбе за време у датим реченицама.

На брду се налази листопадна шума. Преко дана се одмарам. У рану зору птице цвркућу. Брзо је истрчао из куће. Аутомобили су на ауто-путу. Током празника се редовно породица окупља за столом.

12. Подвуци глаголски додатак за начин.

Тужно паче је тужно отишло. Стидљива Радија стидљиво посматра Раденка. Досадна киша досадно пада. Миран пас мирно спава. Спретна девојчица спретно игра тенис. Лош колач лоше се испече.

13. Подвуци глаголске додатке за место.

Свуда постепено расте зелена трава. Бурно су навијали за свој тим. Неочекивано сам се саплела. Стојанка је весело распремала по кући. Љутито ми се обратила. Касније ћу уредно сложити своје књиге.

14. Подвуци прилошке одредбе за време (плавом бојицом), место (црвеном бојицом) и начин (зеленом бојицом).

Недељом фирма не ради. Небом плове облаци. Поред Ариља су засађене малине. Испод ока Селена посматра своју симпатију. Спорим ходом шетам у парку. По ливади зец плашљиво скаче.

15. Састави реченице и попуни табеле следећим речима.

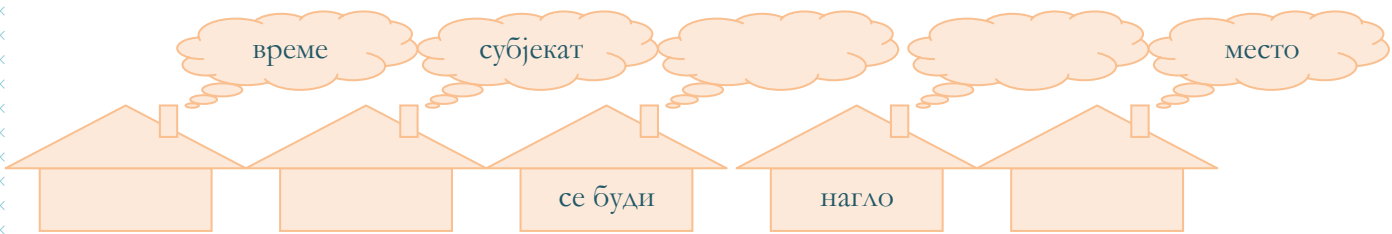
- а) прескаче, на одмору, сада, Симка, вијачу, споро

Субјекат	Предикат	Реч која означава начин	Реч која означава време	Реч која означава место

- б) снажно, је дувао, на планини, ветар, поподне

Субјекат	Предикат	Реч која означава начин	Реч која означава време	Реч која означава место

16. У празна поља упиши одговарајуће речи.

17. Речи које означавају време вршења радње из датих реченица упиши у табелу.

Поподне ће дуго падати снег у селу. Деца ће после ручка се санкати без страха на брегу. Увече ће тихо отићи у своје постеље.

Време	
Место	
Начин	

18. Попуни табелу.

Нечујно је Хранислав ушао пре неки дан у собу. Најзад је Станислав паметно решио конфликт у школи. После одмора ће Радојко тихо разговарати у учионици.

Субјекат	Предикат	Радње које означавају		
		Место	Време	Начин

19. Издвој из датог текста субјекте, предикате и прилошке одредбе.

Вековима кроз Београд споро протиче река Дунав.

Субјекат	Предикат	ПОН	ПОВ	ПОМ

20. У датим реченицама подвуци субјекат (једном линијом), предикат (двема линијама) и прилошке одредбе за место (заокружи црвеном бојицом), време (плавом) и начин (зеленом).

Отац у радионици спретно мајсторише. Цело јутро је Срба без ичије помоћи радио код куће.

21. Прошири реченице према питањима.

- а) Бубе миле. (Где? Како?) _____
 б) Добривој чисти. (Где? Када?) _____
 в) Чапа се разбила. (Када? Како?) _____

22. Прошири реченице глаголским додатком за време.

- а) Стојана је сашила капут. _____
 б) Мајстор зида кућу. _____
 в) Печурке ће нићи. _____

23. Допуни реченице додатком за место.

- а) Киша је падала. _____
 б) Сузана ће победити. _____
 в) Рерна греје. _____

24. Прошири реченице глаголским додатком за начин.

- а) Смиљка ће цртати. _____
 б) Славуј пева. _____
 в) Књига је очувана. _____

25. Смисли што више глаголских додатака за начин који ће одговарати датој реченици.

- а) Симона _____ плива у базену. г) Симона _____ плива у базену.
 б) Симона _____ плива у базену. д) Симона _____ плива у базену.

26. Прошири реченице у загради назначеним прилошким одредбама.

- а) Ивица компоњује. (начин) _____
 б) Свиће дан. (време) _____
 в) Јаворка путује. (место) _____

27. Следеће реченице прошири речима које означавају:

- а) начин вршења радње: Телефон звони. _____
 б) место вршења радње: Лист пада. _____
 в) време вршења радње: Бака Станица кува. _____

28. Предложу реченицу Стамена шета, прошири:

- а) речју која означава начин вршења радње – _____
 б) речју која означава место вршења радње – _____
 в) речју која означава време вршења радње – _____

29. Напиши три реченице у којима ћеш употребити следеће прилошке одредбе:

- а) за недељу дана – _____
 б) ка граду – _____
 в) уз велико одрицање – _____

30. Смисли једну реченицу која ће имати: субјекат, предикат и време вршења радње.

31. Смисли једну реченицу која ће имати: заједничку именицу као субјекат и чије ће глаголско време бити прошло.

32. Прошири дате реченице речима које означавају место, време и начин.

- а) Сунце греје. _____
 б) Цветана учи. _____
 в) Дрво расте. _____

33. Прошири реченицу прилошком одредбом која је наведена у загради.

- а) Радмило храбро јаше коња. (место) _____
 б) Мајка је нежно помиловала дете. (време) _____
 в) Шумар ће исећи дрво у шуми. (начин) _____

34. Састави реченицу у којој ћеш употребити придев брзо и реч брзо у служби прилошке одребе за начин.

35. Састави реченицу у којој ће именица завичај вршити службу прилошке одредбе за место.

36. Састави реченицу:

- а) која има речи које означавају начин и место вршења радње – _____
 б) у будућем времену која има властиту именицу – _____
 в) која има реч која означава време вршења радње – _____

37. Осмисли реченицу у будућем времену тако да садржи речи које означавају место, време и начин вршења радње.

38. Напиши једну реченицу која садржи глаголске додатке за место, време и начин.

39. Унеси следеће речи на одговарајућа места у реченицама и напиши у загради да ли означавају место, време или начин вршења радње.

- а) Недељка се _____ се купа. (_____)
 б) _____ је заливала поврће. (_____)
 в) Отићи ћу са другарицом _____. (_____)

40. Допуни текст прилошким одредбама за време, место и начин.

_____ буди се нови дан. Петао _____ кукуриче _____. Јагањци _____ скакућу _____ су птице пролетеле _____. Поветарац _____ дува _____.

Писање имена народа

- Имена народа и припадника народа пишу се великим почетним словом.

Држава	Народ	Становник мушког рода	Становник женског рода
Србија	Срби	Србин	Српкиња

- Имена житеља градова и села се пишу великим словом.

Град	Житељи	Становник мушког рода	Становник женског рода
Београд	Београђани	Београђанин	Београђанка

1. Напиши називе становника.

Народ	Становник	Становница	Народ	Становник	Становница
Срби	Србин	Српкиња	Црногоци		
Мађари			Македонци		
Румуни			Бугари		

2. Заокружи тачан одговор.

- а) Шпанији живе: а) шпанци; б) Шпањолци; в) Шпанци.
 б) Становник Турске је: а) Турак; б) турчин; в) Турчин.
 в) Жена из Бугарске је: а) Бугарица; б) Бугарка; в) бугарица.

3. Допиши називе грађана.

- а) У Шумадији живе _____ . г) У Бачкој живе _____ .
 б) У Срему живе _____ . д) На Косову живе _____ .
 в) У Банату живе _____ . ђ) У Санџаку живе _____ .

4. Попуни табелу.

Држава	Народ	Становник мушког рода	Становник женског рода
Грчка			
	Французи		
		Мађар	
			Рускиња
Италија			
	Црногорци		

5. Попуни табелу.

Град	Житељи	Становник мушког рода	Становник женског рода
Суботица			
	Новосађани		
		Нишлија	
			Шапчанка
Смедерево			
	Крагујевчани		

6. Заокружи имена народа који су неправилно написана у следећим реченицама.

Прошле године сам упознала кинескињу. Моја прва компаница је Американка. Са норвежанком, најбољом другарицом моје куме се дописујем. Путоваћу следеће године код моје другарице немике.

7. Препиши правилно реченице.

- а) евенија је пореклом украјинка, а живи у србији. _____

 б) уознали смо финца и два данца. _____

 в) хрвати и албанци излазе на исто море. _____

8. Ако су следеће реченице исправно написане, напиши слово Т, а ако нису тачне, напиши Н.

- а) Румуни су нам прве компшије. _____ г) словенци имају одличне скијаше. _____
 б) Швајцарац Федерер је добар тенисер. _____ д) македонке праве одличан ајвар. _____
 в) Босанци често посећују Србију. _____ ђ) чеси и словаци су некада живели у истој држави. _____

9. Препиши дати текст правилно у свеску.

НЕДАВНО СЕ У ЛЕСКОВЦУ ОДРЖАО ФУДБАЛСКИ ТУРНИР. ЛЕСКОВЧАНИ СУ БИЛИ ОДЛИЧНИ ДОМАЋИНИ. УГОСТИЛИ СУ: ВАЉЕВЦЕ, ВРШЧАНЕ, БЕЧЕЈЦЕ, ЈАГОДИНЦЕ, КИКИЊАНЕ И ВРАЊАНЦЕ. НАЈСТАРИЈИ ИГРАЧ ИЗ БЕЧЕЈА СЕ ПОВРЕДИО НА ТЕРЕНУ. ОДМАХ МУ ЈЕ ПОМОГАО ВАЉЕВАЦ. ТУРНИР СУ ОСВОЈИЛИ ЈАГОДИНЦИ.

Писање имена планина, океана, мора, река, језера и бара

- Ако се назив састоји од једне речи, пише се великим словом: *Златибор, Дунав, Газиводе, Засавица.*
- Ако се назив састоји од више речи, само прва реч се пише великим почетним словом, а остале речи се пишу малим словима ако су заједничке именице: *Стара планина, Атлански океан, Јадранско море, Палићко језеро, Обедска бара.*
- Ако се назив састоји од више речи, у чијем саставу су властите именице, све речи се пишу великим почетним словом: *Велика Морава, Ада Циганлија.*

1. **Подвуци правилно написане називе датих планина:** Букуља, козјак, Јешевац, сува планина, Кучајске Планине, јадовник, Мироч, јелица, Јастребац, копаоник, Влашка планина, Буковник.

2. **Подвуци правилно написана имена датих река:** Ситница, Студеница, тамнава, Јасеница, власина, Брзава, Пуста река, Сокобањска Моравица, Биначка Морава, поречка река, Бели Тимок, Јасеничка Река.

3. **Исправи црвеном бојицом погрешно написане речи:** мађарска, Црна гора, Лозница, Банатски карловац, Богутовачка бања, Средоземно море, пчиња, трговишки Тимок, Палићко језеро, Царска Бара.

4. **Напиши правилно називе река и планина.**

- а) бегеј – _____ г) рујан – _____
 б) голијска моравица – _____ д) бесна кобила – _____
 в) црни тимок – _____ ђ) јелова гора – _____

5. **Премештањем слова у следећим речима напиши имена наших река.**

- а) Е, П, К – _____ г) Р, А, Н, Е – _____
 б) В, С, А, А – _____ д) А, В, Р, З – _____
 в) Б, Р, А, И – _____ ђ) А, И, Н, Д, Р – _____

6. **Повезивањем одговарајућих слогова напиши имена неких планина.**

о о ко зр зла ен тар ља па ник ла ку ник ли а руд ва ја го бу

7. **Попуни табелу.**

Слово	Држава	Град	Планина	Река	Имена предмета
М					
Т					
Б					
В					
Д					
Р					
С					

8. У табели исправи црвеном бојом називе држава, градова, села, насеља, река, планина.

Држава	Град	Село	Насеље	Река	Планина
румунџа	краљево	брезовац	видиковац	тимок	пер
Бугарска	ужице	Велики мокри луг	петлово брдо	пчиња	Тара
Шпанија	широт	банатски двор	карабурма	расина	вујан
русија	чачак	брежђе	чукарџка падина	топлица	Јелова гора

9. Пронађи називе планина и река у укрштеници и напиши их правилно на датим линијама.

К	Т	И	С	А	Л	И	М
О	О	Т	А	Р	А	Ј	О
Л	З	П	В	Т	Ц	У	Р
У	Р	Т	А	Њ	Е	Х	А
Б	Е	К	Р	О	Р	О	В
А	Н	Е	Р	А	Н	Р	А
Р	У	Д	Н	И	К	И	И
А	Ђ	Е	Т	И	Њ	А	К

10. Прочитај реченице и подвуци речи које треба написати великим почетним словом.

- а) Увече шетамо обалом реке млаве. г) Буковичка бања се налази у самом центру Аранђеловца.
 б) Зимовали смо на планини гучево. д) Највеће село у Србији је лаћарак.
 в) Наша суседна држава је бугарска. ђ) Ђердапско језеро је вештачко језеро на дунаву.

11. Напиши правилно реченице.

- а) Летовали смо на реци топлици код прокупља. г) У орашцу је подигнут споменик карађорђу.
 б) Ранкова бака живи у Прибојској бањи. д) Атомска Бања се назива још и Горња трепча.
 в) Обишли смо бегеј који се налази на тиси. ђ) У београду су најелитнија насеља сењак и дедиње.

- а) _____
 б) _____
 в) _____
 г) _____
 д) _____
 ђ) _____

12. Користи дате речи које су неправилно написане, напиши их правилно и састави три реченице:

алексинац, бованско језеро, планина девица.

- _____
- _____
- _____

13. Подвуци реченице које су правилно написане.

Радован са породицом живи у Нишкој Бањи која се налази између Ниша и Беле паланке. Викендом пеца на реци Нишави, а годишње одморе проводи на Сувој планини. Његова сестра Првослава живи у немачкој. Сваке године поведе своју куцу Дону и шетају обронцима Сврљишких планина.

14. Састави три реченице у којима ћеш употребити у првој назив државе, у другој назив града који садржи две речи и у трећој назив села.

- а) _____
 б) _____
 в) _____

15. Пажљиво прочитај реченице и исправи грешке црвеном бојицом.

Роксанда суботић живи у деспотовцу, граду кроз који пролази река ресава. Њен отац јанићије је рођен у селу у подножју хомољских планина. Њена мајка мадлена је родом из сенте. Летњи распуст су провели у пролом бањи, а обишли су и планину радан. Кућу им чува пас жућко кога обилази и храни комшија.

16. Препиши правилно дати текст у свеску.

ученици из куршумлијске бање су ишли на екскурзију у вршац и футог. обишли су вршачке планине које се налазе у нашој земљи и протежу се и у румунији. посетили су споменик песнику бранку радичевићу. споменик се налази на стражилову, на истоименом брду на фрушкој гори, а изнад сремских карловаца. посетили су и петроварадин, градско насеље новог сада, одакле се види река дунав.

Писање имена празника

- Ако се име празника састоји од једне речи, пише се великим словом: *Божих, Спасовдан.*
- Ако се име празника састоји од две речи, прва реч се пише само великим словом, а друга реч, која је заједничка именица, пише се малим словом: *Први мај, Дан школе.*
- Ако се име празника састоји од две речи, прва реч се пише великим словом, а друга реч, која је властита именица, пише се великим словом: *Свети Сава, Свети Никола.*

1. Допуни следеће реченице.

Називи празника пишу се _____ почетним _____. Ако у његовом називу има више речи које су заједничке _____, онда се само _____ реч пише великим почетним словом. Ако је у називу празника друга реч _____ именица, онда се _____ пишу великим почетним словом.

2. Повежи исте празнике.

Лазарева субота	Лучиндан
Свети Лука	Ђурђевдан
Свети Георгије	Врбица
Свети Архангел Михаило	Аранђеловдан

3. Напиши правилно.

- а) дан ослобођења – _____ г) лазарева субота – _____
 б) дан победе – _____ д) велика госпојина – _____
 в) дан бораца – _____ љ) света петка – _____

4. Подвуци правилно написане празнике: Илиндан, врачевци, Ђурђиц, богојављање, Благовести, Видовдан, Бадње Вече, Света Тројица, свети Игњатије, Велика субота, Свети апостоли Петар и Павле.

5. Заокружи слово испред правилно написане реченице.

- а) У Србији је Дан Државности је у фебруару на Сретење.
 б) У свету прослављају Дан заљубљених, док се у Србији обележава свети Трифун.
 в) Хајдуци су се у Србији враћали својим кућама у новембру за Митровдан.

6. Црвеном бојицом исправи грешке у следећим реченицама.

- а) Деца се радују украшавању јаја на велики петак.
 б) Деца праве поклоне својим мамама и бакама за осми март, дан жена.
 в) Деца у Војводини коринђају на бадње вече.

7. Допуни реченице.

- а) Породично се окупљамо за _____. (ВАСКРС)
 б) Сваког првог маја се обележава _____. (ПРАЗНИК РАДА)
 в) Сезона купања у рекама се завршава када је _____. (ПРЕОБРАЖЕЊЕ ГОСПОДЊЕ)

8. Написати Т поред назива празника који је правилно написан, а Н написати поред назива празника који је написан неправилно.

- а) Петровдан – _____ г) Свети Василије Острошки – _____
 б) марковдан – _____ д) Дан сећања на жртве фашизма у Другом светском рату – _____
 в) Младенци – _____ е) Дан Примирја у Првом светском рату – _____

9. Напиши правилно следеће реченице у свеску.

- а) ДАЛИБОРКИНА ПОРОДИЦА СЛАВИ СЛАВУ КРСТОВДАН.
 б) КОД СРБА ТОМИНДАН СЕ НЕ ПРОСЛАВЉА ТАКО ЧЕСТО.
 в) РОЂЕНА САМ НА ДАН ОГЊЕНЕ МАРИЈЕ.

10. Препиши правилно дати текст у свеску.

волим месец јануар због многих празника са породицом прослављам нову годину и божић на славу свети јован нам долази родбина из кањиже и бивше компије из улице десанке максимовић у школи прослављамо школску славу, савиндан код тетке скромно прослављамо њену славу свети стефан

Писање књига, часописа, новина, прича, песама

- Ако се назив састоји од једне речи, пише се великим почетним словом и са наводницима: „Хајди“, „Витез“, „Политика“, „Биберче“, „Коњаник“.
- Ако се назив састоји од више речи, прва реч се пише великим словом, а друга реч ако је заједничка именица пише се малим словом: „Бела грива“, „Политикин забавник“, „Математички лист“.
- Ако се назив састоји од више речи, прва реч се пише великим словом, а друга реч ако је властита именица пише се такође великим словом: „Пчелица Маја“, „Књига за Марка“, „Мали Крцко“.
- Када куцамо на рачунару правилно је откуцати и без наводника називе књига, часописа или новина (италик): *Хајди, Витез, Политика, Политикин забавник, Књига за Марка.*

1. Заокружи слово испред правилно написане реченице.

- а) Свако би требао да има у својој библиотеци „Змајеву Ризницу“.
 б) Свако би требао да има у својој библиотеци Змајеву ризницу.
 в) Свако би требао да има у својој библиотеци „Змајеву ризницу“.

2. Заврши започете реченице.

Омиљена песма ми је _____ коју је написао/ла _____. Највише читам часопис _____. Много ми се свидела књига _____ коју је написао/ла _____.

3. Од понуђених назива подвуци оне који су написани правилно.

- а) Базар, базар, „Базар“, „базар“, *Базар*
 в) *Вечерње новости*, Вечерње новости, Вечерње Новости, „Вечерње новости“
 г) Од читања се расте, „Од читања се расте“, „од читања се расте“, *Од читања се расте*

4. **Подвуци црвеном бојицом неправилно написане песме и писце:** „Зравица“, Душан Радовић, „зимска песма“, Јован Јовановић Змај, „Рибарчета Сан“, Бранко Радичевић, „У сну деца расту“, Десанка максимовић, „Ивин воз“, драган Лукић, „Најмања песма“, Мирослав Антић, „дете“, Љубивоје Ршумовић, Јул, Добрица Ерић, „Кад би мени дали“, Брана Црнчевић, „Први дан у школи“, Милован Витезовић.

5. **У табелу издвој називе књига и часописа и напиши их правилно:** авантуре краљевића марка, бранко стевановић, лили, ћирилко, вапшар у тополи, добрица ерић, школарац, шерпу сврби тесто, горан новаков, полетарац, зец из шешира, весна видојевић гајовић.

Књиге	Часописи

6. **Испремештане речи поређај тако да добијеш називе књига, песама, прича, новина и часописа и правилно их напиши.**

- а) радозналац малац – _____
 б) с света онога ера – _____
 в) падавица птица, влада стојиљковић – _____
 г) звонце светосавско – _____
 д) телеграф српски – _____
 ђ) јован цар, душко радовић – _____

7. **Дате реченице исправи црвеном бојицом.**

- а) Љубивоје ршумовић је написао „буквар дечјих права“ и „хајде да растемо“.
 б) јован јовановић је основао и уређивао часописе „невен“ и „стармали“.
 в) најпознатије српске бајке су: „баш-челик“, „златоруни ован“, „девојка цара надмудрила“.

8. **Подвуци речи које нису правилно написане.**

Урош петровић је дечји писац који је издао најновију књигу „караван чудеса“. Гостовао је као предавач у Основној школи „Момчило настасијевић“ у Горњем милановцу. Творац је квиза „лабиринт“, а пише питања и за квиз „Потера“. Написао је књиге: „Загонетне приче“, „Мистерија гинкове улице“. По књизи „Пети Лептир“ снимљен је први 3Д играни филм у историји српске кинематографије.

9. **Разговарај са родитељима, са једним другом и са једном другарицом и у овој табели запиши који часопис редовно читају и коју књигу тренутно читају. У школи, упореди твоје резултате са резултатима твојих другова и заједно донесите закључак шта се највише чита.**

Анкетирани	Часопис, новине	Књига
мама		
тата		
друг		
другарица		

10. **Исправи грешке црвеном бојицом у датом тексту.**

На Сајму књига сам упознала дечјег писца недељка попадића. Он је основао часопис за децу „витез“. Са Љубивојем ршумовићем, душком Трифуновићем, Пером зупцем и Мошом Одаловићем написао је књигу „Крила Витезова“. Као млади писац је слао своје песме дечјем часопису „змај“.

11. Препиши правилно дати текст у свеску.

ЗЛАТКО САРИЋ ЈЕ ЧЛАН БИБЛИОТЕКЕ „РАДЕ ДРАИНАЦ“ У ПРОКУПЉУ. ИДЕ У ОСНОВНУ ШКОЛУ „РАТКО ПАВЛОВИЋ ЋИЋКО“. ШЕТА СВОГ ПСА СРЕЋКА ПОРЕД РЕКЕ ТОПЛИЦЕ. ОМИЉЕНА КЊИГА МУ ЈЕ „ХАЈДУК У БЕОГРАДУ“ КОЈУ ЈЕ НАПИСАО ГРАДИМИР СТОЈКОВИЋ. У ШКОЛСКОЈ БИБЛИОТЕЦИ ЧИТА СТАРЕ ДЕЧЈЕ НОВИНЕ „КЕКЕЦ“ И „ТИК-ТАК“. ЗА ВИДОВДАН ЈЕ ИШАО НА ПЛАНИНУ РАДАН. ПОСЕТИО ЈЕ РОЂАКЕ У ВЛАДИЧИНОМ ХАНУ У УЛИЦИ МИЛОША ОБИЛИЋА И ПЧИЊСКОЈ.

Писање датума

04. 02. 2008. 4. 2. 2008.	Када датум пишемо арапским цифрама, иза сваког броја пишемо тачку и остављамо размак (белину).
4. II 2008.	☐ Датум можемо написати и тако што ћемо месец записати римским бројем иза кога никада не пишемо тачку, јер ионако означава редни број.
4. фебруар 2008.	☐ Датум можемо написати и тако што ћемо назив месеца у години записати словима.

* Тачка се не пише иза арапских бројева када означавају редне бројеве ако се налазе испред неког другог знака интерпункције.

Када је одржана Дечја недеља 3–9. октобра 2016, ученици сеоске школе су освојили 1, 2. и 5. место у спортским играма.

1. Напиши твој најважнији датум у животу. _____

2. Подвуци неправилно написане датуме.

а) 11. V 2012. б) 21 октобар 2000. в) 31 12. 2008. г) 17. II 2017. д) 1. 7. 2007.

3. На три различита начина запиши датум када ћемо дочекати Божић следеће године.

а) _____ б) _____ в) _____

4. Заокружи исправно написане датуме.

а) 12. 8. 2006. г) 9. VIII 2002. е) 11 3. 2000.
 б) 17. II 1983 д) 7. VII 2003. ж) 5. август 2005
 в) 8. IV. 2007 ђ) 20 2 2004 з) 1 новембар 1987.

5. Упиши датуме и на преостала два начина.

Празник	I	II	III
Свети Сава	27. 01.		
Видовдан		28. јун	
Огњена Марија			30. VII

6. На три начина запиши када су ова годишња доба започела ове године.

а) Пролеће: _____
 б) Јесен: _____

7. Подвуци правилан назив датих школа: Основна школа „17. октобар“ Јагодина, Основна школа „20 октобар“ Врбас, Основна школа „8. септембар.“ Пирот, основна школа „1. октобар“ Ботош.

8. Подвуци зеленом бојицом правилно написане датуме у датом тексту.

Родила сам се 12. фебруара 1983. године. У први разред Основне школе „Јован Јовановић Змај“ У Панчеву кренула сам 1. IX. 1991. године. Уписала сам факултет у Београду 10. 07. 2006. године, а завршила га 15. јула 2010 године. Удала сам се 4. II 2008, а ћерку Петру сам родила 27. VII 2016. године.

9. Исправи грешке црвеном бојицом, а затим текст препиши латиницом у свеску.

Када је био вашар 21. јула у Бајиној бапти били смо код тетке. Истог дана се слави и Свети великомученик прокопије. Посетили смо планину тару и Перуђачко Језеро. Сплаварили смо на реци Тари. Тетка тања редовно чита часопис „биље и здравље“. Упознали смо две босанке и Црногорца. спријатељили смо се са вршњацима из основне школе „свети Сава“. Школа се налази у светосавској улици број 76. ја завршавам књигу „Доживљаји николетине бурсаћ“ коју је написао Бранко Ђокић.

Писање имена установа, предузећа, клубова

■ Назив установа, предузећа, клубова се пише великим почетним словом и обележава се наводницима. Ако у свом саставу има и властитих именица, оне се такође пишу великим словом: Основна школа „Васа Пелагић“, Индустрија кекса „Бамби“ из Пожаревца, Одбојкашки клуб „Комете“ из Београда.

1. **Напиши назив своје школе.** _____

2. Заокружи слово испред правилног назива школе.

- а) Основна школа „Ђура Јакшић“, Крагујевац д) Основна школа „Десанка Максимовић“, ковин
 б) Основна Школа „Свети Сава“, Крушевац ђ) основна школа „Светозар Марковић“, Пријепоље
 в) Основна школа „Вук караџић“, Владичин Хан е) Основна школа „Милинко Кушић“, Ивањица
 г) Основна школа Бранко Миљковић, Ниш ж) Основна школа „Бранислав Петровић“, Чачак

3. **Прецртај црвеном бојицом неправилне називе школа:** Основна школа „Јован цвијић“, Костолац, Основна школа „Радоје Домановић“, Лебане, Основна школа „Милош Црњански“, Нови сад, Основна школа „Петар Кочић“, Темерин, Основна школа „Јован Стерија Поповић“, Вршац, Основна Школа „Милан Ракић“, Мионица, Основна школа „Краљ Милутин“, Грачаница.

4. Напиши правилно дате називе школа.

- а) основна школа „деспот стефан лазаревић“ бабушница – _____

 б) основна школа „цар константин“ ниш – _____

 в) основна школа „душан радовић“ бор – _____

5. Обој зеленом бојицом правилно написане називе предузећа и установа.

„Телеком Србија“, Београд	„Банат“, вршац	позориште „Атеље 212“, Београд	Библиотека „Радислав никчевић“, Јагодина
Музеј „Рас“ Нови Пазар	позориште „Бошко Буха“	Музеј на отвореном „Старо село“, сирогојно	Галерија слика „Сава Шумановић“, шид

6. Заокружи правилно написану реченицу.

- а) Мој брат навија за „партизан“, а ја за „Црвену звезду“.
 б) Тренирам у одбојкашком клубу „Јединство“ у Ужицу.
 в) Идем редовнона утакмице кошаркашког клуба „Слоге“ из краљева.

7. Напиши правилно дате реченице у свеску.

Зовем се данојло Красић. Идем у трећи разред Основне школе „ Соња маринковић“ у суботици. Са другом нећом шетам свог пса акија поред палићког језера.

8. Допуни реченице у тексту.

Ја се зovem _____ . Живим у нашем главном граду _____ . Он се налази на обалама река _____ и _____ . У близини је планина _____ . Ученик сам трећег разреда _____ школе „ _____ “.

9. У датом тексту пронађи грешке и исправи их црвеном бојицом.

Владана и Ђурђина живе у кладову. Обе иду заједно у одељење. Владана шета свог пса томија поред реке дунав. Тренирају одбојку и често иде у спортски камп „караташ“. На припреме иду на Копаоник.

10. Препиши у свеску правилно дати текст латиницом.

МОЈ ДЕДА МИЛИЈА ЈЕ РАДИО У ФАБРИЦИ БАРУТА МИЛАН БЛАГОЈЕВИЋ У ЛУЧАНИМА. КАСНИЈЕ ЈЕ ДОБИО ПРЕМЕШТАЈ У ПАНЧЕВО И РАДИО ЈЕ У ФАБРИЦИ ЋУБРИВА АЗОТАРА. НАВИЈАО ЈЕ И ЧЕСТО ГЛЕДАО УТАКМИЦЕ ФУДБАЛСКОГ КЛУБА ДИНАМО.

Писање имена улица, булевара и тргова

- Ако су речи *улица*, *булевар* или *трг* у називу, пишу се великим словом: *Улица Јована Цвијића*, *Улица липа*, *Булевар Николе Тесле*, *Булевар краља Александра*, *Трг републике*, *Трг ослобођења*.
- Ако речи *улица*, *булевар* или *трг* у називу нису на првом месту, пишу се малим словом: *Вишеградска улица*, *Војвођански булевар*, *Студентски трг*.
- Титуле се пишу се малим словом: *владика* Данило, *апостол* Павле, *краљ* Милутин.
- Титуле владара у називима улица пишу се малим словом: *Улица кнеза Михаила*.
- Када се титуле нађу на почетку назива, пишу се великим словом: *Кнез Михаилова улица*. Реч *улица* пише се малим словом ако је сувишна у називу. *Станујем у улици Зелени венац*.

1. Заокружи слово испред тачно написаног назива улице.

- а) Београдска Улица б) Улица платана в) Улица бранка Радичевића

2. Обој плавом бојом имена улица која су написана правилно.

Улица Ђуре
Јакшића

Јабланичка
улица

Шабачка
Улица

Улица царице
Милице

3. Напиши називе улица.

Станујем у _____ . Моја школа се налази у _____

4. Зграда Радио-телевизије Србије се налази у: (заокружи слово)

- а) таковској Улици; б) Таковској Улици; в) Таковској улици.

5. Подвуци правилно написане називе улица: улица Исидоре Секулић, Улица краља Милана, Бачка улица, Немањина улица, улица љутице Богдана, улица војводе Мишића, Улица Ћирила и Методија.

6. Исправи црвеном бојом погрешно написано почетно слово у називима улица: улица гаврила принципа, улица браће јерковић, сремска улица, улица народног фронта, улица деспота угљеше.

7. Напиши правилно следеће улице.

Неправилан назив	нушићева улица, улица милана ракића, улица stefana првовенчаног
Правилан назив	

8. Повежи називе булевара и улица који се налазе са леве стране са одговарајућом тврдњом.

Булевар Зорана Ћинђића
 Булевар арсенија Чарнојевића
 јужни булевар
 Булевар Михајла Пупина
 Булевар војводе мишића

ПРАВИЛАН НАЗИВ

улица Надежде Петровић
 Светосавска улица
 Улица Ђуре Даничића
 Тимочка Улица
 Улица Змај од Ноћаја

НЕПРАВИЛАН НАЗИВ

9. Попуни табелу.

Неправилан назив	Правилан назив
БАНАТСКА УЛИЦА	
МОРАВСКА УЛИЦА	
УЛИЦА МАРКА КРАЉЕВИЋА	
УЛИЦА МИЛУТИНА МИЛАНКОВИЋА	
УЛИЦА ВОЈВОДЕ СТЕПЕ	
УЛИЦА КРАЉИЦЕ МАРИЈЕ	

10. Напиши правилно називе улица и тргова: трг радости, трг славија, трг војводе степе, улица боре станковића, колубарска улица, улица генерала рашића. _____**11. Заокружи слово испред реченица које су правилно написане.**

- а) Купујем намирнице у Ресавској улици. г) Ужичка улица се налази у елитном делу града.
 б) Тренирам у улици Краљице Наталије. д) Улица кнеза Лазара је реконструисана.
 в) Пошта се налази у Улици Вука Караџића. ђ) Трамваји пролазе Устаничком Улицом.

12. У следећим реченицама црвеном бојицом исправи неправилно написане називе улица.

- а) Пролазили смо савском улицом. г) У самом центру Београда је дечанска улица.
 б) Иза Скупштине се налази косовска улица. д) Наћи ћемо се у улици мајке јевросиме.
 в) Мама ради у улици хајдук вељка петровића. ђ) Станујем у улици бранка радичевића.

13. Избаци уљеза тако што ћеш прецртати неправилно написане назив улице и булевара.

- а) Балканска улица, Француска Улица, дринска Улица
 б) Улица Краља Петра, улица цара Душана, Улица кнеза Милоша
 в) Булевар деспота Стефана, Булевар Ослобођења, Булевар Кнеза Александра Карађорђевића

14. Поред сваке правилно написане реченице стави знак Т, а ако је реченица неправилно написана стави знак Н.

- а) Живи у Дунавској улици. _____ г) Дуж пожешке улице су поставили украсе. _____
 б) Близу сам улице господара Јованова. _____ д) У Улици Лазе Костића станује мој друг. _____
 в) Шумадијска улица нема струју тренутно. _____ ђ) Пролазимо Васином улицом. _____

15. Напиши адресу твог најбољег друга или другарице.

_____ (име и презиме)

_____ (улица и број)

_____ (место)

16. Допуни реченице.

- а) Вукица и Душка тренирају одбојку у _____ (јабланичкој улици).
 б) Отворили смо продавницу у _____ (улица југ богдана).
 в) Моја тетка живи у _____ (улица кнегиње зорке).
 г) Аутобуска станица се налази близу _____ (сарајевске улице).
 д) Срели смо се у _____ (улица краља драгутина).
 ђ) Библиотека се налази у _____ (улица кнеза вишеслава).

17. Напиши правилно следеће реченице у свеску.

- а) житни трг се налази у новом саду, а цветни трг се налази у београду.
 б) булевар немањића се налази у нишу.
 в) карађорђево трг постоји у зрењанину и земуну.

18. Црвеном бојицом исправи дати текст.

Трг николе пашића је централни градски трг у београду. налази се на простору између терезија, булевара краља александра и дечанске. налази се споменик николи пашићу, рад вајара зорана ивановића.

Писање бројева словима

- Спојено се пишу бројеви: *шеснаест, шездесет, шестсто.*
- Бројеви који се састоје од две или више речи пишу одвојено: *седамдесет осам, сто четрдесети, шест стотина.*
- Између претпоследње и последње речи може, али не мора, да се пише реч **и**: *триста педесет и шест, петсто осамдесет и три.*
- Тачка се не пише иза редних бројева написаних арапским цифрама када се иза њих нађе неки други знак (запета, заграда, црта): *Домаћи задатак је на 119, 120. и 121. страни. На нашим спратовима (2, 4. и 6) живе странци. На 10 – 12. км ћеш видети тек знак.*
- Тачка се не пише иза римских бројева: *Освојили смо IV место на Општинском такмичењу.*

1. Подвуци тачно написан број.

- а) четрнест б) четрнес в) четрнајест г) четрнаест

2. Заокружи тачну реченицу.

- а) Реч **и** не може да се пише између претпоследње и последње речи.
 б) Бројеви који се састоје од две или више речи пишу се одвојено.
 в) Тачка се пише иза римских бројева.

3. Напиши бројеве словима.

- а) 17 – _____
 б) 196 – _____
 в) 825 – _____

4. Реши следеће задатке. Резултате напиши речима, а не цифрама.

- а) $2+9$ – _____ г) $7\cdot 2$ – _____
 б) $24-6$ – _____ д) $3\cdot 5$ – _____
 в) $8+5$ – _____ ђ) $32:2$ – _____

5. Напиши следеће бројеве речима.

- а) 19. _____
 б) 78. _____
 в) 469. _____

6. Попуни табелу.

Основни бројеви	Редни бројеви	Основни бројеви	Редни бројеви
осам		шездесет три	
	седамнаести	сто	
педесет			хиљаду први

7. Пронађи број који се крије у датим речима.

- а) Дејан – _____ в) давалац – _____ д) капетан – _____
 б) шестар – _____ г) одевеност – _____ љ) оседети – _____

8. Попуни празна места тако што ћеш словима написати број који је у загради.

Живим у згради која има _____ (5) спратова. Ми смо на _____ (3) спрату у стану број _____ (11). Кренула сам у _____ (1) разред са _____ (6) година, а мој брат са _____ (7) година. Ускоро ћу напунити _____ (10) година. Висока сам _____ (142) центиметара.

9. Напиши правилно следеће реченице.

- а) Имам двадесетједну бојицу. _____
 б) Данас је осамнаести у месецу. _____
 в) Деда има седам десет година. _____

10. Напиши одговор словима.

- а) Колико месеци има година? _____
 б) Коју награду освајају победници? _____
 в) Који си по реду на списку у дневнику? _____

11. Напиши три реченице у којима ћеш бројеве 7, 19 и 88 употребити као основне бројеве. Све бројеве пиши словима.

- а) _____
 б) _____
 в) _____

12. Бројеве из претходног задатка (7, 19 и 88) употреби као редне у новим реченицама.

- а) _____
 б) _____
 в) _____

13. Препиши реченице у свеску пишући бројеве словима. Подвуци редне бројеве црвеном бојицом.

Планина Копаоник се пружа дужином око 75 километара. Његов највиши врх, Панчићев врх је 16. по висини у Србији. Ђеравица је 1. највиши врх у Србији и налази се на Проклетијама. На Копаонику се налази највиши водопад у Србији који је висок 71 метар. У подножју се налази Јопаничка Бања која има термални извор чија је топлота воде 78 степени. Копаоник је скијашки центар који има 23 жичаре.

Писање речце *ли* и *не*

- Речца *ли* се пише одвојено од речи: *Радии ли? Да ли си прочитао? Је ли истина?*
 Речца *не* се пише одвојено од глагола: *не знам, не можеш, не жели, не радимо, не учите.*
 Речца *не* се пише одвојено од глагола осим: *нисам, нећу, немам, немој.*
 Речца *не* се пише заједно са именицама: *невоља, незнање, непријатељ, наред* и сл.
 Речца *не* се пише заједно са придевима: *немиран* (дечак), *нерасположен* (човек).

1. Дате су реченице. Како гласи питање у коме ће бити речца *ли*?

- а) Имам кишобран. _____
 б) Ђорђе игра тенис. _____
 в) Код куће сам. _____

2. Поред сваке реченице упиши слово **Т** ако је тачно написана или слово **Н** ако је реченица нетачно написана.

- а) Не морам рано да устајем. _____ г) Ни су играли фудбал у парку. _____
 б) Хоћешли у биоскоп? _____ д) Имаш ли данас воће за ужину? _____
 в) Где ли спавају зими животиње? _____ ђ) Не достаје ми кужни љубимац. _____

3. Подвуци речи црвеном бојицом које нису правилно написане у датим пословицама.

Врана врани очи не вади. Некажи све што знаш, не чини све што можеш, неверуј све што чујеш. Ко ме закон лежи у топузу, трагови му мрде не човјештвом. Ко старо некрпи, ни ново не носи. Кашаљ и љубав се немогу сакрити. Ко је луд, небуди му друг. Ко се на туђим колима вози, не ће далеко стићи.

4. Подвуци правилно написане пословице.

Кад човек не ма свог добра, туђе зло премеће. Немој да те пита старост где ти је била младост. Нема зиме док не падне иње, ни пролећа док сунце не сине, ни радости док неделаши с киме. Под једним пазухом немогу се две лубенице носити. У младости ко не учи, у старости тај се мучи.

5. Препиши правилно дати текст у свеску.

одрасли кажу да је нешко не васпитано и не мирно дете. у школи је не зналица. не поштује учитељицу и другаре. увек је не расположен и не пажљив. има све не довољне оцене. не мојте бити као нешко!

6. Напиши у свеску.

а) Реченицу у којој ће глагол бити у одричном облику. б) Реченицу у којој ћеш употребити именицу и придев у одричном облику. в) Реченицу у којој ћеш употребити речцу **ли**.

Писање сугласника *ј*

Сугласник *ј* се не пише између самогласника **и-о**: *виолина, учионица, такмичио*.
 Сугласник *ј* се пише између самогласника **о-и**: *који, броји, стоји*.

1. Заокружи правилно написане речи.

- а) пионир – пијонир г) дојити – доити е) подиум – подијум и) идејалан – идеалан
 б) даире – дајире д) армија – армия ж) чиница – чинијица ј) коефицијент – коефициент
 в) нејимар – неимар ђ) досие – досије з) рујина – руина к) архиепископ – архијепископ

2. Подвуци правилно написане речи: струја, шампијон, двоица, вијуга, аквариум, пијук, мачји, учијо, тројица, Дијана, кријем, медение, алуминијум, Илиин, лаик, Груја, ујигран, боанка, сијалица, био, музеј.

3. Прецртај реч у којој је сугласник *ј* неправилно написан: хигијена, ние, паметније, Марија, ракиа, премијер, стои, решоји, дијалог, диамант, змија, кијамет, радиатор, полиција, тепсна, атеиста, петнаест.

4. Допуни следеће реченице одговарајућим речима.

- а) Аврам _____ воду са чесме. (пити) б) _____ Авраме воду! (пити)

5. Сисли реч у којој се сугласник *ј* пише и у којој се не пише. _____

6. Попуни табелу.

Неправилно	Правилно	Неправилно	Правилно
милијон		маица	
радијоница		издаица	
патријотизам		Михајило	

7. Попуни табелу.

Неправилне реченице	Правилне реченице
На радиу сам чуо мелодију.	
Шумадија се налази у Србији.	
Спортисти су херои нације.	

8. Подвуци речи у датим реченицама црвеном бојом које нису правилно написане.

Мој брат је радијо у авијацији. Компшија је засадио у саксији магнолије. Анђелија се боји да лети авијоном. Мој кајиш се налази у фиоци. Више волим да погледам филм у биоскопу него на телевизији. Софија је на дијети и једе доста кајсиа. Матија је освојио деветнајест појена на такмичењу из бијологије.

9. Подвуци реченице које су правилно написане.

У перионици се пере камијон. Силвија свира виолину. Он је оставио бојице у учијоници. Виолета је била на пијаци. На кијоску је купио новине и дечје књиге. У новијој кутијици је занатлиин алат.

10. Правилно препиши дати текст у свеску.

мијомир и мијодраг редовно посећују библиотеку. мијомир пише поезију и има доста идеја. мијодраг је амбицијозан и излаже у галерији своје слике. бијо је на стадијону да гледа триумф фудбалера. обојца су се представила жирију. спретнији мијомир је освојио награду и приа му када га зови геније.

Скраћенице

■ Скраћенице су речи које у писању скраћујемо на једно или више слова.

Скраћенице за мерне јединице се пишу малим латиничним словом или ћириличким словом:
m – метар, **м** – метар, **kg** – килограм, **кг** – килограм.

Мерење дужине			Мерење запремине течности			Мерење масе		
милиметар	mm	мм	милилитар	ml	мл	грам	g	г
центиметар	cm	цм	центилитар	cl	цл	килограм	kg	кг
дециметар	dm	дм	децилитар	dl	дл	тона	t	
метар	m	м	литар	l	л			
километар	km	км	хектолитар	hl	хл			

Скраћенице које садрже почетна слова скраћене речи пишу се са тачком: **бр.** – број, **св.** – свети, **свеска**, **једн.** – једнина, **мн.** – множина, **ул.** – улица, **проф.** – професор, **срп.** – српски, **чл.** – члан, **мин.** – минут, **дин.** – динар, **инж.** – инжењер, **стр.** – страна, **гл.** – глагол, **шк.** – школски.

1. Стрелицом повежи скраћеницу са њеним значењем.

срп.	страна
св.	свети
стр.	свеска

2. За следеће скраћенице напиши шта оне означавају.

а) бр. – _____	г) ул. – _____
б) једн. – _____	д) мин. – _____
в) проф. – _____	ђ) множ. – _____

3. Обој зеленом бојом правилно написане скраћенице за дате речи.

милиметар	мм	mm.	mm	милилитар	ml.	м.л.	ml				
центиметар	cm	цм	цм.	децилитар	dl	дл	dl.	грам	g	g.	г
дециметар	дм	dm	d.m.	литар	л	l	l.	килограм	кг	kg.	kg
метар	m	m.	м	хектолитар	хл	hl	hl	тона	т	t	t.

4. Обој поља црвеном бојицом у коме су неправилно написане скраћенице.

шк.	гл	инж.	дин	стр.	чл.
шк	гл.	инж	дин.	стр	чл

5. Напиши реченице у свеску тако што ћеш означене речи скратити и написати њихову скраћеницу.

- Моја слава је Свети Лука.
- У свесци из српског је остао лењир.
- Живим у Улици Вука Караџића број 13.
- Купила сам 2 килограма трешања и 200 грама бадема.
- Понео је литар сока, а попио је само 2 децилитара.
- Петра је висока 152 центиметара, а њен брат је виши од ње 2 дециметара.

6. Напиши дати текст у свеску тако што ћеш уместо скраћеница написати право значење.

Небојша је висок 156 цм, а тежак је 47 кг. Игра кошарку и носи дрес бр. 3. Игра свих 60 мин. Његова мама је проф, а тата инж. За цепарац добија 1 000 дин. месечно. Чл. његове породице је и пас Беки.

7. Напиши по једну реченицу у којој ћеш уместо наведених речи правилно употребити њихове скраћенице.

- једнина – _____
- минут – _____
- динар – _____

8. Напиши три реченице у којима ћеш употребити по две скраћенице.

Подунавац – област крај Дунава
три дни – три дана
чарне – црне
купи – скупља
сватови – гости на свадби
шврака – птица сврака
прикумак – кумов помоћник при венчању
'тицу – птицу
шеврљуга – мала пољска птица шева
стари сват – други сведок на венчању
осоја – северна страна брда у сенци
жуња – птица сродна детлићу
девер – мужевљев брат
здраво – у добру, добро, без потешкоћа
натраг – назад
бесједите – говорите
кобац – птица грабљивица
аваница – зликовац, неваљацац
трн – ниски бодљикави грм
ђувегија – момак за женидбу, младожења
просен – односи се на просо
слама – суве стабљике

Врабац са шајкачом на глави и опанцима је заштитни знак Врњачке Бање.

Врабац Срба је био маскота „Универзијаде“ која је одржана 2009. године у Београду.

Народна песма је песма која нема познатог аутора. То су песме које су настале у народу, али их није смислио народ као маса, већ истакнути појединац који су је преносили с генерацију на генерацију. То је песма са пуно емоција, сликовитих израза која описује свакодневне догађаје.

I ТРАДИЦИОНАЛАН НАЧИН ПРОШЕЊА ДЕВОЈКЕ О чему се говори у овој песми? Који обичај је приказан? Ко се жени у песми? Како се зове младожења? Ко је млада? Колико је дана ходао преко поља равна? А колико је дана ходао преко горе чарне? Зашто је толико далеко отишао? Због кога?

II ОБИЧАЈ ОКУПЉАЊА СВАТОВА Ко је све присуствовао на свадби? Ко је изабран за кума? Ко је прикум? Зашто је изабран прикум? Ко је стари сват? Ко је девер на свадби? Ко је све отишао по Сјеницу дјевојку?

III УПОЗОРЕЊЕ ДЕВОЈКЕ СЕНИЦЕ НА ОПАСНОСТ Од кога страхују сватови? Зашто је дјевојка говорила сватовима да тихо причају? Да ли је она нешто наслућивала?

IV КУКАВИЧЛУК Ко је изненада долетео? Зашто је кобац назван аваница? Како је кобац покварио свадбено весеље? Кога је кобац одвео? Ко је помогао Сјеници дјевојци? Да ли су сватови притекли у помоћ дјевојци? Зашто нису? Како су се сватови понашали? Шта су урадили у том тренутку? Да ли је младожења помогао Сјеници дјевојци? Зашто није? Зашто се он уплашио? Где је младожења побегао? А кум шврака? Да ли се и он уплашио? Како је реаговао у тренутку када је кобац напао?

Тема песме: Исмевање људских особина и обичаја на шаљив начин.

Порука песме: Увек треба помоћи пријатељу у невољи.

Колико слогова има сваки стих? **Шаљиве народне лирске песме** су песме у којима се на шаљив начин износе неки догађаји. У шаљивим песмама се исмевају негативне појаве и људске мане и циљ јој је да забави и насмеје. Смешно у овој песми је кукавичлук врапца и сватова.

Ученици изражајно читају песму.

1. Од датих особина, изабери речи које имају исто или слично значење са речју кукавица: лењ, плашљив, себичан, уображен, хвалисав, страшљив, тих, бојажљив, тврдоглав, духовит, храбар, вредан, мудар, упоран, сналажљив, покварен, амбициозан.

кукавица –

2. Напиши састав на тему „Помогао/ла сам другу у невољи“.

сеја – сестра**вију** – праве
нешто, стварају**струк** – појас**мећу** – стављају**шимшир** –
зимзелено
украсно дрво**морска
пијавица** – црв
који живи
најчешће у
слатким водама,
али га има и на
копну и у мору.
Припије се уз
живо биће и
храни се његовом
крвљу**залажу га** –
стављају некеме у
уста залагај по
залагај, хранити
га**пробјеседи** –
проговори

Имате ли брата или сестру? Колико има година (брат/сестра)? Шта радите када сте заједно? Чеге се највише играте? Како се слажете са вашим братом/сестром? Како се осећате када се лепо слажете, а како када се посвађате? Има ли, међу вама, неко ко нема ни брата ни сестру, а волео би да га/је има?

Породичне песме су врста лирских народних песама. Породичне песме певају о узајамној и нежној љубави међу браћом и сестрама, о љубави мајке према деци као и о односима међу другим члановима породице.

О чему говори ова песма? Шта су сестре направиле? Шта су очекивале од лутке? Зашто користе свилу, а не неки јефтинији материјал? Изабрале су белу свилу јер су желеле му тен буде бео и чист као свила. Црвену свилу су користиле јер су желеле да оживе лутку и да би био румен. Струк му праве од шимшира зато што је шимшир зелен током целе године, што значи да одолева временским непогодама. Шимширово дрво је танко тако да би брат био витак. Због чега су очи баш од драгог камења? Драги камен је вредан, а очи су важан људски орган. Шта користе уместо обрва? Морске пијавице су црне и танке. Шта користе за зубе? За кога кажемо да има бисерни осмех? Огрлица од бисера је кристално бела. Како ви то разумете? Зашто хране брата медом и шећером? За кога кажемо да је слadak као мед или шећер? Мед и шећер су били једино доступни слаткиши за децу. Због чега сестре желе да лутка проговори? Јесте ли некада били у ситуацији да нешто желите, а немате? Шта сте радили тада?

Колико стихова има ова песма? Колико има строфа? Пронађи у песми глагол у одричном облику. Пронађи у песми поређења.

Штафетно читање песме.

1. Напиши још речи за брата или сестру.

сестра – сеја,	брат – браца,

2. Напиши дате речи како бисмо их изговорили у нашем говорном подручју.

двје – две бијеле – _____ пробесједи – _____

3. Издвој именице, придеве и глаголе из песме.

Именице	Придеви	Глаголи

4. За домаћи задатак пронађи и прочитај још једну породичну лирску народну песму.

циц – нешто се неочекивано појавило испред носа, а онда је још брже нестало

чун – чамац

снива – сања

јава – стварност, будно стање, супротно од сна

'итнуо (хитнуо) – забацио

метнуо – ставио

жеравица – жар, ужарени комади дрвета, угља

руди – постаје црвена, румени

јоште – још

милена – мила, драга

јак – сада, одмах

санак – сан

пусти – лажан, нестваран

1. Реши загонетку. Дању лаже, а ноћу је истина. (сан)

Сањари су људи који сновијају и на јави. Највећи сањари су уметници (песници, писци, сликари, музичари...)

Бранко Радичевић (1824–1853)

Био је српски романтичарски песник. Поштовао је реформу правописа српског језика коју је спровео Вук Стефановић Караџић, као и увођење народног језика у књижевности. Издао је две збирке песама „Песма I, II“, а трећа збирка је издата после његове смрти. Његове најпознатије песме су: „Ђачки растанак“, „Кад младина умрети“.

Да ли може небо да се осмехива? Ко може да се осмехива? Где се налази рибарче? Шта рибарче сања? У чему рибарче ужива? Како се обраћа жеравици? Зашто му је срце заиграло? Како се обраћа уловљеној риби? Чему се радовао и надао? Зашто песник користи три тачке? Шта се догодило када се чамац љуљнуо? Које се све рибарче обраћа? Обраћа им се као да су жива бића.

У неким речима је изостављено слово, па се уместо слова користи апостроф. **Апостроф** је знак (') и значи да је на том месту изостављено слово.

2. Напиши правилно дате речи.

а) ал' – али	д) стек'о – _____
б) осме'ива – _____	ђ) пек'о – _____
в) к'о – _____	е) мор'о – _____
г) 'итнуо – _____	ж) би' – _____

3. Напиши основно значење речи која означава нешто умањено.

а) рибарче – рибар	в) рибица – _____
б) удичица – _____	г) санак – _____

4. Издвој све придеве из дате песме: _____

5. Напиши особине овог рибара: _____

6. Издвој из песме све именице и глаголе.

Именице	Глаголи

Штафетно читање песме.

7. Напиши састав „Мој необичан сан“.

зујка – испрекидано зуји
лахори – лагано дува, пирка (ветрић)
гора – шума
вије се – обавија, обмотава се
мије – прати, умива
поје – певају
злати – обасјава
освитак зоре – свануће, свитање, почетак јутра пред излазак Сунца
зирнеш – погледаш било где, осврнеш се
зумбул – плави цвет, весник пролећа
нарав – овде значи природа, ћуд, карактер
лептирак шари – лети тамо-амо, врзма се
летари – лети
гај – шума, шумарак
блажене – испуњене осећањем највећег задовољства, среће, пресрећне

1. Реши асоцијацију.

светлост	птице	шарени	весник	срећа
топлота	селице	лети	цвет	милина
зраци	југ	инсект	виси	веселост
	ЛАСТЕ			РАДОСТ
[]				

Јован Јовановић Змај (1833–1904)

Рођен је у Новом Саду, а родна кућа му је била у Сремској Каменици. Био је лекар и писац. Имао је тешку судбину, сва деца су му помрла. Написао је збирке песама „Ђулићи“ и „Ђулићеви увеоци“. Уређивао је часописе: „Јавор“, „Змај“, „Стармали“, „Жижа“, „Невен“... Познате песме су: „Ала је леп овај свет“, „Таши, таши“, „Мали бата“, „Материна маза“, „Пачја школа“ ...

Зашто у песми пчелица не зуји, него зујка? То је млада пчела која је изашла из кошнице тек када је била сигурна да може, а пчеле су најсигурнији доказ да је дошло пролеће. Какав је ветрић? Зашто поток „гласно жубори“? Ако лоза не може да се умива, ко може? Шта птичице раде? Зашто шума листа помало? Какве су гране и дрвеће у рано пролеће? Какво је Сунце? Који део дана је описан? Како разумеш стихове „зирнеш ли куд, лепота свуд“? Какве су ливаде у пролеће? Чиме су ливаде прекривене? Шта се примећује у трави? Које је боје? Које су животиње описане? Чему се радују мрави? На који начин се цврчак радује пролећу? Какав је то лептир? Како разумеш стихове који се понављају? Који стихови дочаравају слику дечје радости? Како пролећни дани могу утицати на наше расположење? Како разумеш стихове „то је пролеће, блажене среће“?

Ритам је понављање одређених обележја у песми. Представља равномерно понављање стихова и риме у песми. Ритам настаје смењивањем наглашених и ненаглашених, односно смењивање дугих и кратких слогова. **Рефрен** је врста стихова који се понављају, обично на крају сваке строфе. Рефрен песме је важан за њен ритам. Кад се у песми римују узастопни стихови, песма има бржи ритам. Који рефрен се јавља у овој песми?

Штафетно читање песме.

2. Спој именице са одговарајућим глаголом.

Именице	поток, ветрић, пчелица, птичице, деца, цврчак, пролеће, лоза, шумица
Глаголи	шале се и љубе, цврчи, јавља се, листа, поје, се вије, лахори, зујка, жубори

3. Напиши умањенице од следећих речи.

- а) пчела – пчелица г) птице – _____ е) шума – _____
 б) ветар – _____ д) песме – _____ ж) врх – _____
 в) трава – _____ ђ) лептир – _____ з) свит – _____

4. Напиши по пет придева за следеће речи: Сунце, ласте, лептир, висибоба, пролеће.

освитак – умањеница од речи освит, свитање
сумрачак – умањеница од сумрака, део дана између зоре и изласка Сунца, као и време између заласка Сунца и ноћи
тавни – тамни, мрачни
почивају – одмарају се, мирују
равни – равне површине, равнице, низије
студени – хладни
лахор – поветарац, тих ветар
кадикада – повремено
пирне – лагано дуне
вихор – јачи ветар који се креће у вртлогу
сеоце – умањеница од речи село
стреха – крај крова који прелази спољне зидове куће, настрешница
јоште – још
прозорје – праскозорје, зора, одвајање ноћи од дана
краде – долази кришом, прилази тихо, нечујно
вреба – чека погодну прилику, скривена чека у заседи
туна – ту, на том месту

Слушање песме „Први снег“ Драгана Лаковића и дечји хор „Колибри“ која је настала по речима песме Војислава Илића. Деца на снегу учествују у различитим активностима: санкање, прављење Снешка Белића, грудвање... Да ли сте ви некад то радили? Како сте се тада осећали? Како се осећате кад видите да је почео да пада снег?

Војислав Илић (1862–1894)

Српски песник је живео крајем 19. века. Писао је и за одрасле. Када је објавио збирку песама „Песме“, она је била толико посебна и другачија од онога што је до тада писано да су многи песници почели да се пишу читајући песме Војислава Илића.

О којем годишњем добу говори ова песма? Који предео песник описује? Шта се све у селу напало под снегом? На шта се односи реч *равни* коју песник користи? Ко обично почива, односно спава? Какав ветар дува преко пустих поља? Шта ради вихор са снегом? Који глагол песник користи да нам то опише? Како онда изгледају куће и поља? Које доба дана описује песник у песми? Зашто се песник определио баш за тај тренутак? Каква су поља? Какво је село? Шта ноћ не подиже? Ко има крила? Како птица изгледа кад не подиже крила? Како разумеш стих да „ноћ не подиже крило“? Ко је оставио траг у снегу? Шта лисица ради у селу? Зашто вреба кокошке и пилиће? Шта песник осећа према зими? Чиме је све одушевљен Војислав Илић? Шта карактерише сеоску слику зиме у овој песми? У чему ти видиш лепоту падања првог снега? А у чему је види песник? Зашто песник на крају последњег стиха је ставио три тачке?

Описна (дескриптивна) песма је врста лирске песме у којој песник слика природу и њене појаве. У њима нам песници у лепим песничким сликама дочаравају не само неку појаву, већ и своја осећања. Ова песма је заправо један опис села и његове околине у зимско свитање. **Пејзаж** је приказ неког предела у природи, опис природе.

Штафетно читање песме.

1. Издвој придеве из песме. _____

2. Напиши по пет придева за следеће именице.

	снег
	зора
	поља
	село
	лисица
	кокошке
	пилићи

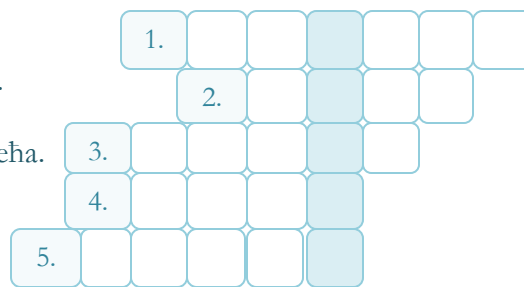
3. У којим стиховима је највише дошла до изражаја лепота падања снега у сеоској средини? Упореди падање снега у сеоској и градској средини. У чему је разлика? Напиши неколико реченица за ову разлику.

ОЗГО – ОДОЗГО

ОЗВЕЗДАН –
„посут“ звездама

1. Реши укрштеницу.

1. Шарени инсект који лети са цвета на цвет.
2. Пиће које свакодневно пијемо.
3. Птица која долази са југа и весник је пролећа.
4. Када погледамо увис, видимо плаво ...
5. Налази се на небу и из њега пада киша.

Григор Витез (1911–1966)

Најпознатије дечје збирке овог песника су: „Препелице“, „Сто вукова“ и друге.

Која животиња је прва пришла потоку? На који начин је јелен пришао потоку? Како је њему изгледао поток? Ко „ломи ребра о камен“? На ком месту је зека угледао поток? Како је поток изгледао зеки? Одакле је ластавица посматрала поток? Како је њој изгледао поток? Како разумеш стих „поток и даље тече“? Шта је било изнад потока, па се лептиру учинио да је поток беле боје? Како се срна осећала када је угледала поток? Како је срни изгледао поток? Зашто? У које доба дана је погледала поток? Како разумеш стих „сав је поток озвездан“? Које животиње се помињу у овој песми? Зашто је свим животињама поток био другачије боје? Које боје се преливају на површини потока? Од чега зависи боја потока? Поток мења боју у зависности од тога куда тече. Различити људи исту ствар доживљавају на различите начине. Како разумеш ово? Наведи пример.

Поређење је стилска фигура и означава упоређивање предмета, појава и бића. Упоређивање се врши по некој заједничкој особини. Састоји се од три речи:

а) Реч која се пореди;	<i>поток</i>	<i>поток</i>
б) Реч као;	<i>као</i>	<i>као</i>
в) Речи са којима се пореди.	<i>шума зелен</i>	<i>небо плав</i>

Штафетно читање песме.

2. Напиши име животиње како оне виде боју потока.

а) Поток је сав од сребра. _____	г) Поток је озвездан. _____
б) Поток је као шума зелен. _____	д) Поток је овај беле боје. _____
в) Поток је као небо плав. _____	

3. Напиши име животиња у народним поређењима.

а) Брз као _____.	е) Спор као _____.
б) Вредан као _____.	ж) Лукав као _____.
в) Плашљив као _____.	з) Сед као _____.
г) Срчан као _____.	и) Црн као _____.
д) Љут као _____.	ј) Бео као _____.
ђ) Тврдоглав као _____.	к) Ћути као _____.

4. Наведи неколико примера казни за људе који загађују потоке.

разасута –
пространа

бура – снажан
ветар

шипрага –
жбуње

вита – висока,
витка

шибље – танке
гране

жито – пшеница

светлаци –
свици, светиљке

блуди – лута,
скита, тумара

Људи су давно схватили да је веома напорно пешке прелазити дужа растојања. Почели су да користе различите врсте превозних средстава које су вукле домаће животиње (волови, магарци, коњи). У селима су људи користили чезе (полуфијакер, двоколице), каруце (луксузне кочије), а зими санке. У граду су користили фијакер.

Десанка Максимовић (1898–1993)

Рођена је у Рабровици код Ваљева. Била је српска песникиња, професорка књижевности и чланица Српске академије наука и уметности. Неке од њених најпопуларнијих песама су: „Предосећање“, „Стрепња“, „Пролећна песма“, „Опомена“, „На бури“, „Тражим помиловање“ и „Покошена ливада“. Чувши за стрељање ђака у Крагујевцу 21. октобра 1941, песникиња је написала једну од својих најпознатијих песама „Крвава бајка“ – песму која сведочи о терору окупатора над недужним народом у Другом светском рату.

Зашто се песма зове „Вожња“? О чему се пева у овој песми? Шта значи „разасута села“? Какав је то крај где су села раштркана? Могу ли села да леже? Какав предео описује песникиња? Чиме се вози песникиња? Шта све види песникиња из кочије која јуре? Које глаголе користи за именицу коњ? Могу ли коњи да лете? Са чиме је песникиња упоредила коње који јуре? Које доба дана песникиња описује и које годишње доба? Који су још знаци лета у селу? Може ли цвеће да сања? Са чиме је упоредила сеоске куће? Зашто? Одакле долази мирис цвећа? А са чиме је упоредила свице? А Месец? Какво је све небо изнад села? Колико речи имају први и четврти стих у строфама? Песникиња користи четири речи и на тај начин жели да прикаже галоп коња, јер коњи имају четири ноге. Које строфе се понављају у песми? Зашто их је песникиња поновила?

Поређење је стилска фигура и означава упоређивање предмета, појава и бића. Упоређивање се врши по некој заједничкој особини. Састоји се од три речи:

- а) Реч која се пореди; *коњи јуре* *сеоске куће* *светлаци*
 б) Реч *као*; *као* *као* *као*
 в) Речи са којима се пореди. *потоци после буре* *стреле* *звезде мале*

Рима представља гласовно подударане на крају стихова. *пута – разасута леже – беже*

Штафетно читање песме.

1. Напиши речи из песме које се римују.

а) буре – јуре	ж) светлаци – _____
б) шипрага – _____	з) пале – _____
в) пада – _____	и) сиве – _____
г) цвеће – _____	ј) меком – _____
д) беле – _____	к) плаву – _____
ђ) пролете – _____	л) блуди – _____
е) вита – _____	

2. Распореди следеће именице по броју: пут, села, потоци, бура, коњи, врх, поток, вече, мирис, ливаде, куће, стреле, стабла, жита, светлаци, знаци, магла, звезде, небо, Месец, људи, глава.

Именице	
Једнина	Множина

судија за прекршаје –

судија који доноси пресуду за неку недозвољену радњу

карактер – збир

особина или својстава којима се неки човек, ствар или појава одликује. Скуп особина којима се неки човек одликује, а које се огледају у његовим поступцима за које бисмо могли употребити реч ћуд, нарав

челик – врста
гвожђа

карактер тврђи од челика – чврст карактер

Када се ваши родитељи љуте на вас? А када се ви љутите на њих? Како се тада понашате? Разумеју ли родитељи вашу љутњу? Шта вам се допада, а шта не допада у њиховом понашању? Каква је разлика између деце и одраслих? Зашто одрасли заборављају да су некад били деца?

Драган Лукић (1928–2006)

Посветио је деци све што је написао: песме („Фифи“, „Небом града“, „Овде станују песме“), приче, романе и луткарске игре. У својим делима описује град, школски живот, однос деце и старијих и природу.

Коме девојчица упућује молбу? Шта то отац из песме стално ради? Зашто он све то жели да зна? Претерује ли отац са питањима? Како девојчица реагује на питања? Како се она осећа? Шта отац замера ћерки? Којим разлозима бисмо могли да оправдамо очево понашање? Да ли девојчица стварно чини прекршаје? Да ли је отац стварно судија за прекршаје? Шта девојчица мисли кад каже да је отац судија за прекршаје? Шта девојчица мисли кад каже да је отац тата? Кад је отац тата? Кад је отац судија за прекршаје? Шта отац жели да постигне када пита девојчицу да ли она зна пошто је знала? Зашто се девојчица љути на свог оца? Да ли се љути са правом? Шта девојчица жели? Шта је потребно овој девојчици? Како бисте је саветовали? Шта бисте рекли њеном оцу? Да ли је такво очево понашање оправдано? Који савет бисте дали девојчицином оцу? Како он треба да се понаша? Да ли је њено понашање према свом оцу у потпуности исправно? Како она треба да се понаша према свом оцу? Да ли родитељи имају права да знају тајне, жеље и понашања своје деце? На који начин они то могу да сазнају, а да то није критика, прекор и контрола?

Родитељи треба да имају више поверења у своју децу, треба да поштују њихову самосталност и да имају више разумевања за њихова интересовања.

Како гласи наслов ове песме? Каква је то реченица? Шта недостаје тој реченици? Насловима се никад не додају интерпункцијски знаци (тачка, знак питања, знак узвика).

Штафетно читање песме.

1. Разврстај особине: пажљив, чудан, захтеван, досадан, добронамеран, радознао, брижан, строг, тврдоглав, упоран, критичан, послушан, толерантан, фин, увиђајан.

Отац	
Тата	Судија за прекршаје

2. Препиши све упитне реченице из дате песме. _____

3. Напиши састав на тему „Мој тата“.

питоме – мирне

горди – поносит,
надмен,
достојанствен

грлица – птица,
врста голуба

звери –
животиње које се
хране месом

збег –
склониште,
уточиште

застор – завеса,
покривач

брује –
производи дубок
звук

одјек – звук који
се понавља кад
наиђе на
препреку, јака,
ехо

тице – птице

1. Реши загонетке.

- а) Зубе нема, руке нема, а опет уједа. (_____)
б) Беле коке са неба пале, наша врата затрпале. (_____)

Душан Васиљев (1900–1923)

У Првом светском рату био је на фронту и тамо је добио маларију и бронхитис. Здравствено стање му се годинама погоршавало и он умире млад. Написао је преко 300 песама, али за живота није успео да објави ниједну збирку песама. Неке збирке су објављене после његове смрти „Песме“, „Изабране песме“.

Ко је све обукао бели огртач? Може ли природа заправо да се обуче? Чија је то особина да се облачи? Зашто је грлица у гнезду задрхтала? Где су друге птице? Како се она осећа тако сама? Шта мислиш да се догодило с грлицом из песме? Ко то погнуте главе иде? Какве су то дивље звери? Зашто оне иду погнуте главе? Ко обично иде погнуте главе? Зашто звери одлазе у збег? А шта земља ради? Може ли она заиста уморно да дрема? Зашто нигде нема живота? Каква је шумица била, а каква је сада? Зашто песник за шуму користи умањеницу? Како је описује? Зашто песник снег пореди са застором заборавља? На какве гласове звона се мисли и како се то одбијају о брег? Упореди птице и пахуљице, као и свиљу и пахуље. Песник у све четири строфе каже пада снег. На крају песму завршава речима да веје снег. Шта то значи? У ком времену песник пева? Зашто?

Описна (дескриптивна) песма је врста лирске песме у којој песник слика природу и њене појаве. **Пејзаж** је приказ неког предела у природи, опис природе. **Песнички језик** се одликује сликовитошћу и живописношћу. **Песничке слике** су речима изазване слике.

Поређење је стилска фигура и означава упоређивање предмета, појава и бића. Упорјеђивање се врши по некој заједничкој особини. Састоји се од три речи:

а) Реч која се пореди;	<i>снег</i>	<i>свилене пахуљице</i>
б) Реч <i>као</i> ;	<i>као</i>	<i>као</i>
в) Речи са којима се пореди.	<i>застор заборавља</i>	<i>небеске птице</i>

Штафетно читање песме.

2. Колико слогова има најкраћи стих, а колико слогова најдужи?

- а) Најкраћи стих има _____ слогова. б) Најдужи стих има _____ слогова.

3. Издвој именице и придеве које стоје уз те именице.

а) питоме долине	д) _____
б) горди брег	ђ) _____
в) _____	е) _____
г) _____	ж) _____

4. Пронађи две именице које имају умањено значење.

- а) _____ б) _____

5. Напиши састав на тему „Зима је стигла у наш крај“.

разбојник – онај

који пљачка,
пљачкаш

бура – снажан
ветар који дува на
мору

фијук – звук који
настаје приликом
дувања ветра

модар –
загаситоплав, у
боји шљиве

зет – ћеркин или
сестрин муж

адмирал –
највећи
официрски чин у
морнарици

мишоловка –
замка за мишеве

валови – таласи

ноншалантно –
природно,
опуштено

затаји – утиша
се, умири се,
ућута

језа – хладноћа,
страх

Где обично живе принцезе у бајкама? За кога се најчешће удају? У овој песми један разбојник постаје принц. Шта је то машта? Да ли машта може свапта?

Душан Радовић (1922–1984)

Песник и драмски писац водио је емисију на радију која се звала „Београде, добро јутро“. Такође је радио и на телевизији. Његова емисија „На слово на слово“ и данас се сматра најбољом емисијом свих времена. Његове најпознатије књиге за децу су: „Поштована децо“, „Тужибаба и још 9 једначинки“, „Смешне речи“, „Како је кит постао домаћа животиња“, „Причам ти причу“, „Где је земља Дембелија“. У Београду на Ташмајдану постоји велико позориште које се зове „Позориште Душко Радовић“.

У којим текстовима се иначе често помињу принцезе и јунаци? Да ли принцезе обично у бајкама имају имена? Како се зове ова принцеза? Шта одвлачи принцезу са брода? Какви су били таласи? Шта је цар урадио? Ко је спасао принцезу Нађу? Шта је он урадио? Зашто је једино Кађа скочио у море да спасе принцезу? Какво је понашање официра, принчева и адмирала? Шта се десило неочекивано? Како се они понашају на крају песме? Како се захвалио цар Кађи? Зашто су се на крају сви постидели? У бајци, да ли би могли разбојник Кађа и принцеза Нађа да буду заједно? Шта их раздваја? Шта их је спојило у овој песми? Како се понаша принцеза на крају песме? Шта мислите зашто је принцеза рекла своје оцу да се на овом свету свапта догађа?

Рима представља гласовно подударане на крају стихова. *море – прозоре лађу – Нађу*
Пишчев говор (говор наратора) је део текста који говори писац. **Говор лица** су речи које изговарају ликови.

Обележите пишчев говор жутом бојом, оно што изговара принцезин отац зеленом, Нађа што изговара црвеном, а Кађа плавом бојом. Ученици читају песму по улогама.

1. Напиши речи из песме које се римују.

а) лађу – Кађу	ж) лађа – _____
б) иде – _____	з) адмирал – _____
в) таласи – _____	и) псовку – _____
г) таласа – _____	ј) тај – _____
д) принцезе – _____	к) вероватно – _____
ђ) обузет – _____	л) језе – _____
е) принцезин – _____	љ) Нађа – _____

2. Напиши по три њихове особине.

- а) принцеза Нађа – _____
- б) разбојник Кађа – _____
- в) принцезин отац – _____
- г) принчеви, официри, адмирал – _____

3. Напиши састав на тему „Маштам да ...“

јаблан – високо
и узано
листопадно дрво

позлати – обоји
у жуто

бакар – врста
метала
црвенкасто-браон
боје

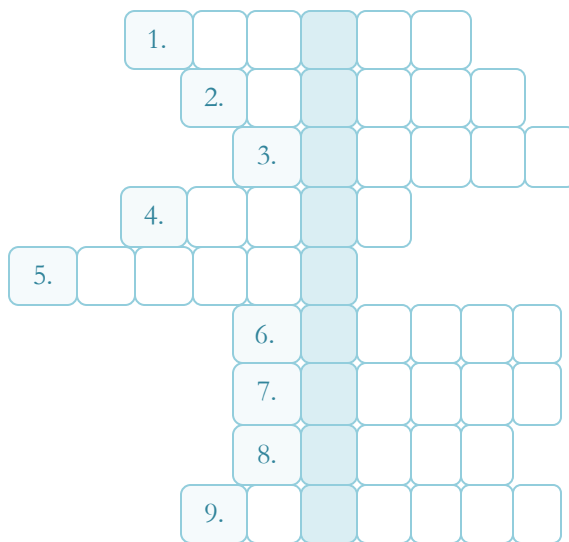
исткана –
створена,
направљена

вели – каже

прострла –
раширила,
покрила

1. Реши укрштеницу.

1. Које птице одлазе на југ? 2. Како се назива годишње доба које почиње у септембру? 3. Како се назива другим именом касна јесен? 4. Које је боје Сунце? 5. Шта у јесен опада са дрвећа? 6. Који је назив за временску појаву када испред себе ништа не видимо? 7. Како се назива метал који је црвенкасто-браон боје? 8. Који је скраћени назив за аутомобил? 9. Које воће има гроздове и може бити црно и бело?

Душан Костић (1917–1997)

Био је уредник „Радио Београда“, листа „Борба“, „Књижевних новина“, часописа „Младост“, „Књижевник“ и „Савременик“. Добио је награду Удружења књижевника Србије за песму „Градић Јеленгај“ и за збирку песама „Зов лишћа“.

О којој јесени говори песник? Како разумеш стих „јесен у жутом ауту дође“? Како разумеш да јесен може да позлати лишће? Које промене доноси јесен? Шта доприноси лепоти јесени? Коју боју највише песник користи? Зашто? Зашто се сели ласта? О чему ђаци пишу у школи у септембру? Зашто се септембар љути? Како разумеш да се јесен „прострла преко грана“? Зашто је песник користио три тачке на крају песме?

2. Одговори на питања.

1.	Како се назива један ред у песми?	стих
2.	Како се назива скуп стихова?	
3.	Како се назива скуп строфа?	
4.	Како се назива човек који пише песме и приче?	
5.	Како се назива писац који пише песме?	
6.	Како се назива писац који пише приче?	
7.	Како се назива човек који чита приче и песме?	

Штафетно читање песме.

Колико песма има строфа? Колико има стихова у свакој строфи? Поред сваког стиха напиши колико има слогова.

3. Напиши састав на тему „Јесен“.

језде – јуре, брзо
пролазе

веле – кажу

рит – мочвара
обрасла трском

тротинет – дечје
превозно
средство

Медвед је крупна животиња прекривена густим крзном. Зимски животиње тешко проналазе храну. Већ када је позна јесен, медвед спава зимским сном. Обично чује шта се око њега догађа. Ако га пробуди бука, устаје, излази из јазбине и почиње да лута шумом.

Мужјак	Женка	Младунче
медвед	медведица	мече (меда)

Бранислав Црнчевић (1933–2011)

Његова прва збирка песама издата је под називом „Босоноги и небо“. „Мрав добра срца“ је такође једна од многобројних његових збирки. Бавио се и политиком. Примио је многа признања, а писао је и за новине „Политика“ и „НИН“.

Где живи ово мече? Које је годишње доба? Шта ради мече већ треће вече? Какво је ово мече? Због чега је мече срдито, кивно? Шта је устаљено у животу медведа? Може ли мече да промени навике медведа? Шта брине мечетову мајку? А баку? О чему ово мече размишља? Шта му није јасно? Због чега се мече уствари љути? Оправдавате ли његову љутњу? Зашто? Са ким се мече упоређује? Шта му је криво? Зашто су сви забринути? Шта оно жели? На кога вас подсећа? Да ли је мече остварило своју намеру? Мече би хтело да измени свет медведа. Мече је својеглаво, знатижељно и срдито зато што не жели да робује устаљеном начину живота или зато што је оно попут детета које нема довољно знања и искуства, које још не познаје себе и своју околину па му зато треба помоћи да схвати свет који га окружује.

Како схваташ стих „месец обук'о чизмице жуте“? Може ли Месец да обује чизме? А ко може? Како схваташ стих „облаци обукли плаве капуте“? Чије особине имају Месец и облаци?

Обележите пишчев говор жутом бојом, оно што изговара мече плавом, мама што изговара црвеном, а бака зеленом бојом. Оно што сви изговарају подвучите наранџастом бојом и тај део сви у глас изговарате. Ученици читају песму по улогама.

1. Разврстај дате глаголе: обући, гледати, љутити се, ћутати, говорити, видети, радити, питати, пећи, спавати, рећи, забринути, узети.

Радња	Стање

2. Подвучи особине мечета: детињасто, знатижељно, сналажљиво, упорно, послушно, љуто, размажено, плашљиво, мудро, тврдоглаво, бесно, намргођено, својеглаво, добро.

3. Издвој све заједничке именице из песме. _____

4. Напиши глаголе супротног облика.

а) не спавам – _____ б) нећу – _____ в) нисмо – _____

смрека – високо дрво слично бору

част – честитост, поштење

васпитање – уљудно понашање

Наш крај и земља у којој су рођени наши преци и ми, наш дом, породица, наша школа и другови, пријатељи, језик којим говоримо и који нас спаја, како све то називамо једном речју? Како другачије можемо да је назовемо? Како се назива наша отаџбина? Осећање љубави према својој домовини назива се **родољубље** (патриотизам).

Љубивоје Ршумовић (1939–)

Један је од значајних песника за децу. Његове познате збирке песама су: „Ма шта ми рече“, „Хајде да растемо“, „Још нам само але фале“... Осим поезије и драма за децу, аутор је ТВ емисије „Фазони и форе“.

Шта значи бранити домовину? Зашто наш народ каже „свуда поћи, кући доћи“? Како се домовина брани реком? Зашто је песник рекао и рибом у води? Како се осећа риба у води, а како када није у води? А како се осећа птица када је у лету? Песник говори о лепоти природе и слободи. Како се домовина брани књигом? Како објашњавате да се домовина брани сестрином сузом и мајчином бригом? Песник говори о лепоти знања, осећања, части, лепоти рада и поштења. Које су лепоте наше домовине? Како се домовина брани лепим васпитањем? Песник каже да се домовина може бранити и у миру. Пушке и оружје је заменио лепотом живљења и свим оним што та лепота носи са собом. Који на чин одбране је бољи? На који начин ви исказујете љубав према својој домовини? Како бисте је ви бранили?

Родољубива (патриотска) песма је песма у којој се исказује љубав према домовини (отаџбини).

Штафетно читање песме.

1. Издвој из песме именице које означавају бића.

Именице (бића)

2. Издвој три описна придева из песме: _____

3. Напиши речи из песме које се римују.

а) реком – смреком	д) књигом – _____
б) води – _____	ђ) небу – _____
в) цветом – _____	е) лепотом – _____
г) цвету – _____	ж) знањем – _____

4. Подвуци једном линијом субјекат, а двама линијама предикат.

- а) Домовина се брани књигом. б) Смрека расте у слободи.

5. Од датих именица направи глаголе.

а) цвет – цветати	в) брига – _____	д) живот – _____
б) лет – _____	г) знање – _____	ђ) васпитање – _____

6. Пронађи три изреке мудрих људи о домовини.

луг – шумарак
коса луга – нагнута (коса) површина земљишта под шумом, шумица

жуборе поточићи
дечјег здравља – шум,

звук дечје граје кроз распетале воћњаке

јабучаре – воћњаци засађени јабукама

гај – мала шума

преља – жена која преде

сунчеве преље
испредају свилене
кончиће који висе са

грана – одсјај сунчевих зракова на лишћу

воденичица – мала воденица

воденичица јутра
меље звезде за златну
погачу дана – то зора

од сјајних звезда припрема осунчан, сјајан дан

слаткокљунац – онај који има диван глас, који лепо пева

у кљуну славуја,
свиће песма пролећа

– славујева пролећна песма, он тако заносно пева само у пролеће

цер – врста хрста

јасика – врста дрвета
сунце дарује јасике,
брезе, цериће и траву
минђушама од бисера

– то је оно преламање сунчевих зракова кроз капљице росе

детлић – шарена птица средње величине

са тврдом кљуном који удара у кору дрвета

било – пулс, откуцај срца

кљуца, кљуца детлић
твог била – као што

детлић што кљуца кљуном о кору дрвета, такви су откуцаји твога срца

трен – тренутак

Славуј је птица селица и птица певачица. Проводе зиму у Африци, а код нас долазе у априлу месецу. Славуј пева само у пролеће. Како разумеш „тепко другу без друга, а славују без луга“? Како разумеш поређење да за неког кажу „пева као славуј“?

Добрица Ерић (1936–)

Добрица Ерић је наш познати писац који и данас живи и ствара. Заљубљен је у своје родно место, Грузу, зато много воли да описује прелепе пределе из сеоске средине. Свим тим описима он богати своје песме. Да је успешан у томе, доказују нам бројне награде које стално добија.

I СЛАВУЈ ИЗ ГАЈА СУНЦЕ ПОЗДРАВЉА Шта значи стих да се славуј јавља у коси луга? Славуј је украс луга као што је шиала украс нашој коси. Лишће на гранама дрвећа делује у шуми као коса. Шта је плава бара из које је сунце изронило? Плава бара је небо, сунце се појавило на небу. Жубор потока подсећа на жагор деце. Како је приказан поточић? А како су описани јабучари? Чиме славуј из гаја поздравља сунце? Које годишње доба се помиње у песми?

II ЗАЉУБЉЕНИ СЛАВУЈ Шта су то сунчеве преље? Сунчеви зраци који се пробијају кроз гране дрвећа и остављају траг као нити, а сунце је округло као погача. Како схватате „златну погачу дана“? А зашто песник каже да воденичар јутра меље звезде за златну погачу дана? Сунце се рађа ујутру и испраћа звезде које су до тада сијале. Славују прија топло време и светлост, а то му управо сунце пружа. Зашто он уопште воли сунце?

III ДОЛАЗАК ПРОЛЕЋА Зашто се каже да у кљуну славуја свиће песма пролећа? Зашто песник каже да сунце жели да се претвори у тог слаткокљунаца? На који начин сунце дарује јасике, брезе и цериће? Шта представљају минђуше од бисера?

IV ПОЛЕТЕЋЕШ ИЗНАД ЛИВАДА Шта означава снег мирисних латица? Ветар носи латице које су беле и подсећају на снег. Шта ради детлић? Детлић је птица која кљуном куца дрво, као пулс. Пулс управо тако куца, равномерно, уједначено, без престанка. Шта су бела стада? Зашто песник каже да замислимо да имамо крила и да полетимо? Боље се са висине види природа и песник жели да видимо све оно што је он описао у песми.

Колико има строфа ова песма? Да ли имају једнак број стихова?

Штафетно читање песме.

1. Напиши умањенице.

Основно значење	Умањено значење	Основно значење	Умањено значење
сунце	сунашце	погача	
поток		син	
конац		ружа	
грانا		минђуша	
воденица		бисер	
звезда		ливада	
јелен		крило	

2. Напиши састав на тему „Замишљам да на трен имам крила“.

гледећи се –
гледајући се

нечувене –
незапамћене,
невиђене

лила – падала

благородне –
пријатне, киша
која прија земљи

надрастао –
растом, висином
претекао (некога,
нешто)

Маслачак је вишегодишња биљка која цвета од марта до маја јаркожутим цветовима. Расте на ливадама и травњацима. Познат је по својој лековитости. После сазревања, цветови дају лагано, карактеристично семе беле боје које разноси ветар.

Милован Данојлић (1937–)

Почео је рано, још у детињству, да пише песме. Објавио је прву књигу песама „Урођенички псалми“, а затим и друге: „Како спавају трамваји“, „Фуруница јогуница“ и многе друге. Поред писања песама, преводио је са страних језика на српски, а последњих година пише веома успешне текстове у листовима „Политика“ и „Борба“.

Како почиње ова песма? На коју врсту текстова вас подсећа почетак „био једном један...“? Шта мислиш, због чега песма подсећа на бајку? Где је на почетку песме маслачак, а где облачак? Колико су они удаљени? Мислите ли да је љубав између маслачка и облачка могућа? Зашто? На кога је писац у ствари мислио? Зашто је маслачак почео да вене? Како је облачак помогао? Да ли је могуће да је маслачак нарастао до дрвета? Зашто му је облачак толико помагао? Зашто је маслачак растао све до облака? Како је маслачак растао? Опиши пут његовог раста. Зашто је желео да буде са њим? Каква је била љубав између маслачка и облачка? На шта су они све били спремни због те љубави? Како су се жртвовали једно за друго? Да ли се овакве љубави могу видети у стварном животу? Наведи примере. Шта је победило у овој песми? У чему се све огледа љубав? Како ви показујете љубав према онима које волите?

Љубав увек побеђује. Љубав не познаје границе.

Које речи се римују у овој песми? Где се налазе речи које се римују? Да ли се у свакој строфи налазе на истом месту?

Штафетно читање песме.

1. Пронађи умањеницу у датој песми. _____

2. Одреди род и број придева.

а) бели (облачак) – мушки род, једнина

б) нечувене (врућине) – _____

в) благородне (кише) – _____

г) топле (кише) – _____

3. Напиши глаголе у свом основном облику.

а) био – бити

е) поче – _____

б) гледећи се – _____

ж) је лила – _____

в) почеше – _____

з) даваше – _____

г) воле – _____

и) растао – _____

д) дођоше – _____

ј) ишао – _____

ђ) притрча – _____

к) дотакао – _____

4. Напиши најмање два стиха о љубави.

проход'о –
проходао

ал' – али

1. Од речи цвет направи што више нових речи и напиши их на латицама.

Бранко Миљковић (1934–1961)

Његове најпознатије збирке песама су: „Узалуд је будим“, Ватра и ништа“ и друге. Народни музеј у Нишу чува целокупну његову заоставштину.

Већ у првој строфи се појављује се стих којим започиње свака строфа. Који је то стих? Какав је тај цвет? Због чега се у песми каже малени цвет? Шта тај цвет не зна? Шта тај цвет врло добро зна? Да ли цвет може да проговори? А ко може? Које су сличности између детета и цвета? Да ли цвет може да прохода? А ко може? У песми се говори да цветић већ врло добро зна да се храни светлошћу, ваздухом и водом. Шта можемо да закључимо? Да ли цвет као и дете окренуто себи и својим предиспозицијама у животу које му је природа омогућила? Уме ли цвет да чита и пише? Да ли су то вештине једног цвета? Па ко то уме? Шта је цвету неопходно за живот и одакле то добија? Зашто се у песми говори о цвету, а уствари о детету? Како схватате стих да је врло малени цвет схватио тајне сунца? Зашто је песник одабрао цвет да би рекао нешто о детету? Какви би вртови, паркови, куће били без цвећа? Какав би свет био без деце?

И цвету и детету су потребне нежности, пажња, љубави.

У неким речима је изостављено слово, па се уместо слова користи апостроф. **Апостроф** је знак (') и значи да је на том месту изостављено слово. *проход'о – проходао ал' – али*

Штафетно читање песме.

2. Напиши шест описних придева за именицу цвет.

а) _____ в) _____ д) _____
б) _____ г) _____ ђ) _____

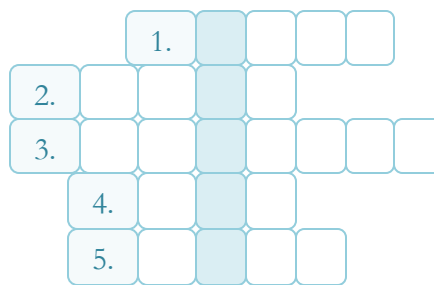
3. Подвучи женска имена која су настала од назива цветова: Љиљана, Јаблана, Весна, Јасмина, Ружица, Јелена, Даница, Јоргованка, Божана, Светлана, Цвета, Борика, Ива, Гроздана, Јела, Босиљка, Јагода, Ђурђевка, Малина, Дуња, Невена, Виолета, Ковиљка.

4. Објасни у неколико реченица изреку „Деца су украс света“.

догегају се –
долазе, појављују
се

1. Реши укрштеницу.

1. Велико, плаво, слано је ...
2. Веће насељено место је ...
3. Велико, веће и ...
4. Помоћу њега гледамо свет је ...
5. Мушки родитељ је ...

Мирослав Антић (1932–1986)

Познат је и по надимку Мика. Рођен је у Мокрину. Био је српски песник, али пре него што је постао познат бавио се разним пословима – био је морнар, радио у луткарском позоришту, бавио се сликарством, новинарством и филмом. Песник који је својом поезијом оставио неизбрисив траг. За многа дела добио је многобројна признања, међу којима су две „Невенове“ награде, Награду за животно дело у поезији за децу, Орден заслуга за народ и друге. Посебно је позната његова збирка за децу „Плави чуперак“ која је доживела многа издања и велике похвале. Неке од песама које је написао: „Плава звезда“, „Шта је највеће“, „Најљубавнија песма“, „Досадна песма“ и друге.

Какво је небо? Може ли небо стварно да стане у свако око? Зашто онда песник преувеличава када каже да небо може да стане у свако око? Да ли је око стварно веће од града и брега? Зашто? Ако се око пореди са предметима и бићима по величини, да ли то значи да је тата највећи? Може ли у око да стане сто милиона звезда? Могу ли бродови да плове, другови да трче? А могу ли путеви да сврате? Могу ли аутобуси да дојуре? Могу ли куће и тргови да се гегају? Ко се гега, ко јури? Песник оживљава путеве, куће, тргове, саобраћај и појачава свој емотивни однос према стварима и појавама које сагледава. Да ли око може да се пропешачи, оплови и облети? Како разумете ове стихове? Може ли мама да дошета у око? Како разумете овај стих? Да ли у оку стварно има места за небо, за птице и мора широка? Да ли се у последњим стиховима стварно мисли на физичку величину? Величина ока нараста до бескраја тј. нема краја ономе што се оком може сагледати. Шта је веће од ока? Зашто је мама већа од ока? Колика је љубав детета према мајци ако је око бескрајно, а мајка је већа од оба ока?

Мајка заузима највише места у оку јер љубав према њој потискује све друго чему се дивимо. Она окупира сва наша чула. Љубав детета према мајци је бескрајна.

Поређење је стилска фигура и означава упоређивање предмета, појава и бића. Упоређивање се врши по некој заједничкој особини. Састоји се од три речи:

а) Реч која се пореди;	<i>око</i>
б) Реч <i>као</i> ;	<i>као</i>
в) Речи са којима се пореди.	<i>стотина мора</i>

Штафетно читање песме.

2. Издвој глаголе у одричном облику: _____

3. Објасни изреку „далеко од очију, далеко од срца“.

Народна песма је песма која нема познатог аутора. То су песме које су настале у народу, али их није смислио народ као маса, већ истакнути појединац који су је преносили с генерације на генерацију. То је песма са пуно емоција, сликовитих израза која описује свакодневне догађаје. У народним лирским песмама опевају се сва људска осећања: срећа, туга, радост, жалост. Вук Стефановић Караџић лирске песме је назвао женским песмама, зато што су их певале младе жене и девојке и зато што се у њима, као што је речено, опевају осећања.

Обичајне песме

- Сватовске песме се певају на свадбама и певају о свим о фазама сватовске свечаности.
- Здравнице су песме које се изговарају на разним свечаностима и одају почаст домаћину.
- Успаванке су песме којима мајке успављују своју децу, желећи има миран сан.
- Тужбалице (нарицаљке) су песме у којима се изражава жалост за умрлим особама и исказују тугу.

невен – лековита
биљка
млада – невеста
бабо – отац

Сватовска песма

Ој, невене, мој невене,
благо томе ко те бере!
И ја бих те млада брала,
али сада немам када.
Ја се млада на пут спремам,
туђе дворе дрворовати,
туђа баба бабом звати,
а свога ћу помињати...

Шта су сватовске песме? За чим жали будућа млада?
Зашто нема времена да бере невен? На какав пут се спрема?
Зашто ће туђе дворе дрворовати? Ко ће јој бити туђи бабо?

повила – савила

Паде листак наранче

Паде листак наранче
усред чаше јуначке.
Да је знала наранча
да је чаша јуначка,
врхом би се повила,
па би чашу попила.
И око и чело -
све вам, браћо, весело.

Шта су здравнице? Кога су некада називали јунаком? Које врлине има јунак? Зашто би наранча пожелела да пије из чаше јуначке? Може ли наранча да пије из чаше? Ко може? Ко се заправо повија својим врхом пред јунаком? Којој врлини се наш народ дивио? Које се неко овом песмом обраћа? Кога назива браћом? Шта им жели? Зашто је јунаку потребно добро око и чело?

санак – сан
данак – дан

Иде санак уз улицу

Иде санак уз улицу,
води Павла за ручицу.
„Ајде, Павле, злато моје,
тебе лепи санак зове.
Ти ми заспи, драго дијете,
ти ми заспи слатки санак,
све док буде бијели данак!”

Шта су успаванке? Да ли може сан да иде уз улицу? Ко може? Ко води Павла за ручицу? Како му тепа мајка? Какав санак зове Павла?

призивљем –
дозивам
затрњене –
непроходне,
зарасле у трње
вазда – узалуд

Тужбалица

Ево данас треће јутро,
зло ми јутро!
Да те зовем и призивљем,
сине Вуко!
Испред куће затрњене,
ух, ми вазда!
Не би ли ми долетео, мој соколе.

Шта су тужбалице (нарицаљке)? Ко зове сина? Зашто је овој мајци зло већ треће јутро? Зашто каже да јој је кућа зарасла у трње? Зашто јој је све узалуд? Са ким пореди мајка сина? Која је њена жеља?

1. Реши асоцијацију.

СТИХ

СТРОФА

РИМА

ЗБИРКА

ПЕСНИК

Позив

Поштована децо!

Овај дивни, овај страшни брод зове се
САНГЛБАНГЛТИНГЛТАНГЛРОД!

Капетан му је

Христифоријуса Колумбуса унук
или неки мало даљи род.Министарство морнарице наредило
је:За морнара на тај диван брод могу да
приме

само оног ко му брзо изговори име.

И онда може да се пење на катарку,
да плови смело за Африку жарку,
може да пуши лулу колико хоће,
да једе банане и друго хавајско воће
и да се прави важан као неки капетан
Кук!

Пронађи у песми назив брода и подвуци га. Какав је то назив? Шта је необично у вези са њим? Да ли су такви називи уобичајени у свакодневном животу? Како ти замишљаш тај брод? Какав је брод на који су деца позвана? Куда он води? Шта је све на њему дозвољено? А где је још деца све дозвољено? Шта не зна за границе? Пронађи у песми како се бирају морнари за овај брод. Шта је ту необично? Шта мислиш о задатку који морнари морају да испуне да би били примљени на брод? Пронађи у песми део који говори о томе шта све може да ради морнар на броду. Шта је у њима необично? Пронађи на почетку песме коме је она упућена и подвуци. Зашто се песма зове „Позив“? На шта она позива?

Да ли ми верујетеУмивао се један дечко
свакога дана, без престанка,
па су му уши расле, порасле,
па му је кожа постала танка.

– Да ли ми верујете?

Мајка је стално викала: „Доста!“

ал' он је хтео, он је хтео ...

Умивао се сваког дана
па се одједном разболео.

– Да ли ми верујете?

Дошао један лекар строг
па каже:– Тако ми прелука мог,
вода је крива.

– Забрањујем му да се умива!

– Да ли ми верујете?

Како изгледа дечак из ове песме? Зашто му се то догодило? Шта је ту необично? Због чега је постао такав?

Пронађи и подвуци у песми оно што дечакова мама и лекар говоре дечаку. Шта му је мајка говорила? Да ли је била у праву? Зашто? Шта је лекар рекао и саветовао дечака? Да ли је тај савет добар? Зашто?

Шта је ту чудно? Какав је лекар који у песми лечи дечака? Како би требало да изгледа и да се понаша строг лекар? Шта би се догодило када би људи престали да се умивају? Да ли је песник био озбиљан? Како то знамо? Шта нам се поручује том реченицом која се понавља?

2. Прочитај још две песме Душана Радовића.

Министарство морнарице –
врховна управа за
морнаре и
њихове пловидбе
катарка –
гвоздени или
дрвени стуб на
броду на коме се
разапиње једро

лула – справа
која се користи за
пушење дувана

побратим – особа која ти много значи и цениш је као брата, али нисте у крвном сродству

беседио – говорио, држао говор

Дмитров данак – дан Светог Димитрија

(Митровдан), слави се 8. новембра

крсно име – слава, име које добије човек на крштењу

дочекања – гошћење, примање некога ко долази у посету, обично лепо, срдечно и свечано

ђаконије – најбоља јела, посланице

беже (бег) – господар, богаташ у доба Турака

нечовештво – нечовечан, бездушан поступак, зао чин, недело

вели – каже **гад'** – гади

чаршија – трговачки део града

покројих – сашијем, скројим

скерлет – скупоцена црвена тканина

јед'те – једите **хазна** – имање, благо, богатство

мећеш – стављаш **трпеза** – сто на коме је сервирана разноврсна храна

заметнули – стекли, прикупили

астал – сто

Марко Краљевић је био син краља Вукашина Мрњавчевића, који је погинуо у Маричкој бици у 14. веку од стране Турака. Као његов наследник, морао је да призна турског владара за свог господара и да ратује за њега и био је турски вазал. Према народним песмама, Марко Краљевић је заштитник слабих и нејаких. Он је човек натприродне снаге и изузетне храбрости. У свим песмама о Марку Краљевићу помиње се и његов коњ Шарац, који му помаже у борби. Од оружја је носио буздован. Приче говоре и да је Марко Краљевић живео наводно триста година. Изгубио је живот у бици на Ровинама, а пре битке се молио Богу за српски народ и ту се понео као прави хришћанин. Молио се Богу да изгуби живот и да хришћани победе.

Епика је књижевни род који обједињује епска дела у стиховима (епска песма) и у прози (роман, приповетка, новела, бајка, басна). **Епске народне песме** су песме које певају о јунацима и њиховим подвизима и бојевима. Вук Стефановић Караџић их је бележио и назвао их „јуначким, мушким“ народним песмама. Народне песме су певали гуслари.

Ко су главни ликови ове песме? Кога позива бег Костадин у госте? Због чега га позива? Која је то слава? У ком годишњем добу се слави? Због чега се у песми каже крсна слава? Шта је крст за хришћане? Какав дочек обећава бег Костадин Марку? Шта Марко Краљевић подразумева под нечовештвом? На какав начин се бег односи према сиротињи и својим родитељима? Како према њима поступа? Колико нечовештава је учинио Марко код бега Костадина? Које је прво нечовештво бега Костадина? Како он поступа према два сиротицама? Због чега их он тера од трпезе? Како поступа Марко Краљевић према сиротицама? Где их одводи? Где их, тако лепо обучене, шаље? Како их бег дочекује? Зашто је бег променио мишљење? На основу чега сада бег мисли да су они постали господа? Које је бегово друго нечовештво? На основу чега бег одређује где ће ко да седи за славском трпезом? Како изгледају стари господари? Како су обучени? Како изгледају нови господари? Шта подразумева доња трпеза? Кога бег ставља да седне тамо? Због чега? Кога ставља да седне у горњу трпезу? Које људе више цени? Које је треће нечовештво? Како бег поступа према својим родитељима? Због чега их нема за столом? Које нечовештво је највеће за вас? Зашто бег не реагује на Маркове оптужбе? На чију страну се ставља народни приповедач?

Не гледај на људски изглед, већ поштуј све људе. Одело не чини човека. Поштуј и оне који више нису моћни. Моћ и богатство су пролазни, а богатство у човеку је вредније од злата. Поштуј родитеље своје. Доброта је највеће богатство.

Колико слогова има у једном стиху? Епске песме су дуге, имају фабулу и писане су у десетерцу. **Фабула** је повезаност догађаја са местом, временом и ликовима. Имају је само епске песме и проза. **Десетерац** је стих од десет слогова.

Пишчеве говор подвучи жутом бојицом, говор Марка Краљевића плавом, а бега Костадина зеленом бојицом. Читање песме по улогама.

1. Разврстај у свеску особине Марка Краљевића и особине бега Костадина.

зао, праведан, храбар, избавитељ, себичан, нечовечан, великодушан, добар, скроман, неустрашив, искрен, неискрен, користољубив, циција, племенит, поштен, брижан, мудар, безосећајан, цени богатство, гади се сиротиње, поштује старије, сноб, понижава сиротињу, цени родитеље, заштитник слабих и нејаких

авлија –
двориште

чобанин –
пастир, чувар
домаћих
животиња

1. Напиши имена животиња како су приказане у баснама.

Прождрљив као вук.	Лукава као	Паметна као
Умиљато као	Вредан као	Веран као
Плашљив као	Тврдоглав као	Досадна као

Басне су кратке приче у којима су главни јунаци животиње које својим особинама приказују људе. Иза животиња се крије одређени тип људи. У баснама је вук приказан као прождрљив, а јагње као умиљато. **Народне басне** немају познатог аутора и кажемо да их је народ створио. Наше народне басне први је сакупио и записао Вук Стефановић Караџић. Познати баснописци су: Езоп, Жан де Лафонтен, Доситеј Обрадовић.

Који се ликови појављују у басни? О коме се говори у овој басни? Зашто је вук отишао код јагањаца? Где су се налазили јагањци? Зашто није могао да уђе вук код јагањаца? Којим речима се вук обраћа јагањцима? Шта је од њих тражио? Зашто се он њима обраћа речима: „О, јагњићи, моји младунчићи“? Зашто је вук био љубазан према јагањцима? Мислите ли да је вуку стварно запала кост у грло? Да ли су му јагањци поверовали? Зашто? Како му јагањци одговарају? Да ли су јагањци стварно мислили да позову чобане да изваде вуку кост? Вук им се обраћа шаљиво, духовито, љубазно, али да ли се он заиста шали са њима? Да ли је успео да их превари? Ко је њега надмудрио? Да ли би стварно јагњад помогла вуку да је двориште било отворено? Зашто? Да ли су хтели да позову чобане да би стварно помогли вуку? Шта су они тим својим поступком урадили? Вук је побеђен захваљујући домишљатости јагњића. Размислите како су могла да се одвијају дешавања да су јагњад поступила на неки други начин? Шта је стварно, а шта је измишљено у овој басни? Какав је човек описан у овој басни кроз лик вука? Какве људе представљају јагањци из ове басне?

Свака басна има **поуку (наравоученије)**. Поука је поучан савет којим се учимо нечему корисном. Често је поука дата као пословица.

Сналажљивост и мудрост решавају многе проблеме. Не веруј свакоме. Мудрост се може извући и из невоље. Вук не вије што је меса гладан, него вије да дружину свије.

Подвучи жутом бојицом пишчев говор, вуков говор плавом, а говор јагњића зеленом бојом. Читање басне по улогама.

2. Подвучи све особине вука: халапљив, лукав, прождрљив, паметан, домишљат, умиљат, гладан, насилан, безобзиран, миран, крволочан, нејак, опак, вредан, злобан, лењ, пажљив.

3. Напиши речи супротног значења.

- а) паметан – _____ г) гладан – _____ е) лењ – _____
 б) јак – _____ д) насилан – _____ ж) пажљив – _____
 в) миран – _____ њ) безобзиран – _____ з) добар – _____

4. Објасни и напиши у свеску укратко следеће тврдње.

- а) Вук длаку мења, али ћуд никада.
 б) Вук у јагњећој кожи.
 в) Ако си ти вук, нисам ни ја ћук.
 г) Да буде вук сит и да су овце на броју.
 д) Гладан као вук.

утврде – одреде

рок – временско
трајање

задрема – заспи

без предах –
без одмора

1. Заокружи тврдње црвеном бојом које важе за корњачу, а плавом које важе за зеца.

- a) Ходи по гори, плови по води, а из куће не излази.
- б) Ова животиња је у цртаном филму била Душко Дугоушко.
- в) Дуге уши има, добро чује њима. Мрква му је посласаница и има крзно меко.
- г) Ова животиња је у цртаном филму била Витез Која.
- д) Дугачке уши има, ноге хитре, јер ловац кад у шуму ходи њега тешко улови.
- ђ) Као витез, стално оклоп носи, споро, али сигурно кроз живот ходи.

Езоп (620–560. година пре нове ере)

Рођен је у Старој Грчкој и најпознатији је баснописац у своје време. Он се кроз басне подсмевао владарима и исмевао је глупост, похлепу и злобу. Доситеј Обрадовић је превео његове басне. Најпознатије басне су: „Вук у овчијој кожи“, „Лисица и гавран“, „Мрав и цврчак“ и многе друге.

Који су ликови у овој басни? У чему су се такмичили зец и корњача? Где се одвија трка? Шта су се корњача и зец договорили? Шта вам је ту чудно? Зашто зец каже да је рођени тркач? Чеге је он свестан? Шта је зец у току трке урадио? Чеге је корњача свесна? Зашто се она такмичи са зецом, иако је знала да је он јако брз? Како се корњача понаша? Како је корњача трчала? Како је успела да га претигне? Ко је победио? Зашто је корњачина победа заслужна? Шта је њу терало да она не одустане? Зашто је зец изгубио? Какав је зец? На кога се односе те особине? На који начин зец у правом животу може да се хвали? Ко се онда хвали у правом животу, ако то није зец? А корњача? Каква је њена снага и упорност? На кога вас она подсећа? Шта људи треба да ураде да би били успешни? Како треба да се понашају кроз живот? Шта је оно што људи не би требало да раде у животу?

Басне су кратке приче у којима су главни јунаци животиње које својим особинама приказују људе. Свака басна има **поуку (наравоученије)**. Поука је поучан савет којим се учимо нечему корисном. Често је поука дата као пословица.

Препричај басну усмено.

2. Подвуци поуке ове басне.

Никога не треба потцењивати. Уколико си лењ, не вреди ти то што си талентован. Ко ради, не боји се глади. Договор кућу гради. Ако вредно радиш, много ћеш постићи. **Не веруј свакоме.** Упорност побеђује. Никад не одустај. Тиха вода, брег рони. Прати своје снове и буди упоран да би ти се остварили. Боље слеп очима, него слеп памећу. Преко прече, наоколо ближе. Прво скочи па реци хоп. На муци се познају јунаци. Ко се труди тај и успе. Упорност и стрпљење помажу раду. Испеци па реци.

3. Подвуци особине корњаче: спавалица, спора, храбра, хвалисава, мудра, издржљива, опуштена, сигурна у себе, вредна, самоуверена, радна, лења, упорна, марљива, брза.

4. Издвој од датих особина три које су исте или сличне по значењу.

5. Напиши састав на тему „Преценио/ла сам себе“.

старица – старац, стар човек

врдне – покрене, помери

пушкет – стара мера за дужину

науми – намери

чистота – поштење, честитост

калуђер – монах који живи у манастиру

отац – у овој причи значи калуђер, свештеник,

претурили преко главе – имају искуство

чељад – деца, укућани

махнит – луд, бесан

од немила до недрага – ићи на све стране безуспешно тражити савет, помоћ

недраг – који некоме није драг

духовник – свештеник

Растко Немањић је рођен у 12. веку у Расу, месту код Новог Пазара. Био је као најмлађи син жупана Стефана Немање и Ане. Има два старија брата, Вукана и Стефана и неколико сестара. Млади принц Растко се кришом замонашио у Грчкој, на Светој гори и добио је име Свети Сава. И његови родитељи су се замонашили. Његов отац је добио име Симеон, а мајка Анастасија. Био је оснивач српске цркве, просветитељ и први познати српски писац који је описао живот свога оца. Умро је 27. јануара почетком 13 века. Овај датум се прославља као школска слава данас.

Народна прича говори о односима међу људима, у породици и заједници. Имају намеру да поуче и усмере како се живи. Народне приче су написали непознати талентовани појединци. Вук Стефановић Караџић је сакупио и записивао народне приче.

Шта је богат сељак потражио? Шта му је недостајало? Где се он упутио?

I СРЕЋА ЈЕ У РАДУ Кога је срео богат сељак? Како му се сељак обратио? Какав одговор је очекивао? Зашто се није задовољио овим одговором? Како разумеш да је срећа у раду?

II СРЕЋА ЈЕ У РЕДУ Како се обраћа сељак другом мудрому старцу? Зашто се није задовољио ни овим одговором? Како разумеш да је срећа у реду?

III СРЕЋА ЈЕ У ПОШТЕЊУ Шта је упитао сељак трећег старца? Зашто се намргодио? Како разумеш да је срећа у поштењу?

IV СРЕЋА ЈЕ У ДОБРОМ ЗДРАВЉУ Колико дуго је богати сељак ишао до четвртог старца? Како је разумео следећи савет? Како разумеш да је срећа у добром здрављу?

V СРЕЋА ЈЕ У МИРНОМ, ЛЕПОМ И ЗАДОВОЉНОМ ЖИВОТУ Који одговор је добио од петог? Како разумеш да је срећа у мирном, лепом и задовољном животу?

VI СРЕЋА ЈЕ У УМЕРЕНОСТИ И ЧИСТОТИ Шта је очекивао да му ови старци покажу? Зашто и после шестог одговора није био задовољан? Како разумеш да је срећа у умерености и чистоти?

Кога је најзад срео? Какав одговор му је дао Свети Сава? Зашто му је Свети Сава рекао да ће пронаћи срећу у себи самом? Шта је богати сељак схватио? Зашто је одустао од даље потраге за срећом и вратио се кући? Шта је увео када се вратио кући? Како разумеш да му је кућа пропевала? Какав је сељак савет делио осталим људима? На чему се захвалио сељак Светом Сави? Да ли је на крају послушао савете мудрих старца? Зашто?

Ова народна прича је легенда. **Легенда** је краћа занимљива народна прича чији лик је историјска личност често приказана и са натприродним моћима.

Препричај укратко ову народну причу.

1. Разврстај следеће пословице на оне које говоре о раду, здрављу, поштењу и срећи.

Ко ради, не боји се глади. Ако поштено живиш, не брини се о речима. Оно што у себи носи поштење, јаче је и од самог закона. Свако вреди док ради. Срећан човек је као Сунце, где год иде осветљава. Најсрећнији је човек који је учинио срећнима највише других људи. Наше здравље је у нашим рукама. Здрав просјак је срећнији од болесног краља. Где је стида, ту је и поштења. Калуп среће човек држи у својим рукама. Здравље је највеће богатство. Здравом човеку је и сув хлеб слadak.

Пословице о раду	
Пословице о здрављу	
Пословице о поштењу	
Пословице о срећи	

2. Напиши пет примера шта је за тебе срећа.

свирепи –
окрутни

Северац –
северни ветар,
хладан ветар који
се осећа највише
у Војводини

препирали –
свађали се

друм – пут

сручим – нагло
се спустим

проклињао –
осуђивао

немоћ – слабост

милошћ – добро,
племенито дело

1. Заокружи слова испред загонетке жутом бојицом чије решење је Сунце, а плавом бојицом загонетке чије решење је ветар.

- а) Људе грејем – пећ нисам, светлост дајем – светло нисам.
б) Бије те, а не видиш га.
в) Свему свету један тањир доста.
г) Једна грудва воска – целом свету доста.
д) Нема уста, а звижди. Нема ноге, а јури. Нема руке, а стабло тресе.
ђ) Оца нема, мајку нема, а свако јутро се рађа.
е) Увек дођем са неке стране, носим лишће, ломим гране.
ж) На плавом тигању јаје на око и гледа нас одозго као соко.

Народна приповетка говори о једном догађају из живота главних јунака (главног јунака). Народне приповетке су написали непознати талентовани појединци. Вук Стефановић Караџић је сакупио и записивао народне приповетке.

Ко се у овој приповеци препире? Шта је предмет препирке? Шта је у овој причи необично? Како су Северац и Сунце одлучили да одмере снагу? Који је заједнички циљ ветра и Сунца? Шта нуди ветар за остварење тог циља? Шта нуди Сунце? Како је ветар испробао своју снагу на путнику? Шта је Северац постигао таквим понашањем? Како се путник бранио од ветра? Које особине су путнику помогле да победи снагу ветра? Шта је Сунце урадило за путника? Зашто је путник тада скинуо свој огртач? Ко је у овом надметању победио? Зашто? Народни приповедач понекад стварима и појавама приписује људске особине и понашања. Ко је у приповеци хвалисавац, ко љутица, а ко добричина? Какав је Северац? Какво је Сунце? Подвуци у приповеци реченицу за коју мислиш да је порука овог текста и објасни је. Благост и упорност могу да победе силу. Упорност и издржљивост надјачавају моћ и снагу. Тиха вода брег рони. Лепа реч и гвоздена врата отвара. Ко доброту сеје, љубав жање.

Зашто су великим словима написане именице Северац и Сунце? **Северац** је назив ветра, представља властиту именицу и зато се пише великим словом. Када **Сунце** означава небеско тело, представља властиту именицу и пише се великим словом. Када **сунце** има значење светлости или значење сунчевих зрака, представља заједничку именицу и пише се малим словом.

Подвуци црвеном бојицом пишећем говор, жутом говор Сунца, а плавом бојицом говор ветра. Читање приповетке по улогама.

2. Разврстај дате особине: свиреп, добар, благ, смирен, љутит, бесан, силан, мио, скроман, важан, добродушан, стрпљив, злобан, хвалисав.

Особине Сунца	

Особине Северца	

3. Разврстај дате глаголе: препирати, проклињати, дувати, огрејати, беснети, јахати, скинути се, љутити се, осушити се, насмепити се, бацати, обући се, увијати, одлучити.

Радња	

Стање	

Збивање	

варош – мањи град

момчић – дечачић

рекне – рече

јашиш – јашеш

посади – стави, постави

на њ – на њега

шћера – отера

сриједи – средини

обале – оборе

стражње – које су позади

колац – дрвена мотак заштиљена са стране

међу се – између себе

већма – више

дријешити – одвезивати

'оће – хоће

отиђу – оду

1. Препиши правилно следеће пословице.

- а) слушај, главом, својом, али, Савет, мисли – _____
 б) људи, ћуди, толико, Колико – _____
 в) угодити, не, Целом, можеш, свету – _____
 г) своје, људе, и, И, послушај, имај, памети – _____
 д) који, оном, за, Тешко, памећу, тућом, иде – _____
 ђ) којој, суди, село, Тешко, кући – _____

Народна приповетка говори о једном догађају из живота главних јунака (главног јунака). Народне приповетке су написали непознати талентовани појединци. Вук Стефановић Караџић је сакупао и записивао народне приповетке.

Где се одвија радња? Како су се враћали отац и син из вароши? На кога су наишли? Шта им је рекао пролазник? Зашто се он не слаже са тим да отац јаше, а син да иде пешке? Шта је отац урадио? Кога је даље срео? Шта је мислио други човек? Како он посматра ситуацију да син јаше, а отац да иде пешке? Шта су затим урадили отац и син? Какво је мишљење трећег човека? Због чега је љут? Шта мислите о речнику који користи трећи пролазник? Шта је пролазник мислио кад је рекао „два матора магарца“? Како настављају пут? Шта им је рекао четврти човек? Зашто је отац још једном променио одлуку? Зашто отац изненада доноси нову одлуку? Како на њега утичу подсмех и чуђење других људи? Како су јахали на почетку? Како на крају настављају пут? Зашто су се вратили у положај као на почетку? Зашто је отац слушао људе? Можемо ли да оправдамо његове поступке? Зашто се свету не може угодити? Ко је тај свет? Шта можемо да закључимо из очевих поступака? Шта можемо да закључимо из понашања људи које су сретали на путу до куће? Шта народни приповедач мисли тиме „... а људи нека говоре шта има драго“?

Ко сваког слуша – зло чини, ко никог не слуша – још горе.

У неким крајевима (у Босни и Херцеговини и Црној Гори) где се говори српским језиком у појединим речима се уместо **е** изговара **ије** или **је**. *дете – дијете млеко – млијeko*

Препричај укратко народну приповетку.

2. Разврстај особине оца, сина и пролазника: неодлучан, ћутљив, равнодушан, наметљив, знатижељан, послушан, површан, стрпљив, правичан, поштен, наиван, лакомислен, неваспитан, попустљив.

Особине оца	
Особине сина	
Особине пролазника	

3. Напиши дате речи како се у нашем крају изговарају.

- а) свијет – свет
 б) пјешнице – _____
 в) дијете – _____
 г) лијепо – _____
- д) сриједи – _____
 ђ) смијати – _____
 е) дријешити – _____
 ж) најприје – _____

4. Напиши састав на тему „Погрешно/ла сам јер нисам мислио/ла својом главом.“

Народне бајке су књижевна дела и немају познатог аутора. Написао их је талентовани појединац и преносиле су се са колена на колена усменим путем, причањем. Наше народне бајке први је сакупио и записао Вук Стефановић Караџић.

Одлике народних бајки

1.	Време и место нису одређени.	5.	Ликови немају имена или су именовани преко особина или изгледа.
2.	Имају срећан крај, добро увек побеђује.	6.	Уплетена су натприродна и чудесна бића.
3.	Помињу се често бројеви 3, 5, 7, 9, 12.	7.	Има фантастичних, нестварних мотива (отмица девојке, спасавање девојке).
4.	Главни лик је увек људско биће.		

I ОТМИЦА ДЕВОЈКЕ Колико синова је имао цар? Како је цар чувао своју ћерку? Ко је отео девојку?

II ПОТРАГА ЗА СЕСТРОМ Колико су браћа тражила сестру? На шта су браћа наишла? На који начин ће се попети на чардак?

III ХРАБРОСТ НАЈМЛАЂЕГ БРАТА Ко се попео на чардак? Какав је он? А каква су старија браћа? Шта се у овој ситуацији очекивало од старије браће? Шта је најмлађи брат затекао када се попео на чардак?

IV НАЈМЛАЂИ БРАТ УБИЈА ЗМАЈА А шта му је сестра рекла када га је видела? Зашто му је рекла да иде? Где га је све ударио? Шта је змај рекао када га је ударио у главу? После ког ударца је змај убијен?

V ОБИЛАЗАК СОБА НА ЧАРДАКУ Где сестра одводи брата? Шта се налази у собама? Какав је коњ у првој? Какав у другој и трећој соби? Шта ради девојка у првој соби? А у другој и трећој?

VI ЉУБОМОРА СТАРИЈЕ БРАЋЕ Зашто су старија браћа била љубоморна? Какву заверу су сковали против свог најмлађег брата? Шта мислите како би реаговали да су видела живог змаја?

VII ОСВЕТА НАЈМЛАЂЕГ БРАТА Шта је најмлађи брат урадио када је сазнао да му се браћа жене? Како је казнио најстаријег брата? Како је казнио другог брата? Чобанче?

VIII НАГРАДА ЗА НАЈМЛАЂЕГ БРАТА Како се бајка завршава? Како су кажњена старија браћа, а како је награђен најмлађи брат?

Учини добро – не кај се, учини зло – надај се. Како сејеш, тако и жањеш. Ко другоме јаму копа, сам у њу упада. Од зле ћуди нема већег зла на свету. У лажи су кратке ноге. Ко доброту сеје, љубав жање. На делу се човек познаје.

Препричај бајку усмено.

1. Разврстај особине ликова.

издржљив, похлепан, кукавица, пакостан, досетљив, сналажљив, издајница, послушан, прибран, лукав, подмукао, незасит, лакомислен, храбар, племенит, улизица, немилосрдан, одважан, самоуверен, преварант, љубоморан

Особине млађег брата

Особине старије браће

2. Писмено препричавање бајке по датим логичким целинама.

чардак – већа вишеспратна кућа, дворац
изиђе – изађе
допусти – дозволи
у један мах – у том тренутку
шчепи – зграби
рекну – кажу
отиду – оду
на њ – на њега
опута – танка кожна врста којом су оплетени опанци
притврдивши – учврстивши
метнуо – ставио
буздован – батина с дебелим, окованом главом, оружје у стара времена
стури – гурну
крилатаст – криласт, који има крила
бран коњ (вранац) – коњ црне длаке
јасле – преграда у стаји у којој се стоци ставља сено
такум – коњска опрема (узде, узенгије, седло)
ђогат – коњ беле длаке
кулаш – риђаст коњ
ђерђеф – оквир преко којег је затегнуто платно које се везе
тепсија – посуда за пите
квочка – кокошка
змај – натприродно биће
грозница – повишена температура
избавио – спасио, ослободио
претметнуо – преврнуо
ђипе – нагло скоче

белутак – бели камен

руменкасте – црвенкасте

вир – водени вртог, најдубље место у реци

штука – врста речне рибе

хитро – брзо

шљокица – светлוצави украс

седефастим – слично седефу

каһиперка – женска особа која се много кити и улепшава

пастрмка – врста речне рибе

греч – врста речне рибе

седеф – блистави унутрашњи слој љуштуре неких шкољки и пужева

и служи за украшавање предмета

влакна – кончићи, танке нити

лика – танки слој дрвета који се употребљава за плетење корпи

пренеражене – зачуђене

хитајући – журећи

1. Реши загонетке.

а) Маказе има, кројач није. У води живи, риба није. Оклоп носи, војник није. (_____)

б) Користи иглу, конач, маказе и машину и пије одевне предмете по мери. (_____)

в) Црна кера за собом бело прево вуче. (_____ и _____)

Десанка Максимовић (1898–1993)

Рођена је у Рабровици код Ваљева. Била је српска песникиња, професорка књижевности и чланица Српске академије наука и уметности. Неке од њених најпопуларнијих песама су: „Предосећање“, „Стрепња“, „Пролећна песма“, „Опомена“, „На бури“, „Тражим помиловање“ и „Покошена ливада“. Била је препознатљива по шеширима које је волела да носи.

I ЧУВЕНИ КРОЈАЧ Где живи Рак Кројач? По чему је он био чувен? Шта Рак Кројач представља за становнике реке? Које је рак кројач желео да пренесе своје умеће? Како је рак њих уводио у посао? Шта их је учио? Шта је тиме желео да постигне?

II ПРИПРЕМЕ ЗА ЗАБАВУ Ко су биле муштерије Рака Кројача? Шта од рака траже његове муштерије? Какве су биле њихове жеље? Како је рак одреаговао на њихову молбу и жеље? Зашто? Који алат је њему највише помогао док је шио? Какве су биле маказе?

III НАБАВКА МАТЕРИЈАЛА Како су рачићи помагали оцу у послу? Које материјале су набавили? Шта су радили становници морског дна припремајући забаву? Ко је чинио групу свирача на забави? Зашто и по чему су оне карактеристичне?

IV НЕСТАНАК РАКА КРОЈАЧА Ко је пореметио забаву у реци? Због чега су деца ловила ракове? Како је било рачићима? Чеге су се они бојали? Која је била реакција рибица? Да ли је њихова жалост искрена? За чим су жалиле?

V ПОВРАТАК РАКА КРОЈАЧА На који начин је Рак Кројач успео да побегне деци? Ко је први приметио долазак Рака Кројача? По чему је био препознатљив? Шта је Раку Кројачу спасило живот?

VI ЗАБАВА ЈЕ ОТПОЧЕЛА Након што је успео да побегне и врати се кући, шта рак ради? Чему нас је Рак Кројач научио кроз своје поступке?

Јака воља, знање и разне вештине помажу нам да улепшамо живот другима и савладамо тешке препреке. Без алата нема заната.

Именица кројач је заједничка именица и пише се малим словом. **Великим словом** се пишу имена из књижевности и филмова: *Рак Кројач*, *Ружно Паче*, *Трнова Ружица*.

Укратко препричај причу.

2. Подвучи особине које одговарају и Раку Кројачу и рачићима: одговоран, вредан, послушан, брижан, дружељубив, племенит, храбар, мудар, сналажљив, способан, добар.

3. Напиши стварне и нестварне ситуације у причи.

Стварне ситуације	Нестварне ситуације
Рак живи у реци.	Рак је чувен по свом занату.

хајдуци – одметници, борци против турске власти

јатак – човек који је у својој кући скривао хајдуке

бруји – производи звук, чује се

воденички точак – део воденице који покреће снага воде

воденица – млин који покреће вода

лијен – лењ

дембелишу – на раде ништа, ленчаре

љенчина – леништина, лењ човек

брвно – балван, греда, даска

буквик – букова шума

кос – птица

свод – састављене крошње дрвета

харамбаша – хајдучки старешина, вођа хајдучке дружине

набаса – неочекивано наиђе на неког или на нешто

планинска коса – косина, нагнута страна планине

нададоше

страшан лавез – сви у исти мах залајаше

прену – трже

помете – збуну се, спетља се

нададе – појури, нагло потрча

Хајдуци су били борци за слободу када је земља била под турском влашћу. На пролеће, на Ђурђевдан 6. маја, хајдуци су одлазили у шуме и одатле су нападали Турке и отимали им плен, који су они претходно крали од српског народа. Били су организовани у хајдучке дружине, на чијем челу се налазио њихов вођа, харамбаша. На јесен, на Митровдан 8. новембра, хајдуци су се повлачили из шума због хладноће. Остајали су током зиме у кућама јатака, који су их штитили и крили.

Бранко Ћопић (1915–1984)

Писац за децу, један од најплоднијих и најчитанијих стваралаца. Писао је поезију, прозу и драме и добитник је бројних награда. Написао је много лепих и значајних дела, а нека од њих су: приповетка „Доживаји Николетине Бурсаћа“, роман „Орлови рано лете“.

I МАЧАК И ДЕДА ТРИША У ВОДЕНИЦИ Ко је главни лик у овој причи? Где и са ким он живи? Где се дешава радња на почетку приче? Ко је у овој причи воденичар? Шта је мачак тражио од свог газде? Како му се обраћа? Да ли му је деда Триша испунио жељу? Како се старац осећао када је остао сам?

II МАЧАК ХОЋЕ У ХАЈДУКЕ Шта је мачак одлучио? Како он замишља хајдуке? Шта је мачак покушао пре него што је коначно напустио воденицу и упутио се у хајдуке? Да ли је деда Триша остао равнодушан због тога? Зашто се мачак направио важан када је срео коса? Кога је мачак срео у камењару? Шта је радио јазавац пред својом јамом? О чему разговарају мачак и јазавац? Шта се они договарају? По чему су јазавци чувен народ? Чег се плашио јазавац?

III МАЧАК У КРАЂИ Који задатак је имао мачак који је примљен у хајдучку дружину јазавца? Где се одвија ова радња? Када су јазавци и мачак кренули у крађу? Зашто се мачак растужио када је ушао у шуму? Шта се дешава на њиви? Шта су угледали када су изашли из шуме? Зашто јазавац шаље мачка да иде први у кукурузе? Зашто су се јазавци и мачак престравили? Где су побегли јазавци, а где мачак?

IV ДВА ПРИЈАТЕЉА ОПЕТ ЗАЈЕДНО Где је мачак пронашао спас? Због чега му је деда Триша опростио? Како се обраћа деда Триши? Како је деда Триша поступио према мачку? Шта мислите о том деда Тришином поступку?

Док се не намучи, донде се не научи. Зло је ко не зна, а учити се не да. Како је радио, онако је прошао. Пријатељи се у невољи познају. Нема хлеба без мотике. Пријатељи се морају поштовати и помагати, а никако искоришћавати. Тешко ногама под лудом главом. Шта је тражио то је и добио. Праштање нас чини великим људима.

У неким крајевима (у Босни и Херцеговини и Црној Гори) где се говори српским језиком у појединим речима се уместо **е** изговара **ије** или **је**. *дједа – деда живјети – живети*

Препричај усмено причу.

1. Разврстај особине мачка и деда Трише: добар, лењ, тром, досетљив, тужан, емотиван, наиван, готован, непослушан, плашљив, тврдоглав, уображен, осетљив, вредан, поштен.

Особине мачка	Особине деда Трише

2. Осмисли другачији завршетак приче.

крдо – стадо, чопор
теретни живот –

тежак, напоран живот

таворио – живео
тешко, водно досадан
живот

бангав – има тешкоће
при ходу, храмље

одшкрину – полако
отвори

таворио – чампо,
усамљен стајао

засењивала –
овневидела од јаке
светлости

мамила – привлачила

клецав корак – корак
при којем се од
слабости савијају
колена

пропланак – део
травнатог земљишта са
мало стабала или без
њих уопште

насеобина – насеље
хитну – баци

бусен – комад земље

плот – ограда

цепка – комад дрвета

замаче – нестаде,
изгуби се

грабио – хитао, журно

опојан – омамљујући,
јак

обронак – стрмина,
падина

граб – врста храста

питке – добре за пиће

сеновитој шуми –

шума пуна сенки

гипкије – савитљивије,
разгбаније

отисну се – крене на
пут

беласа – бели се, био
уочљив у мраку

галоп – коњски трк

галопирао – трчао је

најбржим коњским

трком

куд који – на

различите начине

језди – креће се, јури

рубовима шуме –

пвнцама, крајевима

шуме

одонда – од оног

времена

скрасе – умире се на

једном месту

Крдо од тридесетак **дивљих коња**, упркос суровим условима, већ деценијама опстају на планини Столови код Краљева, представљајући праву туристичку атракцију. Право је уживање имати прилику уживо видети галоп крда коња од кога застаје дах. Било би их и више да није вукова, који су им велика претња. Дивљих коња има и на Старој планини, као и близу Власинског језера. Кад су зиме блаже, крдо преживљава на остацима сасушене траве или младој кори дрвећа, али највише захваљујући помоћи мештана и планинара који им дотурају сено, кукуруз и друге житарице.

Стеван Раичковић (1928–2007)

Писао је за децу и одрасле, углавном песме. Његова дела су превеђена на бројне европске језике. Од дела за децу, значајне су књиге: „Велико двориште“, „Дружина под Сунцем“ и многе друге. Ова прича се налази у књизи „Приче за велику и малу децу“.

I КОЊ У РОПСТВУ Ко је био власник коња? Како је коњ изгледао док је био млад? Како је изгледао кад се разболео? Како изгледа неко коме се ребра могу пребројати? Какав је био живот коња код Циганина? Зашто? Код припадника ромске националности заступљен је номадски начин живота. То су људи који стално мењају место становања у складу са временским приликама. Пошто се стално селе, њима су неопходне животиње које ће им превозити терет, а и њих саме. Због тога су имали коње који су јаке и издржљиве животиње, па су им самим тим биле од велике користи.

II КОЊ НА СЛОБОДИ Шта се догодило једне ноћи? Шта се појавило у штали? Опишите како је коњ побегао из ропства. Где је коњ ишао током целе ноћи? Шта се тада променило у његовом животу? Да ли се коњ осећао боље када је напустио Циганина? По чему се то види?

III ОДНОС ЉУДИ ПРЕМА КОЊУ Како су се људи из насеобине понашали према коњу? Зашто се коњ држао даље од насеобина?

IV КОЊУ СЕ ВРАЋА СНАГА Шта је осетио у ноздрвама док је био на пропланку? Шта је он пасео? Где се напио воде? Шта мислите како су лековите траве и питки извори помогли коњу да оздрави?

V ПОТРАГА ЗА КОЊЕМ И ЛЕКОВИТИМ БИЉКАМА Због чега је коњ постао значајан људима? Шта је подстакло људе да крену у потрагу за лековитим травама? Каква је прича почела да кружи о белом коњу? Шта симболизује бели коњ? Зашто, према овој причи, Цигани лутају по свету? Зашто је слобода битна да бисмо били срећни?

Човек без слободе као риба без воде. Златан ланац слободу не пружа.

Поређење је стилска фигура и означава упоређивање предмета, појава и бића. Упоређивање се врши по некој заједничкој особини. Састоји се од три речи:

а) Реч која се пореди;	<i>брз</i>	<i>неухватљив</i>	<i>длака беласа</i>
б) Реч <i>као</i> ;	<i>као</i>	<i>као</i>	<i>као</i>
в) Реч са којом се пореди.	<i>муња</i>	<i>облак</i>	<i>снегови</i>

Препричај причу по логичким целинама.

1. Напиши по 5 придева за коња у ропству и на слободи.

Коњ у ропству

Коњ на слободи

2. Напиши неколико реченица на тему „Слободан/на сам када могу да ...“.

зејтин – уље
уштипак – пржено тесто
цвркне – звук који настаје када се у врело уље стави уштипак
живица – жива ограда, жбун
чиода – игла са главицом
рујевина – руменило, црвенило
врткање – покретање, померање
просине – засија, заблиста
прса – груди
пропршорила – протресла, растресла перје
ванилица – врста колача
штанглица – врста колача са орасима
пекмез – џем
златаст – налик на злато
распршужем – посипам
полетнула – накратко замахнула крила
планинац – човек који познаје планину, природу
грмуша – врста ситне птице
царић – птица певачица
ваистину – заиста
багрем – врста дрвета која у пролеће има бео цвет пријатног мириса
врзина – кушинов жбун, трње
леска – биљка која рађа лешнике
пруће – више прUTOва
жбуњичњак – мали жбун
боквица – биљка која расте на ливади
водопија – врста биљке која расте поред воде
лањско – прошлогодишње
кут – угао, ћошак
убражење – умилчање, замилчање нечег што не постоји

1. Реши осмосмерку. Подвуди следеће речи: ванилица, царић, врзина, зејтин, перје, око, чиода, птица, кљун.

В	А	Н	И	Л	И	Ц	А
Р	П	Ч	И	О	Д	А	П
З	Е	Ј	Т	И	Н	Р	Т
И	Р	О	К	О	С	И	И
Н	Ј	А	М	О	Ђ	Ђ	Ц
А	Е	А	К	Љ	У	Н	А

Бранко В. Радичевић (1925–2001)

Писао је песме, романе и књиге за децу. Покренуо је културне манифестације „Дисово пролеће“ и „Драгачевски Сабор трубача“. Најпознатија дела су: „Песме о мајци“, „Са Овчара и Каблара“, „Учени мачак“, „Бајке о гуслама“ и многа друга дела.

I ПТИЦА КАО ПРОСУШЕНИ ЛИСТ Ко прича причу? Како му изгледа птица? Шта посебно истиче у њеном изгледу? Како описује њен глас? Како он зна да се она њега не боји? Шта би се десило да нема издужени кљун?

II МРВИЦЕ ЗА ПТИЦУ Шта то птица чека сваког дана? Птица је такође усамљена и дуго је посматрала писца не само због хране, већ због пријатељства које јој је потребно. Истиче се мотив потребе живих бића за друштвом.

III МАЛА ПТИЦА Са чиме писац упоређује птичје око? Због чега? О каквој клацкалици говори? Које је боје птица? Шта је радила птица пошто се накљупала мрвица? Зашто је срећна?

IV ВАНИЛИЦЕ Како је писац прославио познанство са птицом? Зашто јој је дао ванилице? Како је птица указала поверење писцу? Зашто није приметио да је питома?

V ПТИЦА ЦАРИЋ Од кога је сазнао писац назив птице? Зашто каже да му је царство као багремов хлад? Какво је царићево царство?

VI НОВО ПРИЈАТЕЉСТВО На који начин је самоћа зближила писца и птицу? Да ли самоћа може да прија? Да ли може човек да се осећа усамљено и када је у друштву?

Приповедач је писац који пише приче. **Приповедање** је причање догађаја, причање о јунацима и њиховим доживљајима.

Поређење је стилска фигура и означава упоређивање предмета, појава и бића. Упоређивање се врши по некој заједничкој особини. Састоји се од три речи:

- а) Реч која се пореди; *црно око* *бели прелив* *царство велико*
 б) Реч као; *као* *као* *као*
 в) Речи са којима се пореди. *чиода* *лед* *багремов хлад*

Препричај причу по логичким целинама.

2. Издвој из приче све речи које имају умањено значење: _____

3. Напиши две пословице о пријатељству.

- а) _____
 б) _____
 в) _____

4. У свеску препиши све описне и присвојне придеве са именицама уз које стоје.

занесен – очаран
здела – чинија
стаклар – човек који израђује предмете од стакла
куга – тешка заразна болест
бежи од пећи као од куге – избегавају по сваку цену
златасте – као да су од злата
прозрачан – провидан
крадомице – кришом
стаклара – радионица у којој се производе предмети од стакла
наказна – ружна
иверје – ивер, комадићи дрвета
рудача – руда која се вади из земље и прерађује се у фабрикама
зарицао – заклео, дао је реч
житку – ређу, разређену
тмаста – црна, загасита, мрка
прокљувe – открију, сазнају
језа – дрхтавица, осећај хладноће
влати – стабљике
творевине – дела, производе
рески – општри
осипао – нестајао

Бајка (прича фантастичне садржине)

1. Бајка може бити народна и ауторска (уметничка).
2. Време се конкретизује и наводи.
3. Простор се описује и везује за именоване географске просторе.
4. Има увек срећан крај.
5. Добро увек побеђује.
6. Главни лик може бити и животиња, биљка или нељудско биће.
7. Главни јунак се бори са силама зла.
8. Појављују се натприродна бића.
9. Описују се нестварни догађаји.

Гроздана Олујић (1934–)

Издала је збирку бајки „Седефна ружа и друге бајке“ која је доста награђивана. Њена бајка „Варалица и смрт“ је проглашена за најбољу бајку света. Њена прича „Игра“ је награђена за најбољу светску причу.

I ДЕЧАКОВА ЖЕЉА Зашто је отац одвраћао дечака од бављења стакларским послом? Шта му је говорио? Шта га је то привлачило у стаклу? У којим стварима је видео сјај и прозирност стакла? Какви су били први дечакови покушаји да нешто направи? У шта се претварала грудва стакла на врху дуваљке? А зашто није одустајао? Који поступци говоре о дечаковој упорности? У које речи старих стаклара је дечак веровао? Која дечакова особина је изражена?

II ОСТВАРЕЊЕ СНА Шта се десило једне зимске ноћи када је почео да губи наду? Шта је све направио? Како је девојчица изгледала? Шта је дечак пожелео када је видео Светлооку? Како је реаговао када је проговорила? Ко је могао, а ко није могао да види Светлооку? Шта је овде нестварно? Како је појава Светлооке утицала на дечаково расположење, а како на његов рад? Ко се све дивио његовим рукотворинама?

III ДЕЧАКОВА ГРЕШКА Какав је савет Светлоока дала дечаку? Шта се десило када је покушао да направи паучину са капима росе? Како је реаговао на њен смех? Где је Светлоока нестала? Како се дечак тада осећао?

IV ПРИЧА СЕ ПОНАВЉА Шта се десило када је дечак порастао? Где је једне ноћи отишао његов најмлађи син? Шта је направио? Шта је угледао у очима свог најмлађег сина? Зашто писац каже да се прича понавља? Како се чува и негује љубав?

Упорност се исплати. Тиха вода брег рони. Љубав је крхкија од стакла.

Текст је свако дело које се чита. Може бити написан у прози (прича, бајка, басна) и у поезији (песма). **Порука (идеја)** текста изражава пишчев однос према ономе о чему пише. Главна идеја је обично у наслову.

Препричај бајку по логичким целинама.

1. Одреди род и број описних и присвојних придева.

Описни придеви	Род и број	Присвојни придеви	Род и број
наказна воћка		очев савет	
крупан снег		планинске реке	
безобличне грудве		дечаково раме	

2. Препиши све одричне реченице из бајке и напиши их као потврдне.

шарала –
повлачила линије
по нечему

1. Реши загонетке.

а)

б)

в)

- а) Нежан и леп као цвет, весео је његов лет. Има крила, није птица, а био је гусеница.
 б) По земљи скаче, по води плива, а целе зиме дуги сан снива.
 в) Дуги кљун и дуге ноге, храну тражи поред воде.

Стојанка Грозданов Давидовић (1940–2010)

Била је књижевница, новинар и уредник „Радио Београда“. Њена најпознатија дела су: „Књига о Маји“, „Рода радости“, „Некуда и ниоткуда“, „Старо детињство“ и друга дела.

I ВОДЕНО ОГЛЕДАЛО Како је описана бара? Какво је то водено гледало?

II ШАРАЊЕ ПО ВОДИ У чему је рода највише уживала? Шта је рода радила дању, а шта ноћу? Какве лептире је цртала? Шта се десило са нацртаним лептирима? Зашто је рода цртала баш лептира? Како лептири изгледају?

III НЕОБИЧНА РОДА По чему је била необична ова рода? По чему се ова рода разликовала од других? Чиме се хранила? Зашто је била срећна?

IV НАИЗГЛЕД ЛАК ПЛЕН Кога је жаба ухватила? Како се жаба нашла у родином кљуну? На који начин се спасио лептир? Који тренутак је лептир искористио да побегне? Зашто је лептир рекао жаби да је глупа?

V ПЛЕМЕНИТА РОДА Шта је рода запретила жаби? Где је жаба побегла? Зашто ће жаба довести друге жабе да гледају роду издалека, за сваки случај? Да ли је ова рода добра? Зашто?

Како је свет леп. Велики свет је леп зато што у њему има малих лептира.

За удвојена женска презимена (по роду и по удаји) важи одвојено писање: *Стојанка Грозданов Давидовић, Љиљана Нинковић Мргеш*. Раније се писала цртица између два презимена, али то је сада неправилно.

Пасус (одељак) је сваки део текста који почиње новим редом и чини једну мању целину.

Препричај причу по целинама.

2. Одреди род и број следећим именицама.

Именице	Род и број	Именице	Род и број
рода		крила	
огледало		свет	
лептири		гнезда	

3. Одреди лице и број следећим глаголима.

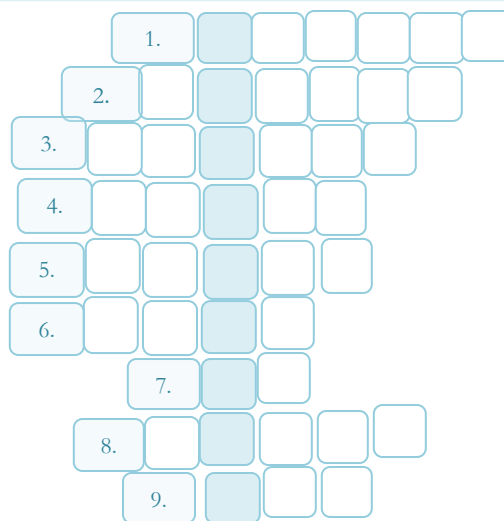
Глаголи	Лице и број	Глаголи	Лице и број
имала је		сакрију	
брисао је		држи	
гледају		хоћеш	

4. Препиши из приче:

- а) обавештајну реченицу у одричном облику;
 б) упитну реченицу у потврдном облику;
 в) узвичну реченицу у потврдном облику;
 г) заповедну реченицу у потврдном облику.

голема – велика
матер – мајка
пучина
пешчаног мора
 – широка,
 непрегледна
 пустиња
мрка – тамна
срдито – љутиито
роб –
 обесправљен
 човек, живо биће
 које је у
 власнишву
 господара и
 служи га
чкаљ –
 бодљикава
 биљка, чичак
јарам – дрвени
 део воловске
 опреме
опанци – лака
 кожна обућа
топот – звук
стасита –
 висока, добро
 развијена
поносита –
 поносна
остраг – позади
тури – стави
жвале – део
 коњске опреме
ништакни –
 безначајни
горостасну –
 огромну
годила – пријала
клин – ексер
метнем – ставим
уклешти –
 ухвати као
 клешта, чврсто се
 заглави

1. Реши укрштеницу.

1. Лукава и препредена дивља животиња од чијег крзна човек прави одећу. 2. Животиња која живи у пустињама и на леђима може да има једну или две грбе. 3. Мужјак је лав, а она је женка. 4. Животиња чији је ујед смртоносан за човека. 5. Има девет живота по веровању, преде и воли да се мази, а постоји и дивља. 6. Велика животиња која се храни биљкама, има сурлу и велике уши. 7. Снажна домаћа животиња која има на челу два рога и раније је служила човеку за орање и ношење терета. 8. Пешачки прелаз је назван по овој животињи. 9. Женка му је кобила, младунче ждребе, а он има гриву.

У причама о животињама, главни ликови су животиње који се понашају као људи. Дуже су од басни и немају издвојену поуку. За разлику од басни, ликови ових животиња не представљају поједине људске особине.

I У ПОТРАЗИ ЗА ЧОВЕКОМ Зашто је хтео лавић да потражи човека? Којим речима се млади лав растао од своје мајке?

II РАЗГОВОР СА ЖИВОТИЊАМА Које животиње је лавић сретао? Шта су му животиње говориле о човеку? Како су се током потраге мењали лавово расположење и осећања према човеку?

III СУСРЕТ СА ЧОВЕКОМ Какав је утисак на први поглед оставио човек на лава? Како је тај „незнатни створ“ надмудрио лава? Зашто му је човек поштедео живот?

Да ли је само памет то што човека поставља изнад животиња?

Човек утиче на природу и прилагођава је својим потребама. Ум царује снага кладе ваља.

Што снага не може, памет учини. Човекова памет је јача од свих сила.

Управни говор је навођење туђих речи тачно онако како су изговорене. такво навођење нечијих речи обележава се посебним знацима: наводницима („“) или цртама (–).

Лав пита: „Ти си човек, је ли?“

Лав пита: – Ти си човек, је ли?

„Ти си човек, је ли?“, пита лав.

– Ти си човек, је ли? – пита лав.

„Ти си човек“, пита лав, „је ли?“

– Ти си човек – пита лав – је ли?

Читање приче по улогама. Подвуци пишчев говор жутом бојицом, говор лава плавом, говор камиле црвеном, говор вола црном, говор коња браон, а човеков говор зеленом.

2. Издвој све именице мушког рода у једнини и глаголе који су у прошлом времену.

3. Препричај писмено причу у шест реченица.

матица – је једина плодна женка у пчелињем друштву чији је задатак да оснива и одржава пчелиње друштво на окупу

распусно – распуштено, опуштено и без размишљања, непристојно

кудикамо – много више, неупоредиво, знатно

одврати – спречи

стаја – штала, просторија за смештај стоке (говеда, коња, оваца, коза...)

окно – отвор, прозор

(дан) **минуо** – прошао, завршио се

уснуле – заспале, утонуле у сан

обличје – облик, лик

подухвати се – прихвати се неког посла

Бајка је књижевно дело која има фантастичне садржаје. Постоји народна и ауторска (уметничка) бајка. Ауторску бајку је написао један писац или више уметника. Ликови у бајкама су углавном нестварна бића. Спомињу се непарни бројеви. Скоро свака бајка има срећан крај и добро увек побеђује.

Јакоб Грим (1785–1863) Вилхелм Грим (1786–1859)

Јакоб и Вилхелм су браћа Грим. Записивали су немачке народне бајке. Били су пријатељи Вука Караџића и преводили су српске народне песме на немачки језик. Написали су: „Снежана и седам патуљака“, „Пепељуга“, „Ивица и Марица“, „Црвенка“, „Златокоса“ и многе друге.

I ОДЛАЗАК У СВЕТ Како почиње ова бајка? Колико је деце имао цар? А где су кренула браћа? Зашто се главни лик зове Тупавко? Због чега је Тупавко кренуо у свет?

II СУСРЕТ СА ЖИВОТИЊАМА На кога наилазе браћа приликом путовања? Шта су хтели да учине старији цареви синови кад су наишли на мравињак, језеро с дивљим паткама и пчелиње гнездо? Ко их је у томе спречио? На који начин најмлађи син спасава животиње?

III ДОЛАЗАК У ДВОРАЦ Где су стигла браћа? Шта је било у том дворцу? Где су стигли? Шта је било на вратима? А наред врата? Ко је био у соби? Колико пута су га звали? И шта је онда урадио човечуљак? Колико је било соба? Који број се неколико пута понавља?

IV ИЗВРШАВАЊЕ ЗАДАТАКА Шта се десило сутрадан? Како су гласили задаци? А шта је писало на плочи? Да ли су старија браћа испунила задатак? Зашто је он стигао до другог задатка, а старија браћа нису? Ко му је помогао у другом задатку? Какав је трећи задатак? Колико је било сестара? Какве су биле сестре? Али ипак су се по нечему разликовале, по чему? Како су најмлађем брату помогле пчеле?

V ЧАРОЛИЈА НЕСТАДЕ Шта се десило са браћом када је чаролија нестала? Како се завршава бајка?

Добро се добрим враћа. Братска љубав је велика, лепа и драгоценна. Добрим васпитањем, скромношћу и лепим понашањем може се пуно постићи у животу. Сложна браћа, кућу граде. Где је добра слога, ту је срећа многа. Где нема човечности, нема ни јунаштва. Доброта вреди више од снаге. Добра дела не штете. Кад наиђеш на нешто добро, подели то с другима.

Позитиван лик има добре, племените намере, а **негативан лик** наноси зло другима. Најмлађи брат (позитиван лик): племенит, пожртвован, одан, несебичан, искрен. Старија браћа (негативни ликови): охоли, похлепни, себични, уображени, неразумни.

Препричај укратко бајку.

1. Попуни табелу.

Како почиње бајка?	
Назив главног јунака.	
Наброј споредне ликове.	
Стварно у бајци.	
Чудесно у бајци.	
Шта побеђује на крају?	

2. Прочитај још једну бајку по избору коју су написали Браћа Грим.

жутокљун –
који има жут
кљун

стреха –
надсрешница,
крај крова који
прелази зидове
куће

кучина – влакна
од конопље

чедо – дете

стрмоглавићеш
се – пашићеш
главом надоле,
испашићеш из
гнезда

грозота – ужас,
страхота

рђаво – лоше

претурио се –
преврнуо се,
испао

раскрилио се –
раширио крила

накостршила
се – показала
страх, подигло се
перје

затиљак – задњи
део главе,
потиљак

1. Попуни поља тако што ћеш уписати речи које те асоцирају и имају везе са речју која се налази на крају колоне.

ПТИЦА	ГНЕЗДО	КРИЛА
ВРАПЧИЋ		

Алексеј Максимович Пешков – Максим Горки (1898–1936)

Он је руски писац који је писао приповетке, романе и драме.

I ОТКРИВАЊЕ СВЕТА ОКО СЕБЕ Ко је главни лик? Где и с ким живи врапчић Пудик? Како је Пудик изгледао? Какав је био Пудик? У које годишње доба се птићи легу? Зашто је стално заштиткивао маму врабицу? Шта жели да сазна Пудик што пре? Какви су његови родитељи? Шта је све Пудику чудно у свету који га окружује? Како је разумео свет око себе? Шта мисли о човеку?

II ПАД ИЗ ГНЕЗДА На шта га је стално упозоравала мајка? Зашто врабац није веровао мајци? Шта се догодило кад је врабац пао из гнезда? Како је Пудин прошао зато што није слушао родитеље?

III МАЈЧИНО СПАШАВАЊЕ Како је поступила Пудикова мама кад је њеног врапчића напала мачка? Како је мајка помогла сину? А како се врабац спасио? Шта је радила мачка после неуспеха и како је то поднела? Да ли осуђујете или оправдавате његове поступке? Објасните. Шта мислите о пожртвовању маме врабице? Пронађите неку сличност између Пудика и деце. Треба да верујемо онима који нас воле. У непознатој ситуацији треба бити опрезан. Тешко оном ко не зна, а учити се не да. Претерана радозналост и непослушност могу да изазову непријатности.

Подвуци први модел управног говора црвеном бојицом, плавом други модел, а зеленом трећи модел управног говора.

Препричај укратко причу.

2. Разврстај особине врабице и врапчића.

млад, опрезан, преплашен, стрпљив, неискан, мудар, храбар, незрео, жутокљун, радознао, пожртвован, непослушан, неопрезан, брз, накострешен, нестрпљив	
Особине врабице	Особине врапчића

3. Препиши све речи умањеног значења: _____

4. Напиши састав на тему „Нисам послушао/ла родитеље“.

цин – див,
натприродно
биће

прекрасна –
прелепа

пој – песма

корнолски цин
– цин који живи у
Корнолу, области
у Енглеској

замак –
утврђени,
украшени двораци

срдито – љутито

себичан – мисли
само на себе

јадала су се –
жалила су се

цреп – материјал
за покривање
кровова

ковитлали су се
– окретали су се

љупку – драгу,
милу

фијук – општар
звук који настаје
брзим струјањем
ваздуха

кут – угао, ћошак

фијукао – дувао
је правећи општар
звук

прикрао –
пришуњао се,
пришао крадом

жудео – нешто
силно желео,
чезнуо

у тај мах – у том
тренутку

наслоњача –
столица са
наслоном

клин – ексер

1. Напиши на које књижевно дело се односе наведени појмови.

Присутна је борба добра и зла.

Помињу се нестварни ликови.

Може бити народна или ауторска.

Помињу се непарни бројеви.

Обично има срећан крај.

Добро увек побеђује.

Оскар Вајлд (1854–1900)

Ирски писац који је познат је по својим бајкама у којима налазимо природу, боје, животиње, цвеће, децу. Његове најпознатије бајке су: „Срећни принц“, „Одани пријатељ“, „Рибар и његова душа“ и многе друге.

I ПРОЛЕЋЕ У БАШТИ Где су деца волела да се играју? Зашто? Опишите како изгледа башта. Чег све има у њој? Како се деца осећају док се играју у башти?

II УЛАЗ СТРОГО ЗАБРАЊЕН Како се цин понашао када се вратио и видео децу у башти? Шта је урадио? Зашто? Како су се деца осећала када их је отерао?

III УСПАВАНА ПРИРОДА Шта се десило са баштом када се цин вратио и отерао децу? Зашто код цина није стигло пролеће? Зашто су Снег и Мраз владали целе године? Какве су боје биле у башти пре него што је цин отерао децу, а какве после? Од чега оне зависе? Како се цин осећао када је схватио да само у његовом дворишту није дошло пролеће? Како изгледа башта коју је посматрао кроз прозор?

IV СИРОТИ ДЕЧАЧИЋ Чија музика је цина пријатно изненадила? Како је изгледао приказор где је стајао мали дечак? Шта је цин урадио када је видео маленог дечачића који није могао да дохвати гране дрвета?

V УЛАЗ ПОНОВО СЛОБОДАН Када је пролеће поново дошло у башту? Зашто? Разумете ли како се мењају годишња доба у циновом врту? Од чега она зависе? Како се цин понашао када је поново видео децу у башти? Зашто је одлучио да помогне малом дечаку и сруши зид? Како се променио тада? Зашто га је највише заволео? Шта је мали дечак урадио? Како се цин сада понаша?

VI ОДЛАЗАК ЦИНА У РАЈ На коју библијску личност вас подсећа дечак? На који приказор су деца наишла, када су ујутру дошла код цина? Мислите ли да је цин био награђен или кажњен? Победа љубави над свим негативним осећањима приказана је кроз хришћански мотив жртве Исуса Христа за љубав и људе, што указује да је љубав јача од свега и да побеђује свако зло. Човек у животу грешни, добра воља и жеља за променом на боље доноси наду за лепшу будућност.

Ко чини добро, добро му се враћа. Самоћа је највећи непријатељ. Срећа је већа када се са неким дели. Човек је срећан кад чини добро дело. Богатство не доноси срећу ако се са неким не подели. Радост је друге чинити радосним.

Зашто је писац написао заједничке именице (Мраз, Снег, Град, Ветар) великим словом?

Препричај усмено бајку.

2. Особине цина напиши у супротном значењу.

- а) несрећан – _____ в) нетолерантан – _____
б) безосећајан – _____ г) себичан – _____

3. Препричај писмено ову бајку по целинама.

фењер – врста светиљке, а у овој причи означава део тела свица

сагласи се – сложи се

грабио напред – журио

товар – терет који се преноси

Пријатељство је као биљка, а ако је не негујеш – увенуће. Пријатеље ствара срећа, а несрећа проверава. Другови се најбоље познају у невољи. Језик пријатељства нису речи, већ дела. Пријатеља можеш имати једино ако си ти пријатељ. Ко нађе пријатеља, нашао је благо. Ни у шали не треба врећати пријатеље.

Шта је право пријатељство? Како се стиче прави пријатељ? Како људи изгубе пријатеља?

Сун Ју Ђин

Кинески писац који је писао за децу и омладину.

I СВИТАЦ ТРАЖИ ПРИЈАТЕЉА Зашто је свитац тражио пријатеља? Ко ме се писац обраћа на почетку приче?

II СУСРЕТ СА СКАКАВЦЕМ Зашто свитац тепа скакавцу? Зашто се свитац обрадовао? Који задатак је имао скакавац да уради? Коју молбу је имао за свица? Зашто свитац није хтео да помогне скакавцу?

III СУСРЕТ СА МРАВОМ Кога је свитац срео у трави? Шта је радио мрав? Који задатак је имао мрав? Зашто и њему није хтео свитац да помогне? У чему је погрешно свитац?

IV СВИТАЦ И ДАЉЕ У ПОТРАЗИ ЗА ПРИЈАТЕЉЕМ Зашто и даље лута свитац? Зашто није пронашао још пријатеља?

Глаголи и придеви се пишу одвојено од речи које стоје испред њих.

Правилно	Неправилно
добро дошао	добродошао
врло добар	врлодобар

Пишчев говор подвучи црвеном бојицом, говор свица жутом, говор мрава браон, а говор скакавца зеленом бојицом. Читање приче по улогама.

1. Допуни реченицу.

У причи има _____ узвичних реченица, _____ упитних реченица и _____ речи умањеног значења.

2. Издвој глаголе из приче у садашњем и прошлом времену.

Садашње време	Прошло време

3. Одреди род и број датих именица.

Именица	Род и број	Именица	Род и број
свитац		скакавци	
трава		мрави	
пријатељи		мајка	
фењер		путеви	

4. Напиши састав на тему „Мој најбољи пријатељ“.

пристају – одговарају, лепо стоје

плакар – остава за обућу

франци (франак) – стари француски новац

спирално – вијугаво, завојито

хром – особа која храмље, отежано хода

џон – доњи део обуће

1. Реши осмосмерку. Подвуци следеће речи: франак, пут, стопало, лева, десна, Никола, Тина, госпођа, ципеле, ноге.

З	П	У	Т	Ц	А	Љ	У
Ф	Б	Љ	Т	И	Н	А	Н
Р	С	Т	О	П	А	Л	О
А	Е	Н	Л	Е	В	А	Г
Н	И	К	О	Л	А	О	Е
А	О	Т	Д	Е	С	Н	А
К	Г	О	С	П	О	Ђ	А

Пјер Грипари (1925–1900)

Француски дечји писац који је радио и као позоришни критичар. Његова најпознатија дела су: „Приче о принцу Пипоу“, „Невероватна лудост Фосфор Нолока“ и многе друге.

I ЦИПЕЛЕ У КАРТОНСКОЈ КУТИЈИ Којим трима речима почиње прича? На који књижевни текст те подсећа овакав увод? Где су ципеле живеље? Шта се десило са ципелама једног дана?

II ЦИПЕЛЕ СУ КОД ГОСПОЂЕ Ко је купио ципеле? Где су Никола и Тина били целог дана? Где су се то вече нашла? Шта су се договорили, како ће се убудуће виђати? Шта се дешавало госпођи сутрадан док је ходала?

III ГОСПОЂА КОД ДОКТОРА Код кога је отишла забринута госпођа? И шта јој је доктор рекао? Пошто су се уплашили да госпођи не одсеку стопало, шта је Тина предложила Николи? Шта се десило са госпођом после другог договора Николе и Тине? Код кога је госпођа отишла други пут? Шта јој је доктор рекао други пут? Како је текао разговор у плакару између Николе и Тине после другог одласка госпође код лекара?

IV ТАЈНА ЈЕ ОТКРИВЕНА Шта је госпођа закључила? Шта је госпођа наредила кућној помоћници?

V КРАЂА ЦИПЕЛА Шта је урадила кућна помоћница после две недеље? Шта јој се тада десило и зашто? Шта је онда помислила?

VI КОД ХРОМЕ РОЂАКЕ Кома је кућна помоћница поклонила ципеле? Шта се дешавало са Тининим џоном? Зашто се то дешавало? За колико дана се пробушио Тинин џон? Шта су онда Тина и Никола урадили да би остали заједно?

VII СВАДБЕНИ ПУТ Где су ципеле бачене? Ко их је тада пронашао? Шта је дечак урадио са ципелама? Где су Никола и Тина отпутовали? Шта значи бити заљубљен? Шта је нестварно у овој причи?

Права и јака љубав успева да преброди све недаће и на крају тријумфује. Најлепши је осећај волети, али исто тако и бити вољен.

Дијалог је разговор два лица.

Препричавање приче из угла Тине или Николе.

2. Напиши по пет особина ципела, госпође и кућне помоћнице.

Особине ципела	
Особине госпође	
Особине кућне помоћнице	

3. У једној реченици напиши шта је заљубљеност.

сцена – позорница, простор у позоришту где глумци раде

декор – украс, уређење позорнице

реквизит – потребан предмет за позоришну представу

плот – дрвена ограда

земљопис – географија

марка – поштанска марка

Порторико – држава у Јужној Америци

Венецуела – држава у Јужној Америци

запео – упоран, истрајан

Драма је књижевно дело намењено извођењу на сцени (у позоришту, на филму, на телевизији). **Сцена** је место где се изводи драмски комад. **Комад** је позоришно дело. **Драмски текст** (драма) је драмско дело које чине говор лица и дијалози и он је писан по улогама. **Дијалози** (ремарке) су упутства и објашњења писца редитељу, глумцу и читаоцу. Пишу се у заградама и глумац их не изговара. **Драмски писац** пише драмски текст. **Драмска радња** је низ повезаних догађаја који чине целину драмског текста. **Лица** су ликови у драми и носиоци радње. **Сукоб** представља неслагање лица у мишљењу у књижевном делу. **Редитељ** је особа која глумцима додељује улоге и организује како ће се представа одиграти. **Глумци** играју драмски текст према упутствима редитеља. **Сценограф** осмишљава изглед позорнице, а **костимограф** прави костиме глумцима. **Гледалац** посматра позоришну представу.

Душан Радовић (1922–1984)

Песник и драмски писац који је водио емисију на радију која се звала „Београде, добро јутро“. Такође је радио и на телевизији. Његова емисија „На слово на слово“ и данас се сматра најбољом емисијом свих времена. Његове најпознатије књиге за децу су: „Поштована децо“, „Тужибаба и још 9 једначинки“, „Смешне речи“, „Како је кит постао домаћа животиња“, „Причам ти причу“, „Где је земља Дембелија“. У Београду на Ташмајдану постоји велико позориште, које се зове „Позориште Душко Радовић“.

Ко су лица овог драмског текста? Шта ради Миле све време док разговара са Ристом? С којим циљем вежба Миле? Зашто Миле жели да туче Жилета? Шта је било записано кредом? Како је Риста реаговао када је чуо разлог Милетовог вежбања? Шта је Риста замолио Милета? Чиме Риста успева да наговори Милета да вежбају заједно? Колико су дуго вежбали? Шта на крају Риста признаје Милету? Зашто је Риста хтео да вежба? Шта мислите како се Миле осећао када је видео шта је на плоту записано? Шта мислите како се Риста осећао када је сазнао зашто Миле толико вежба? Ко је мудрији у овој причи, Миле или Риста? Зашто? Како би ти решио проблем који постоји између њих?

Како гласи наслов ове драме? Каква је то реченица? Шта недостаје тој реченици? **Насловима** се никад не додају интерпункцијски знаци (тачка, знак питања, знак узвика).

Читање драмског текста по улогама.

1. Напиши по пет особина ових дечака.

Милетове особине

Ристине особине

2. Издвој заједничке и властите именице из драмског текста.

Властите именице	Заједничке именице

Свако мора да сноси одговорност за своје поступке и пре него што уради било шта, мора да размишља о последицама својих поступака. Некад и безазлена пала може некога повредити. Без обзира на све, никакво насиље није дозвољено!

3. Напиши неколико реченица зашто није дозвољено насиље међу друговима.

У римској митологији постоји веровање да бог љубави Амор са собом носи лук и стрелу. Амор је леп дечак са крилима који гађа бића да им донесе љубав. Кога Амор погоди својом стрелицом, заљуби се. Срце прободено стрелицом представља заљубљеност.

Александар Поповић (1929–1996)

Драматизовао је познате бајке: „Пепељугу“, „Снежану и седам патуљака“ и „Црвенкапу“. Најпознатија дела су: „Док су спавали“, „Тужни град“, „Како се воли Весна“ и друге.

Ко су ликови у овом тексту? Шта значи израз „пробити лед“ у свакодневном животу? Шта је потребно Болету да би „пробио лед“? Зашто Боле каже Божи да је закржљао? Какав је то другарски лед? О чему то Боле фантазира? Шта Боле жели да докаже Гордани? Зашто Боле каже да је Гордана уображена? Шта је Боле све радио да би стекао наклоност Гордане? Мислите ли да је Боле био груб? Зашто? Шта му на крају саветује Божа? А како на то реагује Боле? Зашто Боле тако реагује? Зашто је Болету било тешко да каже да се заљубио? Да ли сте ви некада нашли у Болетовој ситуацији? Ко вас је и како саветовао?

За разлику од прозног текста где писац приповеда или песме која је написана у стиховима, **драмски текст** је замишљен као разговор одређеног броја људи. Прозни текст можемо да читамо и да га препричамо, песму рецитијемо, а драмски текст изговарамо као да смо глумци, као да глумимо у позоришту. Они се пишу за приказивање на позорници, али се могу и само читати. Драмски текст је написан у дијалозима. **Дијалог** је разговор између два лица. Када два глумца разговарају на позорници, кажемо да воде дијалог. **Дидаскалије** су речи које се налазе у заградама и не изговарају, већ помажу глумцима као упутство како треба нешто да одглуме, како треба да изговарају одређене реченице, како да се понашају на сцени. **Радња у драми** је низ међусобно повезаних догађаја који чине целину драмског текста. У драмском тексту се јављају речи и изрази из свакодневном живота (чврге, зврчке).

Читање драмског текста по улогама.

1. Напиши поруку коју би Боле дао Гордани. Можеш и да нацрташ нешто.

2. Осмисли наставак драмског текста и напиши га такође по улогама. Нпр. како је Гордана реаговала, ако би Боле послушао Божин савет.

закржљао –
неразвијен

запео – упоран

фантазираш –
заносиш се,
сањариш

уображена – која
себе прецењују,
сматра да је боља
од других

зврчке – ударци
прстима по глави

особина – по
чему је неко
познат, по чему
се разликује од
других

каубој – чувар
стоке у Америци,
касније опасан
момак

Индијанци –
стари народи у
Америци, пре
доласка
Европљана

конференције – јавни говорник, наратор, особа која публично објављује шта ће се у представи дешавати или тумачи догађаје у представи

пакостан – неко ко другима жели или чини нешто лоше

завист – желети нешто што неко други има

позорница – сцена, простор у позоришту где глумци раде

кулисе – покретни зидови на сцени, део позорнице који публика не види

дописница – писмо

сандолине – уски чамци обично са једним седиштем и једним паром весала

осека – спуштање нивоа мора, повлачење мора под утицајем Месеца на Земљу
дабومه – тако је **поднмила** – ослонила се главом на надланицу руке

Правила понашања у позоришту

- ❖ Морамо се обући прикладно.
- ❖ У позориште треба да дођемо на време, пре почетка представе.
- ❖ Ако смо већ закаснили, не смемо галамити, већ сачекати да се заврши први чин и ући за време паузе.
- ❖ За време трајања представе треба да влада потпуна тишина и свако шапутање треба избегавати.
- ❖ Искључити мобилне телефоне.
- ❖ Током представе не треба грицкати или јести.
- ❖ Глумцима одајемо признање да су били добри, тако што им аплаудирамо на крају текста или сцене.

Јованка Јоргачевић (1928–)

Пише приче за децу и радио драме. Најпознатије њено дело је „Документ о сну“.

Који се ликови помињу у тексту? Ко је Бранкици послао писмо? Ко је Бранкица прочитала писмо? О чему је Милкица писала Бранкици? Шта је Ђока мислио како се Милкица проводи на летовању пре читања писма? Шта је све Милкица описала у писму? Како су реаговали Ђока и Бранкица када су чули како се све проводи Милкица на летовању? Којим изразом су они исказали своја осећања? Шта значи израз „да пукнеш од муке“? Шта су Милкица и деца у летовалишту мислила, како је Бранкици и другој деци у граду? Шта је Бранкица написала у свом писму Милкици? Свако је мислио да је оном другом занимљивије и лепше, тј. деца у граду су завидела деци на летовању, док су деца на летовању завидела деци у граду. Да ли су дешавања деце у граду била досадна? А дешавања деце на летовању? Зашто су онда после прочитаних писама сви били незадовољни својим проводом?

Не треба завидети другима. Не треба преувеличавати како би ти неко завидео. Буди задовољан својим избором. Сваком је туђе најслађе. Никад два добра не можеш саставити. Цени оно што имаш.

Свака драма има свој ток догађаја.

1. **Увод** – упознајемо се са ликовима, местом и временом радње.
2. **Заплет** – ликови се сукобљавају једни са другима.
3. **Врхунац заплета** – најнапетији тренутак сукоба ликова у драми.
4. **Преокрет** – тренутак када радња изненада скреће у неочекиваном правцу.
5. **Расплет** – разрешење свих сукоба у току радње.

Читање драмског текста по улогама.

1. Разврстај дате особине.

радознао, нестрпљив, хвалисав, осећајан, дарежљив, љубоморан	Бранкица	
	Ђока	
	Милкица	

2. Допуни реченицу.

У овом драмском тексту има _____ властитих именица и _____ заједничких именица.

3. Напиши састав на тему „Био/ ла сам љубоморан /на“.

Ко све чини једну породицу? Колико ваша породица има чланова? Ко су они? Ко од чланова породице највише вама придаје пажње? Са ким проводите највише времена?

Заједнички план

- ❖ Представљам вам...
- ❖ Физички (спољашњи) изглед и особине драгог члана породице.
- ❖ Како проводимо време заједно? Заједнички занимљив догађај са њим/њом.

Користите пуне реченице и причајте јасно и гласно. Водите рачуна да пратите план причања. Изражавајте се лепо и сликовито. Поштапалице (па, овај...) немојте користити! Пазите како почињете реченице. Користи што више придева. Док ваш друг прича, не прекидамо га, слушамо пажљиво, јер касније коментаришемо како је причао, шта је било добро, шта није, које речи је употребљавао, како се изражавао...

Неколико ученика излажу на тему „Драги члан породице“.

1. Напиши састав на тему „Драги члан породице“.

2. Нацртај драгу особу или залепи фотографију на којој сте заједно.

Чули сте неку причу од ваших родитеља, рођака или другара. Да ли се сећате свих детаља из те приче? Шта сте запамтили? Можете ли на основу запамћених појединости да испричате целу причу?

Задате речи су: зима, грудва, брдо, снег, деца, страх, ловац, зец, срећа.

Неколико ученика излажу своје приче. Можете да убацујете и нове ликове и речи. Треба да смислите и наслов својој причи и да будете маштовити.

Састав треба да има увод (почетак), разраду (средину) и закључак (крај). Обрати пажњу на писање малог и великог почетног слова. Писати јасне, сликовите и међусобно повезане реченице. Обрати пажњу на писање речце *ли* и *не*. Реченице не треба да почну на исти начин. Обрати пажњу на уредност, правопис и рукопис.

1. Напиши своју причу на основу задатих речи.

2. Илуструј своју причу.

Некада су деца одлазила са родитељима у биоскоп да гледају филмове. Данас деца гледају филмове преко интернета или их интересују филмови са 3Д ефектом. Шта вас занима?

Заједнички план

- ❖ Назив филма
- ❖ Који су ликови у филму?
- ❖ Шта се дешава у филму?
- ❖ Које је расположење побудио филм?
- ❖ Шта ти се највише свидело у филму

Неколико ученика излажу на тему „Филм који ми се видео“.

Састав треба да има увод (почетак), разраду (средину) и закључак (крај). Обрати пажњу на писање малог и великог почетног слова. Писати јасне, сликовите и међусобно повезане реченице. Обрати пажњу на писање речце *ли* и *не*. Реченице не треба да почну на исти начин. Обрати пажњу на уредност, правопис и рукопис.

1. Напиши састав на тему „Филм који ми се видео“.
2. Испод написаног састава нацртај своју омиљену играчку.

Пажљиво погледајте дати низ слика.

Заједнички план

Свакој слици дај поднаслов и опиши је. Смисли наслов приче.

Напиши своју причу о догађајима са датих слика које сте управо протумачили. Обрати пажњу на ликове и дај им имена. Обрати пажњу на околин у којој се они налазе. Води рачуна на који начин састављаш реченице. Труди се да будеш маштовит/а, да се лепо изражаваш и да путем те маште зарониш у свет чудесног и испричаш причу онако како је ти видиш и доживљаваш.

1. Састави причу на основу датих слика.
2. Ученици читају своје приче. На крају часа ученици гласају за најбоље осмишљену причу.

Које емоције се јављају у пролеће? Која врста речи се најчешће користи при описивању? Сваки ученик треба да смисли по једну реченицу која има везе са пролећем.

Заједнички план

- ❖ Изглед природе у пролеће? Које боје преовлађују? Какви мириси се осећају?
- ❖ Биљке и животиње у пролеће. Временске прилике. Радови на њиви. Дечија радост.

Неколико ученика излажу на тему „Пролеће у мом крају“.

Састав треба да има увод (почетак), разраду (средину) и закључак (крај). Обрати пажњу на писање малог и великог почетног слова. Писати јасне, сликовите и међусобно повезане реченице. Обрати пажњу на писање речце *ли* и *не*. Реченице не треба да почну на исти начин. Обрати пажњу на уредност, правопис и рукопис.

1. Напиши састав на тему „Пролеће у мом крају“.

2. Нацртај једну биљку и опиши је.

Циљ писма, честитке и разгледнице је исказивање блискости, осећања и повезаности са особом којој се пише. Можемо честитамо драгим особама празнике и посебне датуме преко: e-maila, sms порука и преко друштвених мрежа. Најлепша честитка је она коју вам донесе ваш поштар и када је затекнете у свом поштанском сандучету.

Адресирање

- ❖ Име и презиме примаоца
- ❖ Улица и број
- ❖ Поштански број и назив места
- ❖ Име земље (уколико честитку пишемо из иностранства)

На средини, почевши великим словом, пишемо име оног коме честитамо и стављамо запету. Све остало почињемо писати у новом реду (мало увученом), али опет великим словом. На крају честитке, у десном углу, стоји потпис оног ко шаље.

1. Напиши писмо, честитку или разгледницу за Нову годину драгој особи.

2. Украси писмо, честитку или илуструј предњи део разгледнице.